

104543

104543

09

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE
CLUJ

RAPORT ANUAL

DESPRE RELAȚIILE ECONOMICE-
NAȚIONALE DIN CIRCUMSCRIȚIA SA
IN ANUL 1922.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PUBLICAT DE CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE
DIN CLUJ.

TIPOGRAFIA DR. S. BORNEMISA CLUJ
1923.

E. O.

CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE
CLUJ

RAPORT ANUAL

DESPRE RELAȚIILE ECONOMICE-
NAȚIONALE DIN CIRCUMSCRIȚIA SA
IN ANUL 1922.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PUBLICAT DE CAMERA DE COMERȚ ȘI INDUSTRIE
DIN CLUJ.

Bibl. Univ. Cluj.
Nr. 1008/1924

TIPOGRAFIA DR. S. BORNEMISA CLUJ
1923.

PARTEA GENERALĂ.

Pentru economia noastră națională nici anul 1922 nu a adus rezultatul, la care cu drept ne-am putut aștepta în baza bunei stări a țării noastre, care constă din bogățiile naturale ale țării și puterea de muncă a locuitorilor ei.

Cu toate că e incontestabil, că consolidarea țării față de anul precedent a progresat, însă ca să putem ajunge la stările din timpul de pace mai avem de muncit încă extraordinar de mult.

Abstrăgând dela scăderea gradată și fluctuațiunea fără repaus a valutei noastre, care împrejurare nu a putut tinde nici o bază solidă calculațiilor comerciale, la urcarea scumpetei și lipsa de numerar a mai contribuit și scumpirea banilor.

Executarea fără cruțare a *legii asupra speculei*, a fost o încercare fără nici un rezultat pentru înfrânarea acestei scumpete, deoarece legea a purces din presumpțiunea greșită, că vina scumpetei o poartă numai comerțul, drept aceea sunt a se urmări fără excepție și afacerile cele mai cinstite.

A fost zădarnic protestul tuturor factorilor economici naționali din țară în contra acestei legi draconice, și astfel pe lângă rezultatul, că sa impins comerțul pe căi imorale, a mai cauzat și paguba, că comerțul expus în tot momentul pedepselor mari nu a putut înfrâna prețurile de pe piață, cu atât mai vârtos că și impozitele pe cifra afacerilor și asupra articlilor de lux, în rezultat final a trebuit să fie plătită de publicul consument, trecându-le comerțul asupra acestuia.

Nici chiar statul nu a putut fi indiferent față de tendința de scumpire, căci în scopul acoperirii lipsurilor, cari se urcau neconținut, în mai multe rânduri a fost silit a urca taxele de vamă, cale ferată și poștă și a

urca prețul articolilor de monopol, contribuind astfel fără voie la urcarea scumpetei.

Camera noastră în nenumărate cazuri a arătat, că pentru înfrânarea scumpetei nu e ducătoare la scop nici chiar legea atât de riguroasă asupra speculei.

Un rezultat favorabil poate da numai introducerea unei politici corecte de comunicație și comerț. Înainte de toate statul ar trebui să se nizuiască, ca să reparaze materialul distrus al căilor ferate și se ridice serviciul căilor ferate și poșta la posibilitatea de activitate din nainte de războiu. Dacă căile ferate și poșta vor dispune de un personal cu pregătire corăspunzătoare și care va ști să-și îndeplinească serviciul cu promptitudine și conștiințiozitate și va dispune de locomotive și vagoane în număr corăspunzător, dacă se vor repara drumurile de fier, se vor prevedea gările cu magazinele necesare, și dacă căile ferate se vor declara și vor lua asupra lor răspunderea pentru mărfurile transportate conform obligamentului luat în contractele interaționale, adică dacă fiecare comerciant cu ocaziunea cumpărărilor și vânzărilor va putea conta la transportarea mărfurilor cu precizie de minut și scutită de orice spese ilegale, în cazul acesta nu va trebui să ne îngrijim de scumpetea nemotivată, deoarece concurența pornită va înfrâna însăși prețurile și va scoate din comerț elementele necinstite și nechemate intruse acolo fără nici un drept.

Guvernul afară de aceasta va mai avea încă mult de făcut pentru îmbunătățirea comerțului de export și import și statorirea unei politici vamale bineaplicate.

Țara noastră din grația specială a Provedinței e atât de binecuvântată cu toate materiile brute pentru prelucrarea industrială, încât din acelea am putea prevedea Europa jumătate, fără ca locuitorii țării și producția industriei interne să ducă și cea mai mică lipsă. O posibilitate de export abundent și neconturbat ar da nespus de mare ocaziune la muncă, iar particularilor și statului un venit considerabil, care pe lângă faptul că ne-ar urca valuta în mod miraculos, la gradul la care cu drept ne putem aștepta în baza bogățiilor țării noastre, abundența de numerar, care ar urma în mod imperativ în urma unui export intenziv, va suprima cu o lovitură și scumpetea.

Drept aceia ar fi de dorit compunerea unei statistici

reale a lipsurilor anuale ale locuitorilor și industriei țării noastre, iar exportul cvantului ce ar întrece lipsa internă, ar trebui promovată prin acordarea tuturor înleznilor posibile.

Taxele de vamă ale importului și exportului ar trebui stabilite cu considerare la lipsa internă și producția fabricelor noastre, astfel ca prin articolii de export să se poată învinge concurența străină, iar la articolii de import și materii brute să fie necondiționat asigurate interesele industriei naționale, fără de a ajunge aceasta industrie într-o stare monopolistică.

În general ar fi de dorit, — în contra sistemului de până acum — înființarea unui *Oficiu Central regnicolar de statistică*, care ar prelucra toate datele statistice din întreaga țară, de ori ce natură ar fi, pe baze absolut moderne, deoarece statisticele de resort edate de singuraticile Ministerii, nu ne dau icoană clară, iar redactarile lor nu se întâmplă după principii unitare.

Crearea unei astfel de instituțiuni ar fi de dorit și pentru îndrumarea corectă a politicii vamale și pentru informarea reală a Guvernului, a cărei datorință exclusivă ar fi adunarea datelor referitoare la producția din țară și străinătate și studiarea vămilor în raport internațional, ca Guvernul cu ocaziunea modificării taxelor vamale, sau încheierea convențiilor comerciale cu statele străine, să aibă la dispoziție datele de lipsă de absolută încredere. Astfel de instituțiuni sub numirea de *Centrale politico-vamale*, pe lângă sprijinul Guvernelor de acolo, funcționează deja de mai mulți ani în Austria, Cehoslovacia, și Ungaria, iar munca ce o îndeplinesc e de cel mai mare interes public. O astfel de instituțiune ar trebui înființată și la noi, fie în forma celor amintite, fie ca instituțiune exclusiv de stat.

Pentru îndrumarea politicii noastre comerciale externe ar fi de mare folos și ar avea o influință liniștitoare pentru obște, dacă cu toate ocaziunile, când ar fi să se încheie vreo convenție comercială cu vre-un stat străin, s'ar asculta și opinia experților în materie economică națională și în rândul prim părerea camerilor de comerț și industrie din țară.

Camerile sunt instituțiunile, cari cunosc mai bine starea economică națională și lipsurile din circumscripția

lor și s'au nizuit totdeauna să vină în ajutorul Guvernului cu cea mai mare constiențiozitate, drept aceia propunerile și raporturile lor obiective ar servi, numai cu date folositoare. scopul informării Guvernului. Cerem deci Înaltului Guvern, ca pe viitor înainte de încheierea convențiilor comerciale cu statele străine, mai ales acelor valabile pe mai mulți ani, să se deie ocaziune Camerilor din țară, pentru a-și formula opiniile și cererile lor.

E datorința statului, ca în interesul întăririi comerțului și industriei interne și micșorării *crizei de numărare*, ca milioanele scadente în urma furnisărilor făcute statului să nu se rețină, ci să fie imediat achitate spre promovarea comerțului și industriei de fabrice.

Ar trebui ca în fine să se îngrijească statul, în interesul institutelor financiare vechi, a autorităților publice și a unei mare parte a populației din aceasta parte a țării și mijlocit în interesul economiei naționale din țară, ca capitalul imobil de multe milioane, vărsat în *obligațiunile de împrumut de războiu* emise de fostul regim maghiar, prin răscumpărare sau schimbare, să devină mobil.

Prin preluarea imperiului și prin influința tendinței de protecționism vamal urmate și la noi, s'au înmulțit întreprinderile industriale în mod îmbucurător, în întreaga țara. S'au înființat întreprinderi cu capital mai mic sau mai mare, pentru fabricarea articolilor celor mai diferiți, cari până acum nici când nu s'au produs în țară și e de netăgăduit, că multe fabrici, vechi, cu legături mai norocoase, — mai ales întreprinderile cari se ocupă cu fabricarea articolilor necesari armatei, — s'au dezvoltat și mărit în mod însemnat.

E mare însă și numărul acelor fabrici, cari din cauza urcării prea mare a prețurilor materiilor prime, și a mașinărilor, nu pot ținea pas în producție, și dacă nu se întâmplă în grabă o înlesnire mai considerabilă pe piața internațională, pentru susținerea acestor întreprinderi indigene, nu va fi deajuns sprijinul statului, pe care-l asigură legea pentru încurajarea industriei, de prezent în vigoare.

Ținând seamă de aceste puncte de vedere și deoarece în taza experienței câștigate în decursul războiului mondial, toate statele trebuie să se nizuiască ca producția internă să poată îndestuli și lipsurile cele mai estinse

ale populației, ca să nu fim avizați la străinătate, tocmai în acest scop prin acordarea ajutoarelor puternice din partea statului, trebuie întărite întreprinderile deja existente, și cari sunt avizate la sprijin; de altă parte prin acordarea unor favoruri mai însemnate ar trebui indemnat capitalul din țară, ba chiar și cel străin la înființarea întreprinderilor industriale noi.

În scopul acesta să simțeste lipsa alcătuirii unei noi *legi pentru încurajarea industriei*, care pe lângă condițiuni ușor controlabile ar sprijini înființarea întreprinderilor industriale aparținătoare unor categorii mai necesare la noi, pe lângă sprijinul statului de până acum; prin acordare de mașini și ajutoare în bani.

Crearea unei astfel de legi pentru încurajarea industriei ar avea o influență bună mai ales asupra dezvoltării industriei mici și mijlocie cu capital intern, în industrie de fabrică.

Industria noastră de fabrică, după cum am amintit mai sus, s'a înmulțit în ramii cei mai diferiți. Însă conducătorii tehnici și muncitorii de specialitate, necesari acestor fabrici, în cele mai multe cazuri, nu se află la noi în țară, sau nu în număr îndestulitor. Întreprinderile noastre se ajută prin puteri de muncă importate din străinătate. Menținerea acestora aici asigură nu numai existența întreprinderilor noi ci mai servesc industria îndigenă și prin faptul, că instruiază puterile de muncă, lipsite încă de praxa recerută. Drept aceia motive economice naționale cer, ca autoritățile să nu pună piedeci întrării și rămânerii aici *muncitorilor specialiști din străinătate* necesari la noi.

Pentru introducerea unei politici sistematice de încurajare a industriei, Guvernul ar trebui să aibă cunoștință sigură, că în țară unde și ce fel de întreprindere industrială funcționează, ce articlii produce și în ce cantitate? De o astfel de lucrare, ca izvor de informație ar avea lipsă și comerțul intern, ba chiar și autoritățile, cari publică diferite concursuri, deoarece sunt absolut neorientate, în ce privește articlii cari se produc în țară și că lipsurile, dela cari fabrici din țară se pot acoperi. Redactarea *Statisticii producției industriei mari din țară* și din aceasta *Izvoarele de câștigare ale diferiților arti-*

coli din țară ar fi de interes regnicolar și de mare folos și de aceasta ar trebui să se îngrijească Guvernul, deoarece singuraticile Camere sau autoritățile subordonate de o parte nu dispun de mijloacele materiale de lipsă la compunerea unei astfel de lucrări, de altă parte nu se pot estinde asupra întregii țări, pentru adunarea datelor necesare.

Ar fi în interesul ameliorării crizei de numărare și a transportării greoaie a banilor introducerea *Cassei de Păstrare postală și a circulației de Clearing* și respective reorganizarea lor, ceace ar contribui la strângerea capitalelor mici și ar satisface o lipsă simțitoare. Îndrăznim a aminti din nou acest vechi postulat.

În scopul dezvoltării relațiilor noastre de import din spre apus și a prevederii continue și mai eficiente a pieții noastre cu articlii, cari nu se produc la noi sau se produc într'un cvant neîndestulitor, ar satisface unei lipse arzătoare, înființarea în Cluj a unui întreprizitor real vamal, căci clădire corăspunzătoare, aranjată modern ne stă la dispoziție și ar avea fără îndoială o bună influință asupra dezvoltării sănătoase a împrejurărilor de aici și ar contribui și la scăderea prețurilor, drept aceia îndrăznim a repeți cererea pentru permiterea înființării acestei instituțiuni.

Dorința cea mai generală a cercurilor noastre financiare, comerciale și a marelui industrii culminează în înființarea *Bursei de valori și mărfuri în Cluj*. Capitalul de mai multe sute milioane, ce zace acum în acții, prin deschiderea în Cluj a bursei proiectate, ar deveni mobil, și ar fi în stare a îmbunătăți și criza de bani, care amenință întreprinderile, dar cu siguranță ar reînvi circulația vitală în viața noastră economică națională prin mobilizarea valorilor din acțiuni.

Dorința și cererea noastră este deci, ca modificarea și unificarea *legii bursei* pusă în vedere, să se înfăptuiască cât de curând, ca astfel nimic să nu mai împiedece înființarea bursei din Cluj.

Multă desorientare și piedecă cauzează pe terenul comercial și faptul, că în țară sunt mai multe coduri comerciale în vigoare și că legea cambială și uzanțele de drept diferesc. Ar fi la loc și binevenită

dispoziția pentru unificarea legislațiunii referitoare la economia națională. Cerem *o lege comercială unică și modernă, marcă de produse industriale liberale, lege pentru mostre și patente*, mai departe acceptarea legii cambiale internaționale primită la Haga.

Mult îngreunează industria și comerțul național *repausele forțate*, ordonate atât de des din partea autorităților fără nici un motiv. Legea reglementează zilele în cari trebuie să pauzeze munca industrială și să fie închise magaziile. Camera noastră nu numai că a primit cu bucurie dispozițiile referitoare în aceasta chestiune, ci s'a silit prin o circulară a atrage atențiunea autorităților și a le ruga, ca să nu împiedece munca productivă prin repausuri ordonate fără nici un motiv. Inzădărar am arătat în adresele noastre, că în interesul reparării ravagiilor cauzate de războiul mondial, fiecare cetățean trebuie să folosească pentru muncă productivă tot momentul.

Autoritățile noastre în contra dispozițiilor precise a legii, în continuu dau ordine de împiedecare, din care cauză Camera noastră în urma plângerilor înaintate de către cei interesați e încontinuu silită a interveni, pentru că autoritățile să retragă ordinele de repaus nemotivate. Și pe aceasta cale cerem Domnului Ministru ca în conțelegere cu Domnul Ministru ai Internelor să binevoiască a lua dispoziții radicale, ca autoritățile să se marginească pentru închiderea atelierelor industriale și a magazinelor, numai la zilele de repaus statorite în lege.

În cercurile industriale sunt neîntrerupte plângerile în contra *Cassei de Ajutorare a muncitorilor bolnavi*. Aceste plângeri nu se mărginesc numai în contra suspendării autonomiei și a taxelor exagerat de urcate de către Cassierii, ci și în contra faptului că muncitorii bolnavi nu sunt împărțâșiți de îngrijire corespunzătoare și astfel nu sunt recompenzați față de taxele plătite. E motivată aceasta plângere, venită mai ales din partea întreprinderilor și industriașilor din orașele și comunele afară de reședință.

Cu părere de rău amintim că chestiunea *gazului natural* care este chemat a deschide o perspectivă încalculabilă în desvoltarea industrială a părților Ardelene, nici în anul trecut nu a progresat cu nimic.

Producția statului și a privaților în anul 1922, după statistica oficială a fost 250.093.998 m³, aceasta însă e încă tot disparentă față de bogăția izvoarelor noastre de gaz.

Reglementarea dreptului de proprietate a concesiunilor de producție a gazului și conducerea gazului în singuraticile orașe și în primul rând în Cluj, ar fi de interes obștesc, căci partea aceasta a țării noastre predestinată în urma formațiunilor geologice pentru producție industrială, numai atunci și-ar putea ocupa locul ce-i compete, dacă gazul natural, pentru a putea fi folosit și valorat, ar sta la dispoziția orașelor. În considerarea acestora Statul, — tocmai în interesul său propriu, — ar trebui să jertfească orice osteneală și bani pentru rezolvarea urgentă și definitivă a acestei chestiuni.

Mizeria de locuințe la orașe și în primul rând în Cluj și în anul precedent a fost de atari proporții, încât întreprinderile industriale și comerciale nu și-au putut desvolta întreaga intenzivitate a puterii lor.

Construcțiile făcute din partea privaților în comparație cu lipsa mare, abia au avut ceva rezultat.

La o ameliorare de ceva însemnătate numai atunci se va putea ajunge în chestiunea aceasta, dacă statul însuși va premerge cu exemplu bun și va construi edificiile necesare plasării diferitelor servicii și mai ales a miliției și cvartirele necesare ofițerilor.

Ar avea o nespun de bună influință, dacă s-ar executa cu severitate dispozițiile *legii despre construcții*, care părea salutară și s'ar obliga fiecare întreprindere fără excepțiune, care are un capital de peste 5.000.000 Lei, să se îngrijească de încvartirarea funcționarilor proprii, prin construcții noi.

O astfel de dispoziție, în măsura în care ar ameliora mizeria de locuințe deja insuportabilă, prin construcțiile începânde, ar angaja la muncă abundantă sutele de industriași, în legătură cu industria construcției și prin aceasta la câștig, ceia ce ar promova și comerțul nostru intern.

Camera noastră cu bucurie a luat la cunoștință planul D-lui Ministru al Instrucției, în baza căruia instrucțiunea poporală din țară vrea să-o reformeze conform recerințelor moderne și cu considerare la unificare.

În legătură cu instrucțiunea poporală este de o urgență necesitate și reformarea și aducerea în consonanță cu aceia, a instrucțiunii comerciale și industriale.

Dacă legea despre instrucțiunea publică plănuește, că obligamentul general de școală să se înceapă la etate de 7 ani și se oblige fiecare copil, ca după terminarea școlii primare de 4 ani să mai cerceteze un curs complementar de 3 ani, în cazul acesta pe viitor numai tineri de 14 ani și de o inteligență corespunzătoare vor putea ajunge pe cariera industrială și comercială. Cu o lovitură va fi rezolvită deci și dorința veche generală, că la cariere economice naționale să ajungă tineri cu pregătire corespunzătoare și că în școlile de ucenici, elevilor să li se poată da o instrucțiune, în adevăr specială și cu rezultat indestulitor.

Cu considerare la condițiunea aceasta primordială, ar trebui rezolvită deci reforma instrucțiunii speciale industriale și comerciale, în cadrele căreia e a se ține cont și de axioma, că în trup sănătos sălășluiește suflet sănătos, adevăc tineri cari pășesc pe cariere industriale și comerciale, să fie supuși unei vizite gratuite de către medicii de stat, ca astfel la diferitele categorii de industrii să fie susceptuți numai tineri cu fizic corespunzător acelei meserii.

Desenul special este de cea mai mare însemnatate pentru acei ce funcționează pe cariere industriale, iar însușirea acestui desen recere puteri didactice cu pregătire corespunzătoare, astfel este interes de stat de mare însemnatate, ca statul să înființeze pe spesele sale o *Academie de desen industrial — artistic*, unde să se pregătească profesorii de desen ai școlilor de ucenici și industriale speciale. Părerea Camerii noastre referitoare la complectarea școlilor de ucenici industriali și comerciali și a școlilor speciale superioare — în baza ascultării opiniei persoanelor de specialitate — a fost înaintată Dlui Ministru împreună cu o motivare amănunțită, drept aceia acum cerem Dlui Ministru, numai că la rezolvirea corectă, din punct de vedere practic a acestei chestiuni, atât de importante pentru viitorul economiei noastre naționale, să binevoiască a lua în considerare părerea noastră, dând ocaziune tuturor Ca-

merelor din țară pentru formularea părerilor și dorințelor lor.

La chestiunea instrucțiunii speciale îndrăznim a mai adauge, că după ce în baza numărului și putinței de producție a *clasei industriale manuale*, aceasta clasă e de o însemnatate incontestabilă pentru susținerea statului, drept aceea creșterea generației viitoare să se facă cu deosebită atențiune și îngrijire. Intre împrejurările sociale de azi, din cauza mizeriei de locuințe, care nici în viitor nu se va schimba, tot mai puțini meseriași sunt și vor fi în stare ca să provadă ucenicii cu cvartir, alimentare și supravegherea necesară și astfel să se ocupe cu creșterea ucenicilor.

Intre astfel de împrejurări *căminele ucenicilor* au un rol extraordinar de important, cu cari ar trebui provăzute toate orașele mai mari din țară. Iniințarea căminelor e datorința publică a statului și astfel va fi nevoie de sprijinul material insemnat din partea statului și autorităților publice, în schimb însă prin iniințarea aceloră se va asigura numărul viitor al ucenicilor, iar creșterea socială a lor va aj corespunde într-o măsură înaltă intereselor statului.

În circulațiunea comercială și de polițe, mai ales în legăturile cu străinatatea, se întâmplă foarte multe încurcături din cauza folosirii a două călindare în vigoare în țara noastră. Camera noastră de ani dearândul se luptă pentru *unificarea calendarelor*. Memoriul nostru în aceasta chestiune e înaintea Dlui Ministru, nu aflăm de lipsă deci, repeșirea acestui memoriu, însă și cu aceasta ocaziune cerem rezolvirea urgentă a acestei chestiuni.

Industriașii și comercianții așezați în orașe și în comunele mai mari, de mai mare însemnatate industrială și comercială, de mult se nizuiesc, ca dela cercetarea *târgurilor de săptămână*, să fie oprii industriașii și comercianții din alte comune, căci aceștia cauzează celor din localitate pagube mari și nemotivate. Ar fi de dorit ca și aceasta chestiune să fie rezolvită unitar, — și cel puțin în părțile noastre — prin ordin al Guvernului.

De altcum considerând relațiile de comunicație de acum, nu mai are nici o importanță cercetarea târgurilor,

deoarece e împreună cu neglijarea muncii și cu cheltuieli zădarnice, fiind și bună ocaziune de petreceri. Tocmai din acest motiv Camera noastră nu e de părere să se concesioneze târguri noi, ceea ce în anii din urmă s'a întâmplat destul de des.

Alcătuirea unei *legi moderne și unice a Camerelor*, cu valabilitate în întreagă țară, înzădar am așteptat-o și în anul trecut. Nădăjduim că amânarea va servi, pentru ca în baza studierii acestor instituțiuni din străinătate, să resară o lege corespunzătoare recerințelor de azi.

După acestea să trecem la discutarea singuraticilor rami economici.

AGRICULTURĂ.

Starea agriculturii noastre nu s'a îmbunătățit nici în anul precedent. În proporție cu înrăutățirea leului s'au urcat prețurile articlilor industriali, iar produsele agricultorilor au stagnat din cauza maximărilor și recvirărilor. Relațiile muncitorești în proporție mai favorabile din Regatul vechi, au făcut o mare concurență produselor noastre, micșorând prețurile aceloră.

Timpul. Și anul 1922 a fost nefavorabil atât pentru cultura vitelor cât și pentru cultura plantelor, ca și în anul precedent. Secetei lungi i-a urmat ploi de luni de zile. În secetă au ars pășunile și mai ales plantele cari se desvoltă în pământ au fost împiedecate în desvoltare. Ploile lungi de toamnă au îngreunat lucrările de cărat precum și aratul și sămănatul, iar în multe locuri le-au zădărnicit total. Despre împrejurările de temperatură și împărțirea umezelei din anul precedent ne înformează datele de mai jos primite dela stațiunea meteorologică de pe lângă fabrica de zahăr din Botfălău:

Luna	Presiunea aerului		Temperatura (Cels.)			Umezeala în milimetri		Nrul zilelor umede
	max.	min.	mij.	max.	min.	sum. lun.	max.	
Januarie	726.4	692.7	— 5.9	+ 5.6	—23.2	29.4	9.5	13
Februarie	727.4	702.8	— 1.44	+ 9.	—13.5	4.0	20.	5
Martie	724.8	701.8	+ 6.03	—21.0	— 5.2	33.7	18.5	10
Aprilie	713.2	703.0	+ 8.3	+ 29.0	— 2.0	31.1	10.8	15
Mai	724.7	709.4	+13.03	—29.0	+ 3.6	96.7	14.0	20
Iunie	720.5	710.2	+16.76	—26.7	+ 4.4	113.2	19.0	18
Iulie	721.7	706.5	+19.1	—32.4	+ 5.8	82.3	24.5	8
August	735.1	722.5	+18.4	+ 30.0	+ 9.4	114.8	38.1	7
Septemvrie	723.5	706.5	— —	+29.5	+ 2.0	98.9	23.0	15
Octomvrie	743.2	713.1	+ 8.6	+ 23.0	+ 3.7	25.0	9.7	17
Novemrie	730.9	703.6	+ 0.51	+17.0	+16.8	53.4	11.2	17
Decemvrie	715.2	702.0	+ 6.93	+ 1.5	—26.2	12.4	2.7	7

Cultura și valorizarea plantelor. Până când rezul-

tatele producției au fost micșorate prin timpul nefavorabil, starea nesigură împreună cu reforma agrară a influențat nefavorabil voia și posibilitatea producției precum și împrejurările slabe a siguranței publice, circulația anormală, legile și ordonanțele aduse cu putere retroactivă, crisa de numărare, impozitele urcate și alte împrejurări nefavorabile. Maximările și recvirările continue au amenințat agricultorii ca sabia lui Damocles.

Cerealele: Grâul, săcara, orzul, ovăsul au dat recoltă slabă. Teritoriul sămanat cu cereale de toamnă a fost mai mic cu cca 50% din cauza timpului anormal și a reformei agrare.

Cerealele de săpat: cucuruzul, cartofii și napii de zahăr și de nutreț au suferit secetă până în luna August, iar în Septembrie ploile au întârziat, îngreunat și scumpit coacerea și căratul acelor. Cucuruzul mai ales în privința calității a dat o recoltă slabă. Recolta plantelor, cari se desvoltă în pământ a fost în privința cantității în urma ploilor de toamnă destul de reușită.

Producția vinului în privința cantității a fost îndestulitoare deși ploile, cari au ținut dela începutul lunii Septembrie până la cules, i-au stricat calitatea. Relațiile de valorizare ale vinului au fost nefavorabile și în anul 1922.

Plantele de grădină, legumele, au dat o recoltă îndestulitoare, preț însă n'au avut.

Nutrețurile artificiale livezile în urma timpului fără umezeală au dat recoltă minimală.

Producția tutunului a fost îndestulitoare, deși uscatul în timpul ploios din toamnă, a fost împreunat cu mari greutăți.

Poamele în unele ținuturi au dat o recoltă îndestulitoare, valorizarea lor însă a fost împreună cu greutăți de neînvin.

Prăsirea vitelor, situația sanitară-veterinară și valorizarea. Prăsirea vitelor în anul precedent a decăzut în mod esențial. În primul rând se poate atribui lipsei de îngrijire a animalelor de prasilă de un soi și calitate corăspunzătoare, precum și în număr îndestulitor, că prăsirea vitelor cornute a regresat în mod simțitor. Dacă aceste împrejurări nu se vor schimba în decurs de 1—2 ani prăsila vitelor la noi va decădea, în cât va fi lipsă de munca alor zeci de ani pentru ameliorarea acelei prăsili.

În prășila cailor încă și azi se simțesc efectele de-sastroase a materialului de prășilă din războiul mondial. În scopul îmbunătățirii acestei stări, Reuniunea Agricolă Ardeleană în secția înființată din nou a prășilei cailor a conșcis animalele de prășilă de calitate primă, ce le mai avem, luându-și asupra sa sarcina de a supraveghea prășila mai departe a soiului nobil.

Pe terenul prășilei rămătorilor s'au împuținat prăsi-toarele mai mari și de soi.

Pentru prășila oilor în direcție corăspunzătoare se dă toată silința. Durere însă nu avem la dispoziție animalele de prășilă corăspunzător în cantitatea îndestulitoare. Mai ales se cearcă mult berbeci de soi țigăia și friez.

Prășirea pasărilor de casă s'a mimicit aproape total. Abia putem afla ici-colo o prășilă de soi mai nobil. Chole-lera și alte morburi, în multe locuri, au decimat animalele de prășilă. Pe nicăeri nu se văd urmele unui ajutor din partea statului.

Apicultura în anul precedent a fost nefavorabilă. În seceta mare, florile nu au produs destul nectar. Anul precedent a fost rău, nu numai în privința producției mierii, ci și în privința sporirii, deoarece roiuri abia au fost. Chestiunea apiculturii a fost îngrijită cu multă pricepere din partea Reuniunii Ardelene a Apicultorilor.

SINDICATUL CEREALISTILOR.

Sindicatul cerealiștilor, care de prezent poate număra între membrii săi pe cei interesăți în comerțului cu cereale, cari au magazie pe teritoriul Camerelor de comerț din Cluj, Brașov, Trg.-Murăș și în parte a Orășii Mari — s'a înființat la finele lui Martie 1922.

Concentrarea comercianților cu cereale, din teritoriile realipite, într'o asociațiune morală a fost impusă de recerintele economice. Cu toate că lipsa unei Asocieri s'a anunțat prima oară din partea comercianților de cereale din Ardeal, în sensul strict al cuvântului și cu toate că comercianții din Ardeal au pus la dispoziția înființării, așa zicând fără nici o rezervă, ajutorul material pe lângă toată aceasta prevenire, nu a succes aducerea în sindicat și a interesaților din Arad și Timișoara.

Acțiunile din mai multe rânduri; primite pentru stergerea prețului maximal al grâului, precum și relaxarea taxelor vamale de export foarte urcate, au rămas fără rezultat. Dar învățând din trecut, avem toată nădejdea, ca în viitor la statorirea taxelor vamale pentru cereale, guvernul nu va putea desconsidera dorința sindicatului cerealiștilor organizați.

Ca un mare succes al Sindicatului cerealiștilor să poate considera, că percepțiile nu mai incasează dela trimițător așa numitul „timbru proporțional“ de 1% după transporturile de cereale din ținuturile realipite, iar după promisiunile făcute din locurile competente, taxele astfel încassate, în urma interpretării greșite a ordonanței, se vor restitui celor îndrept. Direcțiunile regionale CFR, în toate cazurile iau cu bună voința în considerare cererile pentru vagoane a membrilor Sindicatului. Sindicatul cerealiștilor în mai multe rânduri a intervenit cu succes contra tendințelor necompetente de

recvirare și așa zicând aproape în toate cazurile i-a succes a apăra interesele membrilor săi. Și dacă la aprovizionarea cu făină a ținuturilor realipite se observă unele greutăți, aceasta se poate atribui singur faptului, că până când deoparte guvernul deneagă orice sprijin membrilor sindicatului la cumpărarea grâului cu preț maximal, pune în vedere pedepse mari comercianților, dacă cumpăra peste prețul maximal al grâului.

Sindicatul sprijinește cu toată greutatea sa, tendințele celorlalte cointeresări, cari ținesc la ajungerea comerțului normal, liber.

Uniunea Reguicolară a Speditorilor din România. Aceasta Uniune s'a constituit în Cluj la 17 Septembrie 1922 și deocamdată are 6 secțiuni după teritoriile Camerelor de Comerț și Industrie din Ardeal și Banat. Organizarea vechiului regat este acuma în curs.

Uniunea desvoltă activitate în două direcții: în direcția îmbunătățirii relațiilor de transport, se nizește ca pe baza experiențelor sale ca specialistă în transporturi și pe baza capacității sale de acțiune, să convingă Direcțiunile CFR, Cluj pentru a pune în aplicare măsurile și a lua dispozițiunile corăspunzătoare și corecte, iar de altă parte în inasași breasla de speditori, pe baza uzanțelor obligatoare, prin tarife unitare, prin înființarea de judecătorii de arbitrii etc., dorește stabilirea armoniei între întreprinderile de transporturi și public și prin aceasta intenționează intenzificarea producției și a capacității de estindere în viața comercială și industrială. Dintre secțiunile din provincie, mai ales, cea din Timișoara desvoltă o activitate rodnică și frumoasă. Centrul din Cluj a desvoltat o importantă acțiune mai ales în privința chestiunii camionajului.

Chestia Cooperativelor. Cooperativele de Consum și valorizare, Centrala Cooperativelor „Furnica“ ca Cooperativă de producție, Consum și valorizare a ajuns într'o fază nouă, întrucât :-sau aprobat statutele. S'a recunoscut de centrală îndepedență pentru cooperative, permitându-i-se înființarea de cooperative noi. Numărul cooperativelor aparținătoare centralei „Furnica“ trece peste cinci sute.

Centrala afară de provederea cooperativei în legătură cu ea, cu mărfurile necesare a exercitat și o supraveghere și control asupra operațiunilor cooperativei în

legătură cu ea, dând sfaturi și în cazuri bine motivate, sprijinind cooperativele și cu ajutor material.

Capitalul societar al cooperativelelor a fost în anul 1920. de Lei 5,384.434, iar în anul 1921, sa urcat la 5,814.882 Lei ceace înseamnă o urcare de 12.5%. Fondurile de rezervă în anul 1921 au fost de Lei 3,859.220 ceace față de lei 2,934.376, din 1920, corespunde la o urcare de 21.7%. Față de aceste sume, datele circulațiunii sunt în anul 1920, de lei 90,671.643 ceiace în anul 1921, sa urcat la suma de lei 100,965.785.

Cooperativele agricole și de credit. Cooperativele de Credit din ținuturile realipite, până acum au aparținut la Centrala Regnicolară a cooperativelelor de credit din Budapesta (O. K. H.), în anul trecut însă corăspunzător împrejurărilor schimbate, despărțindu-se de centrala din Budapesta, sub numirea de Uniunea Cooperativelelor agricole și de credit, și-au infiintat o centrală nouă cu sediul în Cluj.

În ținuturile realipite operează cca 700. cooperative cari au aparținut la centrala O. K. H. și ele numără 150.000 membri. Fiecare din acestia este cap de familie, și astfel cu cei aparținători putem vorbi de cca un milion suflete. Cu toate că urmările războiului nu au cruțat nici instituțiile acestea, capitalul lor propriu se urcă la aproape 10 milioane lei. Imprumuturile date sunt aproape de 26 milioane, a căror sustragere din viața economică, ar fi aproape catastrofală. Administrează cca 35 milioane depuneri ale membrilor. Increderea față de aceste cooperative a scos la suprafață Leii țăranilor, de altă dată grijiți în sertarele lor, cari pentru viața economică nu însemnau nimic. Țăranii considera aceste cooperative de adevărați prietini, deoarece prin ajutorul lor scapă din ghiarele uzurarilor.

Cooperativele de asigurare a vitelor. Dintre instituțiile cooperative, cooperativa pentru asigurarea vitelor a fost singura care nu s'a putut susține și pe mai departe în teritoriile realipite, strinsă într'o centrală nouă infiintată. Durere, acestea din lipsă de forțe materiale sunt silite pe rând să lichideze, prin ce asigurarea vitelor în ținuturile realipite se poate considera ca sistată. După cunoștințele noastre în ținuturile realipite nu se ocupă nici o instituțiune de asigurare până în prezent cu acest ram de

asigurare, mai ales din motivul că lipsa veterinarilor, greutatea împreunată cu importarea medicamentelor și manipularea laxă a dispozițiilor sanitare veterinare, din cauza lipsei veterinarilor, fac ca acest ram de asigurare să fie împreunat cu atât de mare rizic și din cauza aceasta asigurarea vitelor este nespus de scumpă. Una dintre preocupările permanente ale Societății de Agricultură Ardeleană a fost și este și în prezent rezolvirea favorabilă a chestiunii de asigurare a vitelor, de aceea a și recercat Societatea de asigurare a agricultorilor s. a. pentru introducerea acestui ram de asigurare. În baza acestora Societatea anonimă numită a și făcut pașii necesari pentru a introduce între operațiunile sale și acest ram de asigurare și în cazul de sprijin al proprietarilor de vite, credem că îi va succede să ajungă la rezultatul dorit.

Cooperativele de lăptării. Cooperativele de lăptării operează în număr mare mai ales în Murăș-Turda și Secuime. Ar fi de dorit ca atât cooperativele de lăptării cât și alte cooperative, cari din cauza numărului mic încă nu s'au putut uni într'o centrală independentă în scopul valorizării mai bune a produselor lor de o parte, iar de altă parte, pentru ținerea în uniformitate a contabilității, pentru controlul necesar și pentru câștigarea comună în prețuri mai convenabile a lipsurilor lor, s'ar uni în centrală.

Cassa de asigurarea muncitorilor și proprietarilor. După cum este știut fostul Consiliul Dirigent a estins agendele casei muncitorilor și asupra muncitorilor și aplicațiilor agricoli. Imprejurarea aceasta îngreunează mult, materialicește, agricultorii noștrii și înmulțește în măsură extraordinară lucrările de birou. Față cu jertfele aduse de agricultori, cassieria nu oferă nici o recompensă, în provincie se simțește mult lipsă medicilor. În rezultat final deși plătește taxele urcate de asigurare agricultorul, trebuie să se îngrijească singur de vindecarea servitorilor săi pe spesele sale proprii. Îndatorirea aceasta în urma legii pentru servitori este dublă.

Comerțul cu vite. Ținuturile noastre în urma climei, regiunii și căilor de comunicație în primul rând și în deosebi, sunt predestinate pentru cultura de vite. Acesta este acel teren, care poate asigura o dezvoltare în eco-

nomia națională și poate asigura un succes și rezultat continuu. Pășunile, islazurile și produsele agricole numai așa s'ar putea valoriza într'o măsură mai eficace dacă acelea ar forma baza unei culturi de vite înaintate.

Cultura cerealelor nici în cazul unui succes nu ar putea ridica nivelul și dezvoltarea Ardealului, căci rezultatul producției de cereale se poate aduce pe piețele mondiale numai după o lungă cale și cu mari spese de transport. Intre atari înmăjurări, motivele de practică ne dau acel bun sfat, ca să producem pentru export numai atari produse, cari după posibilitate în cuprins mic, reprezintă o valoare în proporție mare. Este deci evident că în interesul dezvoltării economiei naționale din Ardeal este principală dătorința a statului, ca să se dea deosebită atențiune dezvoltării speciale în cultura prețioasă de vite din aceste ținuturi. Din aceste considerațiuni ar fi de dorit, că recunoscând Guvernul aceasta trebuință specială a părților ardelene, se dea mai mare atențiune importanței culturai de vite de aici și să se îngrijească mai intensiv de aceia, ca domeniile, respective renumitele culturi de vite existente, să nu se ruineze în urma reformei agrare.

Cultura de vite este una dintre cele mai adânci științe speciale, la care sunt necesare mari cunoștințe practice și teoretice, capacitate ageră de observație, prevedere distinsă, și interesare chiar exagerată și patimașe. Pentru viața economică, în interesul statului și al populațiunei, nu este nimic mai presus decât cultura de vite așezată pe baze corecte.

Cultura de vite a Ardealului în ultimii decenii s'a dezvoltat în mod rapid. Vitele de jug, de îngrășat și de prasilă să transportau în număr tot mai mare în Ungaria. Inșă și cultivătorii de vite din Ardeal i-și intensificau cultura de vite cu vitele de prasilă aduse din Ungaria. Acest fapt de aceia avea deosebită importanță, căci degenerarea corporală, produse de efectul unilateral al regiunei și terenului muntos, se nivela cu rezultate frumoase prin schimbul vitelor de prasilă, ce se facea la anumite perioade.

Din aceste motive, dar și în scopul de a putea procura mașini agricole mai ieftin și ușor, și pentru a putea valeriza mai bine produsele Ardealului, aflăm

absolut necesar și e de dorit, că atât România cât și Ungaria eliminând politica, care produce sentimente nesigure, să între în legături economice cât mai intenzive.

Comerțul cu ouă. În comerțul exportului de ouă, anul 1922. a fost peste așteptare nefavorabil. Acest ram comercial a fost, așa zicând, sugrumat prin diferitele ordonanțe, exportul a fost prohibit și nici nu s'au luat măsuri pentru ameliorarea situațiunei, cu toate că exportorii de ouă au cerut prin diferite delegațiuni, revenirea asupra chestiunei. Cererea lor a fost respinsă cu toate ocaziile cu motivarea, că în comerțul intern ouăle sunt prea scumpe și că nu este permis să fie mai scumpe decât 30 bani per bucată. Acest răspuns de respingere, a cauzat ruina mai multor mii de familii și a împiedecat întrarea în țară a valutei bune, căci ese știut că ouă cumpără Anglia și Elveția. Comercianții acestor țări, cari au avut contracte încheiate în prealabil, au făcut mari investiții, deoarece comercianții indigeni, fiind exportul prohibit, în tot decursul războiului, erau aproape secătuiți de capitale rulante și în urma faptului că exportul nu s'a efectuat, importorii acelor țări deodată s'au depărtat de țara noastră pentru totdeauna.

Ordonanțele pentru prohibirea comerțului au avut urmări desavantajoase și asupra economiei țării noastre, deoarece pretul ouălor trebuie să fie în raport cu prețul cerealelor și alimentelor consumate de paserile domestice, căci în caz contrar cultura paserilor nu este rentabilă pentru țărănime și nici micii agricultori nu pot acorda paserilor acel nutremânt, ce se recere pentru o bună gospodărie. Urmarea naturală a acestei împrejurări este că cultura paserilor, cu privire la care ocupam în Europa locul al doilea, (prima a fost Rusia), decade zilnic, așa încât în luna Februarie 1922, în care lună în trecut era cea mai mare producție și sutele de lazi așteptau pachetate exportul, — oferindu-se oul cu 35—40 maximum 50 bani, — în urma reacțiunei nu s'a produs nici 10%. Luând de bază producția anului trecut și publicul este nevoit de a cumpără oul per bucată cu 80—120 bani ba și 150 bani, cu toată prohibirea exportului.

Aceasta e situație actuală și dacă nu se vor lua măsuri urgente pentru remediare, peste vre-o doi ani

nu va fi nevoie de prohibirea exportului, ci va trebui să ne cugetăm că de unde vom putea importa acest articol.

Soluționarea corectă a chestiunii comerțului cu ouă, Camera noastră o consideră de o importanță deosebită, nu numai din punctul de vedere al comerțului ci și în interesul intensificării producției și al consumului intern și din acest motiv Vă facem în aceasta chestiune propunerea, Domnule Ministru, ca să binevoiți a convoca de urgență congresul general al Camerelor în colaborare cu reprezentanțele breslei și a aduce decisiune în chestiunea atât de importantă, potrivit celor stabilite de ancheta acestui congres.

Comerțul cu cereale. Toate acele greutăți și neajunsuri pe cari le-am făcut cunoscute la celelalte ramuri comerciale, au atins și aceasta branșe în aceiaș măsură și a împiedecat-o în tendința de a putea arăta rezultate. Firmele renumite ardelenze și'au pierdut legăturile. Morile și comercianții de cereale din Ardeal nu au primit dela București nici un sprijin, ci numai nenumărate ordonanțe de restricțiuni, cari au pus în calea acestei branșe noi și noi piedeci. Comercianții de cereale din jurul Aradului și cei din Banat având instituțiuni și organizațiuni bine întemeiate, au aflat mai ușor soluțiuni între grelele împrejurări, dar comercianții de pe teritoriul strict al Ardealului, în urma crizei economice, au fost siliti să sufere mari veletăți.

Interesații proiectează înființarea unei hale de cereale la Cluj în speranță, că prin aceasta le va reuși să asigure existența și pe mai departe a acestei branșe comerciale și îi va putea apăra interesele. Hala de cereale va fi chemată să tranșeze comerțul cu cereale din jur, ar avea un caracter de bursă, până ce nu se va concesiona Bursa la Cluj. După înființarea bursei la Cluj, aceasta hală de cereale s'ar contopi în secția de cereale a bursei, funcționând pe mai departe în felul acesta.

Cultura viilor și comerțul cu vin. În lipsa exportului, produsele din anul 1921 și 1922 s'au îngrămădit atât în pivnițele producătorilor cât și a comercianților. În urma circulațiunii minimale, datorită mai ales crizei financiare, multe întreprinderi au fost silit să facă vânzări forțate. Din aceste motive, față cu tendința generală de urcare a prețurilor, acestea la vinuri au căzut.

Aceasta împrejurare atinge nefavorabil mai ales Asociațiunile cultivătorilor și în mod nemijlocit pe însuși cultivători. Situațiunea poate deveni critică, mai ales pentru acești din urmă, cari au cultivat viile în anul 1922 cu o urcare de salarii la muncitori de 50%, și la cules prețurile la must nu au fost urcate în proporția salariilor, ci au fost mai mici ca în anii anteriori cu 20%. Mari greutatea cauzează branșei, schimbarea intervenită în manipularea impozitului de consumație după vin, conform careia întreprinderile sunt obligate a plăti impozitul într'o sumă, atunci când se înmagazinează mustul și vinul, și astfel sunt siliți a suporta timp de 2—3 ani, — până la valorizare — și dobânzile impozitului și altfel majorat, iar în urma scăderii ce se ivește în decurs de 2—3 ani, intervine anomalia că să plătește impozit și după cantități de vin, cari de fapt nu ajung în circulație, sau consumație. Procedura veche a constat în aceia, ca impozitul era așezat numai asupra cantităților puse în circulație și pentru scăderi la must se acordau 10%, iar la vinuri vechi 2% anual, iar în praxa acest % de 2. putea fi urcat conform inventarizărilor de control, după cum pivnița era mai uscată sau mai umedă. Dar după interpretarea mai nouă a legii vechi, de prezent se acorda o reducere pentru totdeauna de 10% ca drojdii, însă și această reducere s'a acordat numai în mod excepțional la culesul din toamna anului 1922, pe lândă obligamentul unei complectări ulterioare de plată. Aflăm absolut necesar, că să atragem și pe aceasta cale atenția Domnului Ministru, asupra acelei împrejurări, că impozitele plătite după cantitățile preluate deja de comerțul cu vin să fie luate în considerare în lege astfel, că după cantitățile încă existente impozitul deasemenea să fie micșorat. Chestiunea aceasta merită o deosebită atențiune și pentru faptul că obligativitatea plății impozitului cu ocazia plasării vinului în pivniță, cade exclusiv în sarcina comercianților și nu a producătorilor, și prin reducerea simplă a impozitului partea aceia a Uniunilor producătorilor și a comercianților, cari cu mari jertfe înmagazinând deja la cules vinul producătorilor, plătiind impozitele prescise asupra lui, ar ajunge în defavor față cu aceia, cari după reducerea impozitului cumpără vinurile producătorilor cu un impozit esențial micșorat.

Deci după părerea noastră și dacă Guvernul, prin acordarea posibilității exportului, nu ar putea ajuta mult situația critică a producției și comerțului cu vin, căci piețele principale de export ca Galiția, Polonia și Rusia sunt pierdute deocamdată, de o parte în urma împrejurărilor valutare, de altă parte prin prohibirea consumației de spirt, dar totuși ar aduce Guvernul o mare ușurare prin reducerea echitabilă a impozitului pe vin și prin realizarea practică și ducătoare la scop a modalității de reducere.

În aceasta chestiune, în afară de interesele comerțului, trebuie luată în considerare și împrejurarea importantă, că reducerea impozitului ar veni în ajutorul acelei părți a agriculturilor, cari prin munca lor grea și investiții enorme, pun sub cultivare intensivă partea cea a teritoriului din România Mare care pentru altă cultură, afară de plantațiune, absolut nu este bună.

Diferitele tratate de pace, dictate după terminarea războiului mondial, au dismembrat teritorii unitare din punct de vedere economic, fără să se fi ținut seamă, ca printr'o legătură economică oarecare, să nu sufere continuitatea naturală de dependanță economică față de celalalt. Astfel s'a întâmplat că am pierdut cele mai importante piețe de valorizare a vinului. Vechile piețe indigene importante, azi sunt în străinătate, avem deci necondiționată necesitate să exportăm dacă voim să scăpăm atât producției, cât și comercianții de criza destructivă a supraproducției. Ciestia exportului fără îndoială e îngreunată prin împrejurarea că tocmai acele țări din apus, cari erau piețele de desfacere, ca Ungaria rămasă, Austria și Germania au o valută mai slabă decât noi. Această piedecă din partea Guvernului, ar putea fi eliminată dar nu astfel, că odată se admite exportul vinului și tot atunci se prohibește exportul vasului sau invers. Vinurile din Ardeal sunt apte mai ales pentru amestecare și se cumpără de țările amintite ca vinuri de butelii și ca atare, fiind vinuri mai grele, pe piețele indigene nu pot concura cu vinurile mai ușoare și mai ieftine din vechiul regat și din jurul Aradului și Oradei-Mari. Deci dacă și pe mai departe vom fi avizați numai la piețele indigene, cultura viilor din Ardeal va da cu siguranță faliment, regresând cultura viilor și prin ea și

comerțul vinului, în ținuturile vinurilor celor mai nobile. Ori azi în Ardeal în sensul strict al cuvântului nici nu se poate vorbi de comerț de vin. Azi în toate părțile se fac numai așa numitele vânzări locale, vânzări per vagoane azi sunt considerate de cazuri extraordinare.

Neajunsul special intern, că adecă comerțul de vin nu se poate porni, este cauzat în primul rând de politica noastră economică inconștientă.

Aici avem ca chestiune de importanță capitală: fierțul spirtului, de a cărei soluționare corectă depinde nu numai situația industriei de spirt, ci nemijlocit și a producției de vin. Ce a făcut guvernul?

A permis fierberea de rachiu, scutită de impozit, după fiecare membru de familie în cantitate de 60 litre. Ce a fost rezultatul acesteia? acela, că o cantitate atât de mare, neputându-o folosi pentru trebuințele sale majoritatea producenților, a vândut-o în mod clandestin și astfel spirtul impus neputând concura cu rachiul scutit de impozit, a produs criză și în industria spirtului, cantitatea mare de rachiu micșorează consumul vinului și astfel guvernul prin o singură greșală a nimicuit două ramuri economice de primă importanță: comerțul cu vin și industria spirtului.

Toate guvernele, conduse de interesele economice ale țării, trebuie să recunoască toate piedecile, neajunsurile, cari sunt în detrimentul progresului unor factori economici, sau împiedică dezvoltarea aceloră, iar piedecile acestea trebuie sistate sau eliminate.

O grea povară este și impozitul pe cifra de afaceri, deoarece acela nici când nu e de 1 procent, ci atâtea procente prin câte mâni trece marfa, pânăce ajunge la consumător.

Un mare plus de spese înseamnă la vin și spesele de transport, taxele pentru câștigarea vagoanelor și altele, cari pe lângă tariful de transport, și de altcum destul de urcat, înseamnă sume considerabile, cari în multe cazuri cauzează incapacitatea de concurență a vinului mai ales dacă este transportat într'o regiune mai îndepărtată. Pe lângă acestea transportul pe C. F. R. încă nici azi nu e absolut sigur. Controlul veracității vinurilor puse în circulație încă nu e destul de intensiv. Chiar dacă falsificarea vinurilor, în urma speselor eventuale,

nu ar fi rentabilă, totuși se uzează atâtea moduri de falsificare și mixțiune, cari potrivit dispozițiilor legale nu ar fi admise.

În resumat, dezvoltarea comerțului de vin se poate aștepta numai dela soluționarea următoarelor chestiuni: în primul rând soluționarea chestiunii de export, interzicerea fiertului de spirt scutit de impozit, sistarea impozitului pe producție și pe cifra de afaceri, respectarea și executarea strictă a legii pentru controlul falsificărilor de vin precum și reducerea tarifului de transport, respective acordarea avantajilor la transporturi.

Pepinerie și altoi de vie. Întreprindere de aceasta categorie numai una este în regiunea Camerii noastre, careia anul 1922. nu i-a fost tocmai favorabil.

Într'un timp, seceta prea mare a împiedecat dezvoltarea plantelor, dar în genere nu în așa măsură, ca prin aceasta să fi suferit o pagubă mai însemnată.

Mai multă piedecă au cauzat poate ploile mari și de durată lungă din toamnă, cari au împiedecat și întreprinderea aceasta, precum în genere pe toți economii, în lucrările de toamnă. Economii numai cu foarte mare greutate au putut sfârși sămănăturile de toamnă, iar arătura de toamnă obiciunită în aceasta întreprindere, a fost absolut cu neputință. Altoi de viță de vie s'au putut strânge și așeza în gropile de iernare la timpul său, pomii însă nu sau mai putut culege, ci au iernat acolo ceia ce însă nu le-a cauzat nici o stricăciune, fiind mai nesimțitori față de răceală.

O mare piedeca a fost că nu s'au putut sămăna în toamnă semințele de pomi, ci au trebuit așezate în pivnițe în năsip pentru încolțire, spre a fi sămănate numai primăvara, când permite starea solului.

Interesul pentru produsele acestei întreprinderi e mare, în cât abia va putea satisface comandelor întrate. În viitor însă va intensifica producția în proporția cererii. E de mirat, că mai ales ușor se pot valoriza altoi de viță de vie, pe când vinurile nu sunt prea căutate. E adevărat că prețurile altoilor de viță, nu sunt în proporție cu diurnele zilerilor. Diurna zilerilor înainte de războiu au fost în mediu 1. leu, azi 40. lei. Prețul altoilor atunci a fost 2—3 lei, iar azi 30—40 lei. Deci până când plata muncitorilor sa urcat de 40 ori, prețul ulto-

ilor nu sa urcat nici de 20 ori. Faptul, că cu toate acestea nu se lucrează cu deficit, este a se atribui des-terității mari cu care se lucrează, încât azi rezultatul favorabil al întreprinderii e cu mult mai mare, de cât înainte de războiu. Atunci a fost indostulitoare 3% material de prima clasă, iar azi se presintă un rezultat de 40—60%.

La pomi cererea e neasămănat mai mare, iar pre-țurile acestora e în proporție cu plata muncitorilor și celelalte cheltueli. Cererea va fi cu mult mai mare atunci, când reforma agrară să va sfârși definitiv, când proprie-tarul vechi va ști cu siguranță ce îi rămâne din avere ca proprietate și pe mai departe și vor ști și proprie-tarii noi, dacă le va rămânea de fapt locul împărțit acum lor.

E mare piedecă, că întreprinderea nu are la dispo-ziție destul teritor. Inainte de războiu a muncit cca pe 400. iugh. azi s'a restrâns la cca 160 iugh. Nu a pier-dut ce e drept nimic din teritoriile sale prin reforma agrară, au pierdut însă proprietarii vecini dela cari ținea locuri în arândă.

Ce privesc relațiile muncitorești acelea în general au fost indostulitoare. Oamenii în comparație cu stările din țară, au fost destul de sârquincioși, iar în ce privește simțul de cinste, se poate afirma că azi e mai mare, mai potențată de cât înainte de războiu. Atunci adese-ori a fost lipsă de aplicarea pedepselor, azi — se poate afirma — nu e absolut necesar căci lucrarea incredin-țată muncitorilor o îndeplinesc cu punctuositate și destul de bine. Inainte de războiu cu muncitorii de aici abia s'a putut îndeplini lucrări în acord, iar azi progresul este de atare încât aproape toate lucrările le îndeplinește cu oamenii săi angajați stabil, nu e lipsă zilnic de un număr mai mare de muncitori, iar muncitorii câștigă cu mult mai mult decât dacă ar lucra cu ziua. Plată unui ziler în anul trecut a fost de 50—60 lei, iar la lucrări în acord s'a putut câștiga 60—80 lei la zi.

Produsele de altoi de viță, prin frunctiferi și alte plantatiuni, în cea mai mare parte se valorizează în en-gros în întreagă țară. In detail să vinde foarte puțin.

Prețul produselor transportate în depărtări mai mari însă scumpește altoii în urma taxelor prea urcate de transport pe C. F. Inainte de războiu, intocmai ca pe

toate căile ferate din Europa astfel și cele din România, au transportat tot soiul de arbori vii și vițe de via, cu viteză mare, pe lângă o taxă redusă. Aceasta reducere, după cum suntem informați, și azi mai există în țările din apus, în țara noastră însă s'a sistat. Ar fi de mare însemnătate dacă din nou s'ar pune în vigoare taxele reduse de transport, pentru toate soiurile de plante vii, prin ce acelea s'ar putea plasa mai ușor și în părțile mai îndepărtate ale țării.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CHESTIUNEA MINIERĂ.

După datele statistice oficiale, producția industriei miniere a țării din anul 1919, a avut o valoare de 537,797.028 lei, în anul 1921 s'a urcat la 3,604.808.220 Lei.

În industria minieră a țării locul prim îl ocupă *petrolul*, care se dezvoltă în continu, și după aducerea în ordine a pagubelor cauzate în timpul războiului, peste 4—5 ani se va putea ajunge la proporția producției dinainte de războiu. Cu prelucrarea oleului brut în anul 1922 s'au ocupat 65. rafinerii de petrol, cari au prelucrat în total 1,212.883 tone *material brut*. Dintre acestea 285.097 tone *benzină*, 214.473 tone oleu pentru *luminat*, iar 112.968 tone *oleu mineral*. Din producția aceasta s'a valorizat pe piața internă 26% *benzină* și 41% oleu pentru *luminat*, cealaltă parte a producției s'a exportat, urcându-se acest export în anul 1922 dela 346000 tone la 435000 tone. La exportul benzinei tendința e în scădere, la oleiurile minerale e în urcare.

Folosirea *gazului metan* prezintă o dezvoltare foarte anevoioasă. Producția statului și a privaților în anul 1922 a fost în total de 250,093,998 mtr³.

Dintre metale producția aurului a ajuns progresul cel mai mare, până când exploatarea argintului a regrestat în mod considerabil. Resultatul producției aurului în 1922 a fost de 1237 kg. a cărui preț computat după paritatea mondială e de 148,913.903 lei. Producția argintului în anul 1922 a fost aproape cu 1000 kg. mai puțină decât în anul precedent. Argintul în cea mai mare parte s'a produs în minele statului, iar aurul în minele privaților.

Arama roșie arată o mică urcare, iar statisticele plumbului și a fierului în general dau un rezultat mai mic.

E îmbucurător progresul în producția *sărei*, deoarece imediat după războiu a regresat. Producția anulat 1921 a fost de 232.918 tone, până când în anul 1922 rezultatul a fost mai mare cu cca. 60.000 tone. Valoarea cvantului de sare produs în anul 1922 a fost de 171.127.200 lei, ceiace înseamnă o urcare de 60.000.000 L.

La minele de *piatră* față de rezultatul anului 1921 se poate constata un plus de aproape $\frac{1}{2}$ milion.

Datele producției de *cărbuni* arată un progres intens, producția anului 1922 arată urcare cu 300.000 tone mai mare ca în anul 1921. În producția cărbunilor stă la loc de frunte Ardealul, cu 73% a producției totale.

Exploatarea de pyrit. Anul 1922 — din punct de vedere economic — nu a fost îndestulitor, deoarece per exemplu în minele din Trimpoele, Rodna-veche, Borșa și Anies să exploatează ca articol principal exclusiv produsul pyritei și pe lângă instalația de azi, s'ar putea produce în mine cca. 50.000 tone de metal, până când în anul trecut abia s'au putut transporta 10.801 tone.

Transportul acesta, în proporție minimal, a fost cauzat prin faptul, că calea ferată nu a putut pune la dispoziție în număr corespunzător vagoanele necesare, din care cauză o desvoltare a minelor numai atunci să poate spera, dacă C. F. va fi provăzută de urgență cu vagoane în măsură corespunzătoare și dacă C. F. pune la dispoziție vagoanele necesare, pentru tranșarea neîmpiedicată a transporturilor.

Din cauza transporturilor mici obvenite din lipsă de vagoane, azi la minele de sus să găsește exploatat cca. 14.000 tone minereu.

Din cauza acestei cantități mari avută la dispoziție, numai cu funcțiune redusă se pot susține minele, în urma cărui fapt în aceste mine, sunt fără de lucru foarte mulți muncitori.

Considerând că lipsurile interne abia necesită $\frac{1}{3}$ parte din producția minelor de sus și surplusul se poate valoriza în străinătate, dacă ar fi vagoane în număr îndestulitor. Fiind posibil exportul, minele ar putea aplica

cca. de trei ori atâția muncitori: încă cca. 1200, dar exportul ar contribui în mare măsură și la îmbunătățirea valutei noastre.

Gazul natural. În privința explorării și în genere, în privința industriei miniere a gazului natural, în anul trecut, nu s'a luat nici o dispoziție principiară, mai importantă. La exploatările Statului s'a terminat săparea unei noi sonde (XVI) la Sărmășel.

În cursul acestui an, conducte mai mari de gaz natural nu s'au construit. Conductă secundară de ramificație, în conducte principale Sărmășel—Turda—Uioara de Mureș, a instalat Fabrica de Sticlă din Turda. O lărgire a fost făcută la rețeaua conductei de distribuție a Soc. An. de Gaz Natural a Orașului Turda.

Din câmpia de gaz Sărmășel, la sfârșitul anului trecut, se căpăta o cantitate de 2,274.430 m³ gaz pe zi.

Cantitatea totală consumată a fost în anul 1922 de 89.989.635 m³

din acesta s'a întrebuințat pentru:	
industrie	84.291.765 m. c.
menaj	5.593.592
iluminat	104.378 „

Prețul mediu al gazului natural a fost în anul 1922: 16.4. bani pe m³.

INSTRUCȚIA COMERCIALĂ.

ACADEMIA COMERCIALĂ.

Istoricul anului școlar 1921—22.

Ministerul Instrucțiunii, luând cunoștință cu aprobare de demersul Secretariatului general al Instrucțiunii din Cluj și aprobând propunerile sale în această materie, dispune cu ordinul său Nr. 979.887 din Octombrie, 1920. deschiderea cu limba de instrucțiune română a clasei întâi a școlii sup. de comerț și a anului întâi al Academiei de comerț, încuviințând, până la altele dispoziții, funcționarea mai departe și a secțiilor maghiare. Totodată Ministerul asigură sumele necesare pentru întreținerea întregului institut. Conducerea Academiei a fost încredințată profesorului secundar Aurel Ciortea, atunci director al învățământului mediu și profesional din Transilvania; conducerea școlii superioare de comerț, secția română, dlui Alexandru N. Ionescu, prof. diplomat pentru școli sup. de comerț și secția maghiară (școală și academie) dlui Frideric Vincze, profesor la secția maghiară a Academiei.

Secțiunile școlii sup. de comerț au fost deschise la 1 Septembrie și la 1 Octombrie. Asupra acestei școli se va face o dare de seamă deosebită din partea directorilor ei la finele anului școlar. Deschiderea Academiei, secția română a necesitat pregătiri mai îndelungate. Dificultatea cea mai mare a întâmpinat-o în compunerea corpului didactic și în scurtimea timpului pentru avizarea publicului despre deschiderea cursurilor academice.

Însă toate năzuințele de a da ființă în capitala acestei provincii unei instituții românești, menită a pregăti pe viitorii diriguitori ai vieții și instrucției comerciale din această provincie, au fost cununate de succes. O parte bună din merit revine dlor profesori dela Universitatea din loc, cari au luat asupra lor sarcina de a face primele cursuri.

Corpul didactic s'a compus din domnii:

1. Gh. Bratu, prof. univ. pentru Aritmetica comercială	2 ore săpt.
2. A Ciortea dir. înv. mediu și prof. pentru Matematici financiare	2 " "
3. S. Dragomir, prof univ. pentru Istoria comercială	1 " "
4. I. Evian secretar general la Finanțe, dela 1 Ianuarie 1921, D. B. Ionescu, prof. univ. pentru economia națională	2 " "
5. O. Ghiția, prof. secund, pentru limba și corespondența germană	3 " "
6. N. Ghiulea, prof. univ. Industria și meserii	1 " "
7. A. N. Ionescu, dir. școalei sup. de comerț pentru contabilitate	3 " "
8. Gh. Leon. prof. univ. pt. Statistică	1 " "
9. Gh. Oprescu, prof. univ. pentru limba și corespondența franceză	3 " "
10. V. Meruțiu, prof. univ. pentru Geografia economică	2 " "
11. I. Rădu, prof. univ. pt. dreptul civil	2 " "
12. Gh. Spacu, prof. univ. pentru fizica și Chimia apl.	5 " "

Total: 27 ore săpt.

Dșoara Raluca Ripan, asistentă la Universitate a fost angajată de asistentă pe lângă cursurile dlui prof. Spacu.

Deschiderea solemnă a cursurilor s'a făcut la 14 Noemvrie în sala festivă a Academiei. Sfințirea apei a celebrat-o P. S. S. Arhimandritul N. Ivan, azi episcopul ortodox al Clujului, fiind de față reprezentatii administrației școlare și civile și un public român numeros.

Academia din Cluj a fost organizată întocmai după modelul Academiei de înalte studii comerciale și industriale din București, atât la partea didactică cât și la cea administrativă, cu abateri neesențiale, pe cari le provocau împrejurările locale. Din cei 70 studenți înscriși n'au urmat regulat cursurile, decât 36. Am considerat starea lor materială precară, care îi silea să ocupe diferite posturi la institute financiare și la diferite oficii de Stat și astfel cursurile s'au ținut în orele de după ami-

azi 3—8. Cursurile au urmat în mod regulat până la 4 Iunie 1921, când apoi s'au dat examenele de fine de an, cari au durat până la 17 Iunie. S'au prezentat la examene 36 studenți, dând în total la diferite materii de studii 205 răspunsuri, din cari au fost acceptate 170 răspunsuri 83 la sută. 18 inși au fost admiși la examene din peste 5 materii, 9 din ei la 8 și 9 materii. Clasificarea s'a făcut cu acea rigoare, care era necesară pentru fixarea corectă a nivelului științific al acestui institut la începutul funcționării sale.

În lunile de vară întreg localul și mobilierul au fost supuse unei reparațiuni și curățiri radicale.

Pentru anul 1921—22 Ministerul Instrucțiunii a luat cu ordinul său Nr. 68227—19 Iulie 1921 următoarele dispozițiuni:

a) Considerând insuficiența cunoștințelor în limba română literară a multor studenți, pregătiți în mare parte încă la școli secundare neromâne, corespondența română nu se va face în cadrul contabilității, ci separat, întregind cursul cu părți din ortografie, sintaxă, stilistică și literatură, în deosebi economică, pentru care scop se sistemizează o catedră specială a limbii, corespondenței și literaturii române.

b) Se sistemizează un curs facultativ pentru conversația și corespondența maghiară, aceasta în vederea viitoarelor legături comerciale cu statul vecin.

c) Pentru anul 1921—22 se admite deschiderea numai a cursului al doilea a secțiunii maghiare a Academiei urmând ca această secție să fie sistată definitiv cu 1 Iulie. Secția maghiară a școlii sup. de comerț se menține și pentru mai departe.

Terminându-se înscrierile și sesiunea examenelor din luna Octombrie, cursurile au început la 3 Noembrie cu 70 studenți pe anul I. și 36 pe anul II.

Cursurile au urmat regulat, și în acest an în orele de după prânz dela 3—8. Acest orar postmeridian deoparte are avantajul, că dă posibilitate studenților lipsiți de mijloace să ocupe diferite posturi financiare și administrative în orele libere antemeridiane, înlesnindu-și astfel traiul și câștigând o practică prețioasă; își are însă și desavantajul său, întrucât rămân neutilizate orele cele mai prielnice pentru instrucțiune, cele de dimineață și

angajează pe cei în funcțiuni la muncă extenuantă. Indată-ce condițiunile grele ale traiului se vor ameliora, va trebui să se revină la orarul de dimineață, pentru studenții de anul I la tot cazul încă în anul școlar viitor.

Secția industrială n'a putut fi înființată în anul acesta, lipsind profesorii de specialitate. S'au luat toate dispozițiile, ca cu anul viitor, aceasta secție, menită să pregătească în special funcționari comerciali pentru stabilimente industriale și întreprinzători pe terenul vieții economice-industriale, să fie organizată paralel cu cea de bancă și asigurare.

Trecerea dela cursuri de 2 la de 3 ani. Academia comercială din Cluj încheindu-și al 2-lea an al existenței dela naționalizarea sa, a trecut peste dificultățile începutului de reorganizare, pe cari le-a învins prin atitudinea cu mult tact a factorilor oficiali ai Ministerului Instrucțiunii și prin munca asiduă și desinteresată a bărbatilor de școală, cari au constituit întâiul ei corp didactic.

Naționalizarea și reorganizarea Academiei, săvârșite la Noemvrie 1920, au corăspuns unei necesități reale. Vom justifica ambele, întâi reorganizarea Cluj

În tot timpul dela 1902—1920 majoritatea covârșitoare a studenților o formau cei cu absolvență de liceu. Între pregătirea anterioară a acestora și între a puținilor cu absolvență de școală sup. de comerț era bineînțeles, o deosebire considerabilă. Aceia aveau o cultură generală mai adâncă, fără nici o pregătire profesională, aceștia tocmai invers. Nivelarea acestei diferențe trebuia să se facă în cursul anului întâi în senzu!, ca cei cu absolvența de liceu să se apropie de nivelul pregătirii profesionale a celor cu absolvența de școală sup. de comerț, ca apoi în cursul anului al 2-lea cu toții să poată urma cu egal succes cursurile mai intensificate din domeniul științelor comerciale. Ori, această nivelare întâmpina greutăți, cauzate parte de scurțimea duratei timpului de studii parte de caracterul prea pronunțat profesional al cursurilor academice. Se impuneau deci două reforme: majorarea anilor de studii și modificarea caracterului și prin el a scopului, ce-l urmărea Academia.

Reorganizarea s'a împlănit ușor, căci avea de model organizația Academiei de înalte studii comerciale și indus-

triale din București, ale cărei legi de înființare, regulament și programă de studii s'au aplicat în întregime. Astfel academia din Cluj a deschis la 1920 anul întâi al cursurilor de trei ani și a introdus cu mici și neesențiale modificări, necesitate de împrejurări locale, aceeași programă de studii, care admite crearea unei baze comune mai solide pentru prăgătirea uniformă a studenților cu pregătiri anterioare diferite. Scopul acestei Academii nu mai poartă accentul exclusiv de o pregătire profesională desăvârșită, ci ridicând materiile diferitelor discipline comerciale la nivel mai științific, tinde a da studenților ei o cultură generală economică, conformă cu preocupările economice ale vieții Statului modern în formațiune.

Constituția viitoare a Academiei. Învățământul comercial superior are o vechime de abea 40 de ani. Primele Academii de comerț și facultăți economice au luat ființă paralel cu progresul tehnicii și al industriei, cari la rândul lor au dat naștere comerțului mondial. Necesitatea de a inzebra pe viitor comercianții nu numai cu cunoștințe profesionale, dar și cu cunoștințe sistematice din domeniul economiei politice, a dreptului și a limbilor moderne, se afirmă tot mai mult.

Asupra modului organizării acestui învățământ superior s'au purtat multe discuții în toate revistele de specialitate, în congrese naționale și internaționale, în toate țările mai luminate în ultimii 20 de ani.

Unii cereau, ca învățământul comercial superior să se facă în institute speciale și independente, alții ca să se facă la Universități, atașate facultății de drept, de științe sau chiar politehnicilor.

ȘCOALA SUPERIOARĂ DE COMERȚ DIN CLUJ.

Scoala superioară de comerț este în al treilea an dela înființare, iar cursul comercial practic de un an pentru fete, de pe lângă această școală, în al doilea an.

Cu toate greutatele de ordin material și a împrejurărilor prin care a trecut, se observă un progres în populația școlară față de anii precedenți.

Statul a acordat 10 burse à 1500 lei anual.

Banca Albina 5 burse a 5000 lei și alte ajutoare mai mici s'au acordat din partea diferiților bine-voitori. Intreținerea de personal și material a fost susținută numai de Stat.

Corpul profesoral a fost;

Ionescu N. Alexandru, profesor titular, definitiv, Directorul școlii predând:

Contabilitatea și codul comercial.

Voina Dumitru, profesor titular, definitiv, predând: Germana, Economia Politică, Stenografia, și caligrafia.

Vrânceanu Alexandru, profesor titular, provizor, predând:

Fizica, Chimia, Merceologia, Algebra.

Avram Horia, profesor titular, provizor, predând:

Istoria, Geografia, Dreptul civil și administrativ.

Benguerel Oscar, profesor suplinitor, predând:

Franceza și Germana.

Clopoșel Ioan, profesor titular provizor, predând:

Franceza, și Româna.

Vașca D. predând:

Aritmetica comercială și Algebra.

Simu P. profesor titular predând:

Religia greco-catolică.

Buzdug Andrei profesor titular, predând:

Religia greco-orientală.

Doamna *Triff Olivia*, predând:

Doctrina și corespondența comercială Română, și Aritmetica Comercială, iar la cursul de fete, dreptul și economia.

Doamna *Popescu Elena Voitești*, la cursul comercial practic de un an pentru fete predând: Contabilitatea, Aritmetica Comercială, Franceza, Stenografia, dactilografia.

Doctor *Hângănuț Marius*, Medicul școlii, predând: Higiena.

Programa școlii din 1922—1923

No. curent	O b i e c t e l e	Ore pe săptămână				
		cl. I.	cl. II.	cl. III.	cl. IV.	
1	Religia	1	1	—	—	
2	Limba și literatura română .	2	2	2	2	
3	Limba și coresp. com. franceză	3	3	3	2	
4	„ „ „ „ germană	3	3	3	2	
5	Geografia economică . . .	2	2	2	2	
6	Istoria { Istoria univ. și națională Istoria com. și industriei	2	2	2	—	
		—	—	—	2	
7	Mate- matica { Algebra și geometr. elem. Algebra financiară . .	2	2	—	—	
		—	—	2	2	
8	Aritmetica comercială . . .	3	2	2	2	
9	Doctrina comerțului și coresp.	3	2	2	—	
10	Contabilitate	—	4	4	—	
11	Biuroul comercial	—	—	—	8	
12	Fizica	2	—	—	—	
13	Chimia și tehnologia chimică	3	3	—	—	
14	Merceologia și tehnologia mec.	—	—	2	2	
15	Lucrări de Laborator . . .	—	—	—	2	
16	Noțiuni de Drept	2	2	2	2	
17	Economia politică	—	2	2	—	
18	Caligrafia	3	—	—	—	
19	Stenografia	—	2	2	—	
20	Dactilografia	—	—	—	2	
21	Igiena	—	—	1	1	
22	Gimnastica	1	1	1	1	
	Total .	32	32	32	32	
	<i>Obiecte facultative:</i>					
	Limba și corespondența com. italiană sau engleză . . .	2	2	2	2	

Pentru cursul anului ce urmează s'au adus înă oarecare modificări programei.

Situația școlară pe anul 1922—23.

Clasa I. ordinari.

Inscriși	32
retrași	—
amânați	1
<u> rămași</u>	<u>31</u>
promovați	19
corigenți	6
repetenți	6
<u> Total</u>	<u>31</u>

Clasa II. ordinari.

Inscriși	12
promovați	7
corigenți	2
repetenți	3
<u> Total</u>	<u>12</u>

Clasa III. ordinari.

Inscriși	9
retrași	—
bolnavi	2
<u> rămași</u>	<u>7</u>
promovați	5
corigenți	2
<u> Total</u>	<u>7</u>

Clasa I. particulari.

Inscriși	12
retrași	6
promovați	5
repetenți	1
 <i>Clasa II. particulari.</i>	
Inscriși	5
promovați	4
retrași	1

Clasa III. particulari.

Inscriși	16
promovați	14
retrași	2

Cursul de fete.

Inscrise	17
retrase	1
<u> rămas</u>	<u>16</u>
promovate	13
corigente	1
repetente	2
<u> Total</u>	<u>16</u>

ACADEMIA COMERCIALĂ, SECȚIA MAGHIARĂ.

Secția academică maghiară, cu finea acestui an școlastic a jubilat anul al 20-lea de existență, dar totodată și-a sistat și funcționarea pentru mai departe.

Inscrierile s'au făcut dela 1—5 Octomvrie și anume, amăsurat ordinului Nr. 11560—1921 al Secretariatului General de Culte din Cluj, numai pe anul II., deoarece potrivit aceluși ordin cu finea anului școlar 1921—22 funcționarea pe mai departe a Academiei Comerciale secția meghiară s'a sistat. Astfel anul I. nici nu a fost deschis.

Pe semestrul I. s'au înscris 82 studenți ordinari și 1. extraordinar, pe semestrul II. s'au înscris 82 studenți.

Programa învățământului și în acest an a avut două ramificațiuni: mărfuri și bancă. Pentru introducerea studenților în viața practică și pentru complectarea cunoștințelor câștigate la cursuri, în lipsă de local necesar, a funcționat, numai seminarul de conturi curente, care servește pentru complectarea cunoștințelor în drept și contabilitate.

În cât privește diligența și succesul, majoritatea studenților au corespuns cerințelor. Colocviile din I. și II. semestru, le-au prestat toți cu succes.

La examenul de încheiere din Septemvrie s'au prezentat 3 studenți, cari au corăspuns cerințelor.

La examenul de încheiere dela finea anului s'au prezentat 84 studenți, dintre cari 1 a repășit, în decursul examenelor scripturistice. Examenele scripturistice s'au ținut în 3 grupuri dela 22—31 Maiu. Potrivit rezultatului acestuia, toți au fost admiși la examenul verbal. Examenele verbale au avut loc din 12—14 Iunie, zilnic între orele 8—13 și 15—20, și au fost conduse de Dl. Aurel Ciortea Rector al Academiei comerciale Române, ca președinte și Dl. Virgil Popoviciu Inspector Comercial Regional din Timișoara, ca președinte II., fiind ambii delegații Dlui Ministru al Instrucțiunii Publice.

La examenele verbale studenții au răspuns cu un succes atât de frumos, încât numai un student a fost îndrumat la emendare din 1 studiu, verbal. Resultatul final al examenelor de încheiere a fost: 66 studenți au corăspuns, nu au corăspuns 17 studenți din câte un studiu. Acești din urmă peste 2 luni pot face examen de emendare.

Dnii președinți și-au exprimat adevărata recunoștință pentru activitatea rodnică, depusă de corpul profesoral.

Corpul profesoral pentru anul II. academic, a constatat din 11 membrii. La începutul anului a dimisionat prof. dir. dr. Friederich Vincze și prof. dr. Iuliu Luckhaub. Ambii au fost puteri didactice eminente pentru Academie și e regretată departarea lor.

Majoritatea studenților a luat parte și la cursul de limba esperanto, ce s'a ținut în localul institutului. Stu-

denții din provincie au beneficiat de carnet cu reducere la călătorie.

Din grația instituțiilor financiare, cari au donat pentru ajutoare și premii suma de 6601 lei, au primit premii resp. ajutoare următorii studenți meritoși: Iuliu Bonna 200, Coloman Laszlo 200, Eugen Bidermann 100, Adalbert Kovács 100, Ana Horváth 100, Eugen Molnár 100, Nicolae Orbán 100, Dna Ludovic György 150, Ana Lengyel 150, Coloman Pálfi 150 și Alexandru Pálfi 150 lei. În total 1500 Lei.

*Conspectul numeric al studenților dela Academie
pentru anii 1902—1922.*

Anul	Studenți de anul I.	Studenți de anul II.	Total.
1902—03	17	17
1903—04	16	6	22
1904—05	17	13	30
1905—06	21	10	31
1906—07	27	15	42
1907—08	36	17	53
1908—09	32	23	55
1909—10	32	19	51
1910—11	33	26	59
1911—12	48	33	81
1912—13	45	35	80
1913—14	15	31	46
1914—15	13	10	23
1915—16	20	5	25
1916—17	18	3	21
1917—18	30	13	43
1918—19	41	22	63
Curs suplimentar	116	116
1919—20	66	11	77
Curs suplimentar	62	62
1920—21	96	30	126
1921—22	87	87
Total			1210

*Conspectul numeric al elevilor dela școala superioară
de comerț pentru anii 1878—1922.*

Anul	Nrul claselor	Nrul elevilor	N-rul elevilor cari au luat bacalaureatul
1878—79	1	15	—
1879—80	2	25	—
1880—81	3	31	5
1881—82	3	63	7
1882—83	3	90	9
1883—84	3	110	23
1884—85	3	125	26
1885—86	4	144	22
1886—87	4	166	23
1887—88	6	193	54
1888—89	5	188	43
1889—90	5	194	41
1890—91	6	212	65
1891—92	6	228	58
1892—93	6	270	48
1893—94	7	297	74
1894—95	6	262	82
1895—96	6	236	83
1896—97	6	235	62
1897—98	6	258	78
1898—99	6	263	90
1899—1900	6	249	68
1900—01	6	255	74
1901—02	6	262	86
1902—03	6	272	84
1903—04	6	271	80
1904—05	6	261	77
1905—06	6	256	76
1906—07	6	253	73
1907—08	7	269	75
1908—09	6	258	72
1909—10	6	251	69
1910—11	6	266	57
1911—12	8	239	60
1912—13	6	225	58
1913—14	6	219	60
Report		7411	1962

Anul	Nrul claselor	Nrul elevilor	N-rul elevilor cari au luat bacalaureatul
Transport		7411	1962
1914—15	6	197	57
1915—16	5	186	72
1916—17	5	161	41
1917—18	4	191	60
1918—19	5	205	—
1919—20	5	162	112
1920—21	3	133	52
1921—22	3	135	26
1922—23	3	124	48
		<hr/>	
Total		8905	2430

ȘCOALA SUPERIOARĂ DE COMERT

1. *Deschiderea anului școlar, numărul elevilor.* Conferința de constituire a corpului profesoral a avut loc la 29 August. Primirea elevilor s'a făcut la 1—4 Septembrie. La 5 Septembrie a avut loc deschiderea festivă a anului școlar, aranjarea claselor și citirea regulamentului de disciplină. Cursurile regulate s'au început la 6 Septembrie.

Înainte de deschiderea anului școlar, la 30 și 31 August s'au ținut examenele de emendare, la care s'au prezentat 21 elevi, dintre cari 2 au fost îndrumați la repetarea clasei, iar ceilalți au depus cu succes examenul de emendare.

În decursul înscrierilor regulate s'au primit 131 elevi. Mai târziu au primit autorizațiune de înscriere dela directorul suprem regional 4 elevi și astfel numărul elevilor înscriși s'a urcat la 135.

2. *Corpul profesoral.* Înainte de deschiderea anului școlar, au părăsit institutul, repatriindu-se Dr. Friderich Vincze și Dr. Iuliu Luckhaub. Dr. Alex. Abrudbányai a decedat înainte de deschiderea anului școlar. Prin ordinul Secreteriatului General din Ciuș de sub No. 26595/1921, cu ziua de 1 Septembrie au fost numiți vechii profesori și anume: 1. Samoilă Szentkirályi director, prof. ord. la catedra de științele comerciale; 2. Petru Frana prof. ord. la catedra de limba franceză și

germană; 3. Desideriu Vasca prof. ord. la catedra de matematici — fizică; 4. Oscar Benguerel prof. supl. la catedra de limba franceză și germană, cu valabilitate și pentru secția română. Tot prin acest ordin au fost numiți pentru prima dată la acest institut. 5. Alex. Viciu prof. ord. la catedra de limba română, cu valabilitate și pentru secția română; 6. Dr. S. Ioan Kováts prof. ord. pentru catedra de limba maghiară și franceză și pentru catedra de istorie; 7. Dominic Cseke prof. ord. pentru catedra de geografie și chimie, merceologie. Ca profesori agregați pentru a preda anumite ore au primit însărcinare pe anul școlastic Iuliu Staudner, Dr. Francisc Nagy și Irimie Boskobitz.

3. *Starea învățământului și disciplinei.* Rezultatul obținut la învățământ din partea elevilor se poate numi corespunzător, datorită muncii încordate depusă de către profesori. Elevii au dispus de cunoștințe de bază foarte reduse, ca rezultat al războiului mondial, la care adeseori a contribuit și nepăsarea din partea părinților, mizeria familiară, lupta pentru existență, relațiunile primitive de locuință, etc. Trebuiește multă educație pentru elevi, chiar și în ce privește cunoașterea datorinței.

S'a dat o deosebită atențiune creșterii morale a elevilor și acestui fapt se datorește, că în decursul anului întreg starea disciplinară a elevilor a fost bună. Cu bucurie putem constata, că nu a fost nici un caz disciplinar, care ar fi reclamat măsuri mai severe, decât admonierea din partea directorului.

4. *Starea sanitară.* Starea sanitară a fost eminentă cu excepția lunei Ianuarie. În luna Ianuarie pe întreg teritoriul orașului a bătuit o mare influență și s'a agravat în așa fel, încât toate școlile au fost închise pe timp mai scurt sau mai lung. Învățământul a fost întrerupt numai pe trei zile, în care timp s'a făcut desinfectarea salilor. Absențele în mare parte sunt datorite sărbătorilor. Medicul institutului a examinat în repețite rânduri pe toți elevii și starea sanitară a acelorora a aflat-o în totdeauna bună.

5. *Vizitarea fabricilor, excursiuni.* Pentru a face mai fructuos învățământul, elevii au vizitat sub conducerea profesorilor mai multe fabrici din localitate, între care putem înșira: manufactura de tutun, fabrica de gaz a

oraşului, fabrica de săpun „Heinrich“, iar la muzeul Uniunii Ardelene de agricultură s'a vizitat colecţia de ţesături şi torturi, mai departe s'a vizitat fabrica de chibrituri, Fabrica de bere Czell sub conducere specialişta. În orele anterioare de vizitarea fabricilor, profesorul de chimie şi merceologie a atras atenţiunea elevilor prin explicaţiuni speciale, asupra celor de văzut.

În afară de aceasta cu ocazia excursiunilor mai mari sau mai mici făcute în jurul Clujului, s'a dat posibilitate elevilor ca prin mişcări libere, joc şi sport, să-şi cultiveze corpul şi să se delecteze în frumuseţele regiunilor. Astfel în 6 Maiu a avut loc o excursiune de o zi întreagă, cu toţi elevii, în pădurea din Baci, iar în cale s'a vizitat uzina pentru arderea de var dela capătul căii Donat şi cariera de piatră din comuna Baci. La 21 Maiu a avut loc o excursiune cu autocamioane la Turda şi cheia Turzii, fiind condusă tinerimea de 5 profesori. Deasemenea a avut loc o excursiune la 28 Maiu, ziua întreagă, împreună cu celelalte şcoli de stat, la pădurea din Mănăştur.

6. *Vizite oficiale.* Şcoala a fost onorată la data de 23 şi 24 Noemvrie /1921/ de vizita oficială a dlui director suprem regional dr. Valeriu Seni. Vizita s'a estins şi asupra orelor de după masă. Impresiunile şi observaţiunile dsale constatate, le-a adus la cunoştinţa corpului profesoral în conferenţă specială. Cu activitatea şi funcţionarea institutului a fost pe deplin mulţumit. La data de 28 Aprilie 1922 au vizitat institutului dl dr. G. Juga inspector suprem din Bucureşti şi dl Aurel Ciortea rectorul Academiei Comerciale. Ambii au fost mulţumiţi cu activitatea institutului.

7. *Vacanţe şcolare şi sărbători.* Atât vacanţele de Crăciun cât şi cele de Paşti au durat numai timpul prescris adevca 16 respective 14 zile. Directorul în afară de aceasta a acordat trei zile de repaus directorale.

Cu ocazia sărbătorii naţionale din 10—23 Maiu a avut loc un festival şcolar în sala de gimnastică decorată, împreună cu secţia română. Importanţa zilei şi însemnătatea sărbătorii, a fost expusă în româneşte de dl prof. Avram Horea, iar în ungureşte de dl S. Kováts, prin vorbiri avântate şi frumoase.

8. *Muzee.* Muzeul de fizică, laboratorul chimic şi mu-

zeul de merceologie, sunt în manipularea secțiunii române, însă și în acest an s'a putut folosi de ele. Este necesar ca pentru o folosință corectă să se facă noi întregiri și investiții.

9. *Biblioteca profesorală.* Deasemenea este în folosința comună a ambelor secții. Noul acuirări nu s'au făcut. Stocul de inventar face 2690 opuri în 4178 volume.

10. *Biblioteca elevilor și sala de lectură.* Școala în acest an a primit sală deosebită pentru aranjarea bibliotecii și astfel dulapurile cu cărți aproape distruse, în fine s'au pus în loc mai sigur decât pe coridoare și dormitoare, cum era până acum. Prin multele mutări, distrugeri, pierderi și stricăciuni, aduse de șoareci, multe opuri au devenit nefolosibile și cu ocazia controlului făcute s'a constatat că 865 opuri sunt în stare de a se putea folosi. Custodele bibliotecii a fost dr. I. Ioan Kováts.

În sala de lectură, potrivit uzului din trecut, au stat la dispoziția elevilor cotidiene, reviste literare și de specialitate.

11. *Asociațiunea pentru ajutorare și biblioteca de ajutorare.* Funcționează din anul 1916. Are în număr lei 1626'50. În legătură cu asociațiunea funcționează biblioteca de ajutorare, a căreia avere deosebită face lei 1100'54, încasată după folosința cărților. Stocul acestei bibliotecii, la începutul anului, a constat din 230 bucăți manuale de studii, în decursul anului din donațiuni benevole s'a sporit cu 43 bucăți, astfel că la finea anului stocul a fost 273 bucăți. Din aceste manuale în decursul anului s'au distribuit între elevi mai săraci 205 bucăți. În bibliotecă se găsesc 70 bucăți cărți de selecționat, cari în urma uzării, nu se mai pot întrebuița.

Din taxe pentru folosirea bibliotecii în decursul anului s'a încasat 673 lei, care sumă s'a întrebuițat pentru procurarea de noi cărți.

12. *Gimnastică, athletică, jocuri.* După o pauză îndelungată de mai mulți ani, în acest an s'a început din nou învățământul gimnasticii. Pentru introducerea sistematică a noului plan de învățământ, în acest an a avut ore de gimnastică numai cursul I. Elevii, cu aprobarea corpului profesoral, au participat la diferite cluburi sportive și echipe de cercetași și la mai multe concursuri

s'au distins, cu frumoasa lor tehnică individuală. Intenția în viitor este formarea unei echipe de cercetăși, având scopul principal, ca elevii să fie mai bine preocupați de aceasta decât de fotbal.

13. *Fondațiuni.* Aceia parte a fondațiilor, care a existat în libele de depuneri, adeca în bani gata, a fost reprimită dela Direcțiunea Academiei Comerciale române. Chestia fondațiilor în efecte încă nu este aranjată.

14. *Internat.* Incepând cu acest an, internatul institutului a trecut în administrarea statului. Aranjamentul și echipamentul a fost complectat astfel, că de prezent poate primi 100 elevi ca interniști. Din aceste 100 locuri sunt rezervate pentru secțiunile școlilor comerciale câte 20 locuri.

15. *Incheierea anului.* În clasele superioare învățământul a fost terminat cu ziua de 19 Maiu; conferința de clasificare a avut loc la 20 Maiu, potrivit căreia 30 elevi au corespuns și s'au admis la examenul de bacalaureat. Terminarea prelegerilor pentru clasa I. și II. a fost proiectată pentru 25 Iunie, însă aceasta, în urma unui nou ordin primit dela autoritățile superioare, s'a întâmplat la 15 Iunie. Certificatele și premiile s'au distribuit, în cadrul unei serbări speciale, la 30 Iunie.

Examenele de bacalaureat. Pentru terminul din luna Septembrie la examenele de emendare și separat de bacalaureat s'au prezentat 13 elevi. Partea scripturistică a examenului a avut loc la 12—16 Septembrie, iar examenul verbal la 24 Septembrie. La examene au presidat dl Vasile Candrea directorul suprem substituit, ca delegatul Ministerului Instrucțiunii Publice și dl dr. Iuliu Toșa consilier ministerial, cu delegatul ministerului de industrie și comerț.

Trecerea la sistema de școli comerciale superioare cu 4 clase. Cu acest an școlar a luat început o schimbare de mare importanță la școlile comerciale. A ajuns în stadiul de realizare, întregirea școlilor comerciale la 4 ani de studii. Secretariatul general al Instrucției Publice din Cluj sub No. 760—1921 a editat în privința școlilor comerciale cu cursuri de 4 ani, programa de studii și materialul amănunțit pentru anul prim. Ordinul cu No. 17217—1921 realizează în mod progresiv noua programă, întrucât cu acest an școlar, înfăptuește începerea noiei

programe, acordând clasei medii și superioare ca drept câștigat acel favor, ca cu finea anului școlar al treilea să poată face examenul de bacalaureat. Ultimul examen de atare natură va fi în anul școlar 1922—23. Clasa I. în acest an școlar a fost condusă și i-s'au propus studii potrivit nouci programe de învățământ, până când în clasa medie și superioară învățământul se face conform planului oficial No. 99000 din anul 1916 și conform ordinului de întregire No. 9183-1921 al Secretariatului general din Cluj. Pentru anul școlar viitor, acest favor se referă numai la clasa superioară.

Scoala ucenicilor comerciali. Școala de ucenici comerciali în anul 1921—22 și-a terminat anul 85 al existenței. Inscriserile au avut loc la 14 Septembrie. S'au înscris 85 elevi. Prelegerile s'au început la 15 Septembrie. Ca bază a programei și a orarului, a servit ordinul circular No. 31371—1920 al Ministerului Instrucțiunii, Secretariatul general Cluj. Învățământul a decurs fără întrerupere.

Susținătorul școlii a fost Uniunea privilegiată a comercianților din Cluj. Conform convențiunii intervenite între susținător și Academia Comercială, potrivit hotărârei No. 28 din anul 1880 a adunării generale o. numitei Uniuni comerciale „școala inferioară de comerț“ (de ucenici) susținută de către Uniunea comercială din Cluj, se transpune în localul școlii superioare de comerț și se încredințează conducerea, corpului profesoral al acelei instituțiuni, adecă formează organul întregitor la Academia, respective școala superioară de comerț, respective secțiunea aceleia.

Școala de ucenici a fost vizitată în decursul anului de către Revizorul școlar și de corporațiunea susținătoare.

Învățământul a fost terminat la 16 Iunie. În 17 Iunie s'a ținut conferința prealabilă de clasificare și la 18 Iunie au avut loc examenele. La examene s'au prezentat mai mulți interesați din partea susținătorului, precum comercianți și părinți. Cu rezultatul examenului dnii președinți au fost pe deplin mulțumiți.

Scoala specială de cioplitul și lustruitul pietrii, din Zlatna. În anul în curs, școala specială de cioplitul pietrii din Odorheiu a încetat, mai bine zis s'a contopit cu școala specială de cioplitul și lustruitul pietrii din Zlatna,

devenind astfel în această branșă singura școală în întreagă țara.

În urma contopirii, așezarea definitivă a internatului școlii, respective edificarea lui în dimensiuni corespunzătoare, a devenit urgentă și de prima necesitate.

În edificiile provizorii de până acum nu se puteau plasa mai mulți decât 20—30 elevi. Astăzi însă, după unire, considerând că tot mai mulți elevi din provincie caută să fie primiți în aceasta școală de specialitate, Direcțiunea trebuie să se îngrijească de plasarea a cel puțin 40—50 elevi. Edificarea unui internat stabil pe terenul școlii, ar recere aproximativ o sumă de 14 milioane lei, care sumă în proporție cu urcarea prețurilor se mărește perpetuu. Permisivile pt. lucrările cerute cad în competența Ministerului de instrucție. Numărul elevilor din provincie a acestei școli în anul acesta a fost numai de 18, însă după cea mai mare probabilitate în anul viitor acest număr se va urca. La finea anului vor părăsi internatul numai 2 elevi, iar în locul lor se vor prezenta cel puțin 15, deoarece numărul elevilor din provincie se urcă din an în an.

Edificarea internatului deci nu se mai poate amâna, căci lipsa lui împiedică impopularea școlii, deoarece partea cea mai mare a elevilor se recrutează dintre băieții familiilor sărace din provincie, pentru cari singura posibilitate de a-și continua studiile, este proviziunea totală în internat.

Căminul ucenicilor Cluj. La începutul anului 1922 Căminul adăpostea 63 ucenici, toți plasați la diferiți măestri și diferite întreprinderi industriale și comerciale. Și anume:

1. Mecanică	= 17
2. Electrotehnică	= 10
3. Hidraulică	= 6
4. Automehnică	= 6
5. Comerț	= 3
6. Tâmplarie	= 5
7. Ciobotărie	= 1
8. Văpsitorie	= 1
9. Pantofărie	= 7
10. Ferărie	= 2
11. Compactorie	= 1

12. Turnători de metal	=	2	
13. Mechanic ortoped	=	1	
14. Croitorie	=	1	Total = 63

In decursul anului sau eliberat :

1. Mecanică	=	3	
2. Electr. tehnică	=	2	
3. Hidraulică	=	1	
4. Ferărie	=	1	Total = 7

E de observat, că dacă anul trecut eliberările arată un număr așa de mic, cauza e că Căminul a ajuns o împopularea atât de frumoasă d'abia mai recent, abia de doi ani și jumătate.

In decursul anului trecut apoi s'au mai primit 27 ucenici, cari au fost plasați la diferite meserii. Tot în decursul anului trecut 2 ucenici au fost eliminați din Cămin în urma hotărârii Eforiei Căminului. Aceasta pe motiv de nesupunere și înscrierea lor în „Societatea tinerilor muncitori“ — lucru contrar cu statutele și regulamentul institutului.

Astfel la finea anului 1922 în Cămin se aflau 81 ucenici.

Întreținerea ucenicilor din Cămin s'a făcut în conformitate cu memoriul aprobat de Eforie.

Fiecare patron a avut să solvească de fiecare ucenic ce-l avea în Cămin 200 lei lunar ca taxă de întreținere. Statul contribuie cu 100 lei lunar de fiecare ucenic din Cămin.

Din aceasta sumă de 300 lei lunar — afară de alimentarea ucenicilor — trebuia să se facă și spesele efective pentru reparațiile mai mici, onorarul medicului, plățirea medicinei, lefurile servitorimei etc.

Astfel direcțiunea acestui Cămin numai cu mari sforțări a putut face față necesităților zilnice de trai, pentru a nu permite nici o schimbare și micșorare în alimentarea ucenicilor.

Ucenicii din Cămin în anul trecut au fost împărțâșiți cu 50 părechi de ghețe, cari s'au distribuit celor mai sîrguincioși 50 dintre ei.

Suma cu care s'a cumpărat aceste ghețe s'au primit dela diferite instituțiuni din loc, dintre cari remar-

căm, „Banca Albina“ care a contribuit cu 5000 lei. Timpul liber -- ucenicii în Cămin -- îl folosesc cu lectură folositoare, (cărți din bibliotecă) având și o bibliotecă frumoasă, cumpărată pe bani colectați, apoi cu jocuri diferite etc.

În ce privește edificiul Căminului, ar fi de dorit, ca să se facă o curățire radicală și repararea lui în cel mai scurt timp.

Ceace însă la acest loc trebuie să amintim e faptul, că actualmente Căminul e archiplin, un edificiu ca acesta, în condițiuni ceva mai igienice de abia e în stare a cuprinde jumătate din ucenicii ce de prezent de fapt îi adăpostește.

Acest Cămin ar trebui dezvoltat și mărit ca să cuprindă cel puțin treisute de ucenici. Eforia de multă vreme lucră în direcția aceasta, dar până acum de abia s'a ales cu promisiuni și planuri.

E vorba că Casa săracilor -- proprietatea orașului -- din vecinătatea Căminului să fie evacuată și apoi întrebuințată spre scopurile acestui Cămin. Aceasta chestie se agită de 2 ani de zile, dar până în prezent -- din anumite cauze -- nu s'a putut realiza.

Credem, că pe viitor, cercetându-se mai de aproape lucrurile și evidențiindu-se tot mai mult importanța mare, ce o are Căminul acesta întru dezvoltarea și întărirea vieții noastre industriale și comerciale, în Cluj -- se va lucra cu mai mult succes pentru amplificarea lui.

În edificiul acesta s'a ajuns maximul de dezvoltare, ce s'a putut ajunge, trecând departe chiar și peste cele mai elementare considerațiuni igienice.

În decurs de 2 ani numărul ucenicilor ce-i adăpostește a fost dublat.

INDUSTRIA ȘI COMERȚUL

Industria mare din circumscripția Camerei noastre, în anul trecut a lucrat cu atât de multe greutateți, încât a fost lipsă de o parte însemnată a energiei sale, pentru delăturarea și numai în parte a aceloră. Greutățile acestea nu numai a stângenit activitatea acestei industrii, ci a făcut aproape imposibilă dezvoltarea ei.

Credem a fi de folos, dacă afară de neajunsurile speciale, ne vom apuca în amănunte, cu luptele generale ale industriei mari.

În special atragem atențiunea dlui Ministru, dorind, că să binevoiască a studia raportul nostru și să ia dispozițiile ce le crede de cuviință, atât în sfera sa de activitate, precum să intervină și la celelalte Ministere, în scopul rezolvirii chestiunii. Motivul acestei cereri a noastre este, că dezvoltarea industriei Ardealului e de interes primordial pentru întreaga țară și tot momentul fără muncă, are influință păgubitoare asupra țării întregi.

Propășirea economiei naționale și în cadrele acesteia, a industriei, iar în special a industriei mari depinde exclusiv dela dezvoltarea factorilor și împrejurărilor, cari influințează în mod decisiv soarta ei.

Înainte de ce am expune doleanțele și dezideratele în aceasta chestiune, trebuie să amintim, că dela preluarea imperiului, deși în general se poate constata o îmbunătățire însemnată, cu toate acestea îmbunătățirea, nu a ținut paș cu progresul mondial, ba într'un cerc destul de considerabil a rămas chiar mult în urmă. Cauza acestui fapt este, că la statorirea din partea puterii de stat (adecă legislațiunea și guvernamentul), a condițiilor prealabile de propășire a industriei din Ardeal și Bănat, cercurile de specialitate din Ardeal și Bănat nu au fost ascultate, nici chiar în privința cerințelor, pretinse măcar

de păstrarea pe mai de parte a vitalității industriei Ardealului și Bănatului, care necondiționat a fost cu mult mai înaintată decât cea din vechiul Regat.

Factorii decisivi asupra situației industriei, după cum este știut, sunt:

I. Tariful vamal.

II. Tariful de transport, și ceia ce în primul rând ne interesează pe noi, tariful de transport pe căile ferate.

III. Calitatea comunicației.

IV. Chestiunea creditului industrial.

V. Situația Financiară.

VI. Complectul chestiunilor, cari în înțeles mai larg, sunt încadrate în administrația industrială, dintre cari de cea mai mare și mai independentă importanță este terenul atât de dezvoltat al chestiunii muncitorești.

I. Chestiunea vamală. E știut, că este o recerință elementară, ca la satorirea taxelor tarifului vamal, până la hotarele extreme ale relațiunilor data, să fie urmată ideea călăuzitoare, că *produsele industriale indigene, cari sunt de lipsă în țară, să fie impuse unui regim vamal protecționist, acele materii prime, de cari are nevoie necondiționată industria internă, să se poată importa scutite de taxele vamale și că, până când deoparte se promovează exportul produselor industriale indigene, de altă parte să se împiedice exportul materiilor prime și brute, necesare industriei naționale.*

Tariful vamal are influința cea mai decisivă asupra vieții industriale.

Dacă intenționăm să înceiem cu statele străine atari convențiuni vamale, cari să se apropie cât mai mult de ideea calauzitoare amintită și pe lângă care ar fi posibilă asigurarea vitalității și capacității de dezvoltare a industriei noastre, trebuie valorate cunoștințele de specialitate și experiențele, pe cari le pot finde cercurile specialiste. Acestea trebuie deci chemate necondiționat la delibărările referitoare. Nesocotirea lor de până acum a devenit deja izvorul multor neajunsuri. Tot de aceste principii e a se ținea cont și în ce privește *tariful vamal general*, care în loc de modificări și peteciri, necesită o revizuire radicală, nu numai din motivul că nomenclatura îi este foarte restrânsă și astfel rămâne departe în urma specificării care o pretinde industria dezvoltată a

Ardealului și Banaatului, ci mai ales pentru că foarte multe poziții ale tarifului vamal general, azi în vigoare, nu dau atențiunea recerută producției industriale ale țării, ci se prezintă ca rezultatul unei pripiri indiscutabile, și astfel sunt în contradicere evidentă cu recerințele fundamentale amintite și pe tot locul considerate de adevăruri elementare.

După părerea noastră, numai realizarea principiilor amintite poate aduce o îmbunătățire în bilanțul nostru comercial, dela care depinde și soarta valutei noastre, dreptacea, reglementarea corespunzătoare a chestiunii vamale e de importanță incomparabilă nu numai pentru industrie, ci și pentru întreagă situația economică națională a țării.

II. Tariful de transport al căilor ferate. Și în privința schimbărilor tarifului de transport al căilor ferate putem observa aceleași anomalii, ca și la tariful vamal. Nu în aceia residă neajunsul, că s'au făcut majorări, doar aceste până la un grad oarecare au fost inevitabile, ci neajunsul e din iuteala și lipsă de sistem. Iar un tarif al căilor ferate necorect, e în stare să nimicească și ceiace s'a clădit prin un tarif vamal corect.

III. Comunicația căilor ferate. A) *Treb'e să se facă îngrijire urgentă de complectarea parcului de vagoane și repararea liniilor ferate,* deoarece războiul mondial și evenimentele cari iau urmat, precum în toate țările astfel și la noi, au avut un efect distrugător. O îmbunătățire oarecare s'a făcut și la noi însă *suntem încă departe de aducerea în ordine a liniilor și restituirea întregii posibilități de funcțiune.* E foarte încetată și *reintegrarea parcului de vagoane necesare.* E timpul suprem a rescumpăra mulrele suferințe, la cari este expusă din lipsă de vagoane, de atâta timp producția industrială și mai ales unele branșe din sinul acesteia.

Ar fi fost potrivită scopului, nizuința deja dela început, pentru înființarea unei uzine puternice de reparare a vagoanelor. Ne pare rău după suma enormă, care a eșit din țară pentru repararea vagoanelor și cu care s'ar fi putut efeptui aceste reparări prin puteri indigene, în modul cel mai larg.

Dispozițiile forțate, cari au tins la sanarea situației prin „întrebuințarea mai economică a vagoanelor“, regu-

lamentul de camionage, și dispozițiile mai noi referitoare la descărcare, s'au adeverit de medicamente mai rele decât însași boala. Prin faptul că se pedepsesc atât de aspru partidele, în interesul cărora se face transportul, și prin enunțarea rigidă a sentinței, că „taxele de alocație, pedepse, etc. odată încassate, chiar dovedindu-se nevinovăția partidei, sub nici o împrejurare nu se pot restitui,“ -- nimic nu se ajută, ci toate acestea sunt noi lovituri date atât industriei cât și comerțul.

B) *E a se înființa de urgență legătura telefonică între capitală și centrale orășenești din provincie*, precum și aceia dintre aceste din urmă. Lipsa acesteia o resimte atât industria cât și comerțul.

C) *E a se revizui reglementarea situației de drept a liniilor de garaj*. Nu se poate trece cu vederea nici faptul, că dispozițiile mai noi, referitoare la liniile de garaj, asupra proprietarilor acelora, -- nu numai asupra întreprinderilor industriale, ci și comerciale (intrepozite, etc.) -- impun sarcini atât de grele și ilegale, cari influențează dezastruos vitalitatea industriei și împiedică dezvoltarea aceleia. Sunt ilegale dispozițiile amintite, fiind excepționabile și în baza contractelor încheiate, și deoarece tocmai interesul căilor ferate ar fi susținerea și pe mai departe a liniilor de garaj deja existente și înființarea altelor noi. Noile taxe cu cari s'au impus proprietarii acestor linii arată o majorare insuportabilă.

IV. *Chestiunea creditului industrial. În conformitate cu interesul funcționării normale a vieții industriale și instituțional ar trebui organizată și chestiunea creditului industrial*. În privința aceasta aproape nu s'a făcut nimic, cu toate că aceasta neglijență influențează greu chiar asupra Ardealului și Banatului. Structura și organizarea Băncii Naționale împiedică validarea corespunzătoare a puterii izvorâte din ea, în interesul industriei ardelenene și bănățene.

E o datorință primordială deci rezolvirea chestiunii creditului material, prin acceptarea vre-unui sistem din străinătate, alegerea căruia trebuie să se facă cu o deosebită considerare la relațiile noastre.

V. *Situația financiară*. Situația generală financiară încă influențează viu asupra industriei precum și a comerțului. În primul rând trebuie să ne cugetăm aici la

valută. *Trebuie să se facă aici îngrijire de mijloace, cari să servească îmbunătățirea valutei și înainte de toate stabilizarea valutei, precum și eliminarea lipsei bancnotelor, fără inflațiune, mai ales prin circulația de cheque și clearing.* Îmbunătățirea valutei depinde de îmbunătățirea bilanțului comercial și anume de reducerea importului, precum și de majorarea exportului, adică de prosperarea industriei. E adevărat, că urmările fluctuațiunii valutei întrec și influința destructivă a valutei rele, deoarece zădărnicește orice circulație și astfel pot deveni piedeci inlăturabile ale producției industriale și valorizării produselor.

Fluctuațiunile acestea, cari în genere tindeau la o scădere naturală, au fost sprijinite și de inflațiune. Sistarea acestei inflațiuni sau chiar și micșorarea ei măjorează lipsa de numerar și ținând pas cu scumpetea se întetește numai. Cauza principală a acestui neajuns, a cărui esență izvoarește din *lipsa de numerar*, e fără îndoială lipsa circulațiunii de checuri și clearing, care în timp de pace efectua cca 60% a plăților și care absolut ne lipsește în ziua de azi.

Circulația de cheque și clearing ar trebui deci introdusă în circulația vieții noastre economice naționale, în timpul cel mai scurt, în scopul îmbunătățirii situației pieței noastre financiare și anume prin Banca Națională și prin înființarea Cassei de păstrare postale.

VI. Administrația industrială. Trebuie să se poarte grije de reglementarea în consonanță cu interesele economice naționale ale țării noastre, a tuturor chestiunilor de importanță aparținătoare administrațiunii industriale, în înțeles mai larg, mai ales problemele de importanță tot mai mare cum sunt: naționalizarea, ocrotirea marcelor, dreptul de patentă, și înainte de toate a aceloră, cari se cuprind sub denumirea colectivă: „chestiuni muncitorești“; apoi cvalificarea muncitorilor, instrucția industrială și promovarea prin ajutorul statului a însași industriei naționale.

Sub denumirea de „administrațiune industrială“ se poate cuprinde întreg complexul instituțiilor, cari interesează într'o măsură destul de însemnată industria. Principiul conducător la toate aceste trebuie să fie, că amestecul statului să fie diminuat după puțință și să nu îm-

piedece validitatea acelei mișcări libere, fără de care industria și comerțul degenerază.

Multe greșeli s'au făcut în această privință tocmai în detrimentul industriei din Ardeal și Banat. De sine se înțelege, că libertatea, ca și pe alte terene, nici aici nu poate fi absolută. În conformitate cu aceasta „salus republicae“ pretinde ca directivă asupra capitalului investit pentru producție, să nu ajungă în mâinile străinătății. Punctul acesta de vedere e urmat azi pretutindenea, însă validitatea acestuia poate fi condusă singur de adevăratele interese economice ale țării.

Insemnătatea ocrotirii marcelor industriale, și dreptului de patentă nu mai recere nici o explicație, întocmai ca și însemnătatea instrucției industriale, a calificării muncitorilor și a promovării, prin acordarea de favoruri din partea statului, a însăși industriei naționale. În privința acestei chestiuni din urmă, ținem să amintim, că legea asupra încurajerii industriei din anul 1912, care din Ianuarie 1920 s'a estins și asupra Ardealului și Banatului, azi în anumite privințe, trebuie modificată. Nu putem aproba nici modificarea aceia, care se cuprinde în noua lege asupra impozitelor directe și carea aproape nu cunoaște favoruri la impozite, ca protecție din partea statului, când enunță că numai întreprinderilor noi se poate acorda scutire de impozit pe timp de 5 ani. Dispozițiile referitoare a legii din 1912 ar trebui menținute și pe mai departe.

Chestiunea muncitorească. Din punct de vedere sistematic și chestiunea muncitorească se ține de concepția, în înțeles mai larg, a administrațiunii industriale, iar din punct de vedere al importanței practice, merită o deosebită atențiune.

Restringându-ne numai la cele mai principale chestiuni, *trebuie să se poarte grije, prin restituirea autonomiei Casselor de asigurare muncitorești, pentru împiedecarea decadentei regretabile în chestiunea asigurărilor muncitorești, pentru stabilirea echitabilă și manipularea corectă a taxelor de asigurare, pentru aplicarea rigoroasă a dispozițiilor legale dovedite corespunzătoare și pentru desvoltarea acestei instituțiuni conform cerințelor moderne.*

Aici fără îndoială avem de a face cu o stare insu-

portabilă, datori fiind a lua toate dispozițiile pentru sistarea acestei stări și în interesul restituirii stărilor normale și legale.

În scopul asigurării viitorului producției noastre, trebuie să ne îngrijim de dispoziții *cari asigură ajungerea standardului de viața corespunzător al muncitorimei și cari sunt apte pentru dezvoltarea instituțiilor de ocrotire muncitorească.*

O datorință de cea mai mare importanță e ameliorarea standardului de viața a muncitorilor,

Urcarea continuă a salariilor muncitorești cauzată de scumpete își manifesta nizuința asupra scumpirei mai departe a traiului, ceiace recere din nou urcarea salariilor, încât din aceasta repetare abia aflăm o cale de ășire.

Articlii de alimentație, revindecându-și cu drept întâietatea între articlii de prima necesitate, e cu neputință să nu ajungem la convingerea, că executarea fără nici o tranșiție a reformei agrare, care în sine e atât de salutară, a adus o atât de mare decadentă în producția noastră agricolă, în urmă căreia alimentarea orașelor întâmpină greutăți tot mai mari, ba chiar e periclitată. Acel export mare de cereale, care înainte de războiu a ridicat România după Rusia pe a doua treaptă, între țările exportatoare, aproape total s'a sistat și se va mai sista, cu toate că menținerea la nivel ar fi putut urca valuta noastră la loc de frunte. În loc de îmbunătățire valutară însă, din zi în zi suntem siliți a constata devalvarea aceleia.

Pentru evitarea zguduirilor mai mari se arată ca cea mai corespunzătoare soluție, dacă întreprinderilor industriale mari li s'ar da posibilitatea, că prin aranjarea economiilor de model să se îngrijească însăși de aprovizionarea angajaților lor cu alimentele necesare.

Asupra acestei chestiuni vom reveni special la capitolul despre fabricile de spirt.

Cât pentru instituțiile de ocrotire, cari sunt cunoscute și nu au lipsă de o esplicare mai amănunțită, acestea sunt factorii întregitori ai acestei îngrijiri. Cele expuse sunt mijloacele cele mai norocoase pentru evitarea mișcărilor greviste, cari amenință producția, eventual cu catastrofă.

De altcum experiența dovedește, că legea asupra

grevei, care reglementează conflictele survenite din sistarea în masă a muncii, a pornit pe cărare corectă.

Cu toate acestea atât în privința comerțului, cât și a industriei, postulatul cel mai de frunte este *restituirea deplină a deplinei libertăți și eliminarea intervenției atât de dese a administrației, care până acum aproape totdeauna a fost fără rezultat*, precum și luarea în considerare, că concurența liberă — chiar pe lângă abuzurile posibile — mai mult rezultat a avut asupra colectivității decât intervenția statului, — cunoscute fiind urmările inevitabile a aplicării practice, cari sunt în stare să devaloreze folosul eventual realizabil. —

În fine nu se poate retăcea un neajuns, pentru înlăturarea căruia necondiționat trebuie să se ție cont.

Aceasta e fracționarea sistemului de drept a vieții economice, care pretinde executarea neîntârziată a unificării legislative.

Teritoriul mărit al României, pe lângă sistemul de drept al regatului vechi, a mai adus încă 4 sisteme noi, — și azi în vigoare în cea mai mare parte. —

Unificarea acestora e o datoriță primordială, față de care istoria, în această privință, a făcut responsabile legislațiunile și guvernele. Numai pe lângă o atențiune mare, știință aprofundată, simț deosebit și o muncă extrarodinar de intensivă, de un timp îndelungat, se poate nădăjdi rezolvarea favorabilă a acestei probleme importante. Însă, cea mai mare parte a greutateilor cade dela sine, cu unificarea legilor pentru circulația bunurilor, fiind cel mai ducător la scop. În schimb însă, unificarea e pretinsă cu cea mai mare urgență, căci pretensiunea amintită, cu decenii mai'nainte a dat deja naștere tendinței, care și-a fixat ca scop, unificarea legislațiunii în circulația mondială, mai ales cu privire la *mulțimea statelor*, cari sunt în legături economice.

Evident, că aici e vorba în primul loc de unificarea codului *comercial și cambial*.

Anomaliile cărora dă naștere divergențele din codul comercial și cambial, ar putea fi ilustrate cu un șir nesfârșit de exemple.

Legea regatului vechiu (1887), care pe lângă dreptul de faliment și procedură comercială, cuprinde și le-

gea cambială, se bazează pe principiile legii comerciale *italiene* din anul 1833.

Codul comercial din Ardeal și Banat (art. de lege XXXVII. din 1875.), precum și codul austriac în vigoare în Bucovina din 1862, s'a legiferat contrar celui de mai înainte, în baza legii comerciale *vechi germane*.

Față de legea cambială din vechiul regat, legea cambială din Ardeal și Banat (art. XXVI. 1886) și Bucovina (regulamentul cambial general) arată diferențe esențiale.

Aceste divergențe nu se pot amâna, căci în situația actuală de drept public al țării, după încopcierea economică a provinciilor realipite, unificarea comercială și industrială se va intensifica.

Industria de argilă. Industria de țigle și cărămizi în acest an economic a avut o activitate numai redusă, căci mult sperata dezvoltare în industria edilă nu s'a realizat încă.

„Industria de Argilă din Ghiriș-Arieș soc. an.“ a lucrat cu 100 muncitori, fabricând diferite calități de țigle și țevi subsolare, ca specialități renumite. Desfacerea produselor s'a făcut numai în apropierea fabricii, căci în urma taxelor de transport urcate, nu și-a putut estinde desfacerea pe întreg teritoriul țării.

Capacitatea de concurență a acestei întreprinderi, în afară de salariile muncitorești ce se urcă în continuu, a fost stânjenită și de urcarea prețului gazului natural, întrebuințat în întreprindere. Aceasta întreprindere în trecut a plătit pașal pentru folosirea gazului, iar acum plătește după taxamtru, în urma cărui fapt speșele materiilor combustibile s'a dublat.

Simțul social al conducerii fabricii se dovedește prin faptul, că își prevede funcționarii și muncitorii cu alimente și lemne de foc, cu prețuri reduse. Prin aceasta dispozițiune fabrica își asigură cele mai bune forțe de muncă.

Fabricarea sticlei. *Fabrica de sticlă Turda s. a.* s'a înființat resp. s'a declarat de înființată la adunarea generală de constituire ținută la 10 Februarie 1922.

Zidirea fabricii s'a început în luna Octombree 1921 și s'a continuat astfel, că în luna August 1922 s'a putut începe topirea de probă în primul cuptor. Zidirea s'a con-

tinuat cu aceeași forță mai departe, astfel că în lunile Noembrie și Decembrie 1922 s'a putut pune în funcțiune și ambele cuptoare cu oale, ajungându-se astfel la fabricație cu întreaga forță.

Întreaga producție a acestor 3 cuptoare, la o durată de 24 ore, se poate evalua la cca 1600 kg. sticlă, ce se poate pune în comerț.

Materiile prime atât pentru cuptoare, cât și pentru topit sticlă se află în țară, astfel că fabrica se poate considera ca completamente independentă de străinătate.

Cătră sfârșitul anului 1922 criza de numerar a devenit tot mai simțitoare, manifestându-se mai ales în rezerva de cumpărat a clientelei, astfel că a trebuit să se recurgă la credite de durată mai lungă și a trebuit să se mai țină seamă în dezvoltarea sa și de plățile, ce se făceau cu o foarte mare întârziere și la intervale de timp, după scadențe, ce nu mai admiteau nici o combinație comercială.

La începutul anului 1923 s'a putut observa o mică ameliorare a acestei crize, care ameliorare nu consta în alt ceva, decât în voința de cumpărare a clientelei, care arată un interes mai pronunțat față cu unele articole de sezon. Această criză în tot decursul anului a silit pe negustorii de sticlărie — cu toate că lipsa în aceste articole era foarte mare în toată țara — să se mărginească numai la anumiți articoli și în o măsură destul de neînsemnată, iar fabrica a fost silită să-și scihmbe condițiile de vânzare, cerând plată anticipativă.

Cu toată criza însă, comandele s'au ținut lanț, dar încassarea costului fabricatelor era împreunată cu însemnate dificultăți cece împiedecă întreprinderea în dezvoltarea ei normală.

Mai ales ramul *butelii* s'a dezvoltat fără mijlocirea comercianților intermediari, în o măsură încât cu toate că s'a lucrat cu aproape întreagă capacitatea de producție, nici pe departe nu s'au putut satisface cererile clienților.

Cererea aceasta a clienților a fost mare din pricina că prețurile, câștigându-și fabrica materiile prime indigene mai ieftin, sunt sub prețurile de concurență străină, care în bună parte a fost anihilată.

Voia de cumpărare a fost mai pronunțată la comercianții de vinuri și la fabricanții de bere.

În ramul sticlelor de licheruri, fabrica s'a isbit de concurența Cehoslovacă, care avea depozitate în țară un cvant însemnat, care cvant s'a pus în comerț sub prețul de cost. În ramul acesta s'a observat în cursul anului 1923 o stagnare pronunțată. În schimb a luat o dezvoltare deosebit de frumoasă, fabricația de borcane pentru compoturi și pentru conserve, precum și a sticlelor de castraveți, din cari a fost mare căutare în țară.

Nici acest ram de fabricație însă nu a fost realizat cu întreaga forță, din cauza lipsei de vagoane, fiind timpuri când cu săptămânile era nevoie de înmagazinarea produselor, nefiind în stare să obțină vagoanele necesare pentru expediție. Favorabilă a fost dezvoltarea și în fabricația sticlei șlefuite și a aceleia pentru economia casnică, unde cu toată sfortărea depusă, nici pe departe nu a succes să se satisfacă cererile. Cu prețurile de concurență în aceste articole a succes să se estindă chiar și în Bucovina și în Basarabia, luând cu succes concurența față de fabricatele uzinelor din Polonia și a altora din străinătate.

În timpul din urmă începe a se observa o cerere mai intensivă pentru sticlele de lampă, pentru fabricarea cărora se vor face toate pregătirile astfel, că în plin sezon să fie în stare a acoperi în mare parte, dacă nu chiar în total, lipsa ce e în acest articol.

Referitor la fabricația propriu zisă, în urma urcării în cursul anului 1923 a prețului combustibilului, a gazului natural, s'a ajuns la o situație foarte neplăcută, intrucât calculația iabricei deja la început se făcuse în baza contractului încheiat cu guvernul trecut, care fixase prețuri cu de 10 ori mai scăzute decât cele de azi.

Cu toate că la fabricarea unor articole, combustibilul — gaz natural — costă mai mult decât costă fabricarea în alte uzini mai mici, se arată totuși o rentabilitate oarecare, și aceasta mulțămită aranjamentului absolut modern și economiilor ce se realizează în fabricație.

Împediment în dezvoltarea fabricii a fost și lipsa de vagoane. Aceasta împiedecă foarte mult dezvoltarea unei întreprinderi și rămâne de o importanță foarte mare și pentru dezvoltarea în venitor, cu atât mai vârtos că în criza de numerar, cum e cea de azi, e cu neputință să se înmagazineze o parte mai însemnată a fabricatelor

pe o durată mai lungă. În schimb transporturile avute s'au efectuat în condiții destul de bune, că vagoanele precum și administrarea acestora nu prea lasă de dorit. Mai mare greutate s'a întâmpinat la transporturile destinate pentru străinătate, fiind acestea legate de permise, cari se pot obține numai cu foarte mari greutăți.

Exportul încă își are însemnătatea sa în dezvoltarea unei industrii, fiindcă o fabrică nu poate tinde la supraproducție, cât timp nu e asigurată desfacerea și în străinătate și câtă vreme nu i-se asigură transportul regulat și grabnic.

În scurt timp lipsa ce domnește în țară se va acoperi, și în câțiva ani se va ajunge la o supraproducție. Această supraproducție se va putea plasa în străinătate numai în cazul, când deja de acum, când e lipsă generală în lumea întreagă în articole de sticlărie, se vor încheia legături, câștigându-se clienți buni și de încredere.

Aceasta deocamdată se pare aproape cu neputință, deoarece un urma greutăților ce se fac la export, nu se poate fixa nici aproximativ timpul de livrare, până când concurența din străinătate o poate face și se și folosește de ea cu exactitate. Afară de aceasta, marfa fabricată la noi în țară fiind necunoscută clienților străini, ar trebui ca încă de pe acum să se încerce plasarea ei, câtă vreme prețurile noastre sunt cu mult mai reduse decât cele a fabricatelor cehoslovace, germane sau belgiene.

Prosperitatea întreprinderii în anul în curs se consideră ca satisfăcătoare, întrucât fabricatele își află plasarea momentan, având și comande îndestulitoare pentru un timp destul de îndelungat.

Comerțul cu sticlării și porțelan. Deverul realizat în anul 1922 în acest ram de comerț a fost numai $\frac{1}{4}$ parte a deverului din anul precedent. Aceasta reducere de dever a fost cauzată de cursul încontinuu urcat al coroanei ceho-slovace. În urma cursului urcat, situația leului a devenit atât de nefavorabilă, încât a fost aproape cu neputință de a cumpăra mărfuri din străinătate și a le importa în țară și astfel mai mult numai mărfurile rămase în magazii din anul trecut au fost puse în circulație. Socotind însă valoarea acestui dever de $\frac{3}{4}$ parte, acela totuși s'a apropiat de suma celui din anul trecut, din cauza prețurilor urcate. Singurul ajutor pentru acest

ram comercial este îmbunătățirea valorii leului, sau eventual căderea proporțională a cursului coroanei ceho-slo-vace, respective micșorarea prețurilor în proporția considerabilă a produselor fabricilor din Cehoslovacia.

Industria de tâmplărie de clădiri. În urma stagnării industriei de clădiri industria de tâmplărie abia a avut muncă. Lipsa clădirilor de o parte, iar de altă parte criza financiară a avut efect dăunător și asupra *industriei de tâmplărie de mobile*. Cu toate că fabricația de mobile s'a dezvoltat în anii din urmă, totuși dezvoltarea nu este de atare natură, care ar satisface cadrele capacității de producție amăsurat necesității interne.

Producția continuă, ca urmare a scumpetei vieții a distrus capacitatea de concurență a producției interne. Lipsa în muncitori specialiști prin importarea de muncitori din străinătate nu s'a putut elimina, în urma multelor restricțiuni, prin cari s'a împiedecat întrarea aceloră în țară și din noua generație de ucenici, fără pregătirea necesară, nu s'a putut recruta muncitorimea specialistă. Lipsa unui sistem vamal de export-import corect, corespunzător intereselor economice ale țării, deasemenea a împiedecat dezvoltarea fabricației mobilelor.

Fabrica de tâmplărie artistică soc. an. Cluj, secția de tâmplărie a fost în activitate anul întreg și anume a executat lucrări atât la comandă cât și pentru înmagazinare. Această întreprindere a introdus în ramul său de activitate și fabricarea jaluziilor de ferestrii sistemul „Esslingen“. Uzina pentru parchete deasemenea a lucrat în continuu, produsele acesteia s'au desfăcut mai ales în București.

Constatăm cu plăcere, că aceasta întreprindere, ca cea mai importantă în branșe, s'a dezvoltat urcându-și capitalul la 2 milioane lei și clădirea fabricii noi pe intravilanul propriu se va începe deja în anul viitor.

Fabricarea hârtiei. În anul espiat, criza economică care a fost în defavorul întregii industrii, precum și mizeriile de transport și vamă, au atins în mod grav și aceasta industrie.

În privința acestei industrii cea mai principală și mai urgentă chestiune de rezolvit ar fi prohibirea exportului de zdramțe. Situația actuală se prezintă astfel, că prețul sdreanțelor în timp scurt s'a urcat dela 3—5 lei la 7—10

lei per kgr. Aceasta se explică prin faptul, că firme străine din țări cu valută forte și indeosebi fabricile din Cehoslovacia adună și cumpără toate sdreanțele prin intermediul marilor comercianți de sdreanțe din țară. Fabricile din străinătate plătesc un preț mai urcat ab gara de destinație, decât fabricile din țară.

Urinarea mai departe a acestei situații este, că în lipsă de material, fabricarea este aproape paralizată și din acest motiv piața este supraîncărcată cu marfă din străinătate, pe care comercianții nepricipători, — numai ca să o poată desface, o pun în vânzare cu atari prețuri, încât produsele indigene nu se pot plasa decât cu mari sacrificii. Fabrica de hârtie din Bărgău, care singura produce hârtie fină, pe lângă o atare concurență, lucrează numai ca să și acopere speșele de regie și să nu concedieze 80—100 muncitori.

Sistarea respective îngreunarea exportului sdreanțelor și protecția acestei industrii, prin un regim vamal protecționist, ar fi mijloacele cele mai eficace de a reduce la capacitate de concurență pe acele fabrici de hârtie, al căror material prim îl formează sdreanțele.

Fabricarea de articole din coarne și oase. Dintr'un început neînsemnat, în decurs de câțiva ani, „Fabrica de articole de oase și coarne soc. an. Cluj“ s'a dezvoltat frumos și această întreprindere în anul din chestiune a lucrat cu 60—80 muncitori. Diferitele produse ca nasturi de modă, toalete de manicură și obiectele de ornamentica, au fost bine primite pe toate piețele din țară și capabile de concurență, față cu articolii similari din străinătate, atât în ce privește calitatea cât și în privința prețului.

Această întreprindere are și uzină pentru sortarea părului, a cărei producție se exportează în Germania, Franța, Ungaria, și Austria. În interesul exportului, la Viena are o expozitură deja binecunoscută.

Întreprinderea ocupă un loc important și în privința creșterii muncitorilor, căci muncitorii specialiști, aduși la început din străinătate azi, cu excepția a 4 muncitori, au fost înlocuiți cu muncitori din țară.

Desvoltarea mai intensivă a fost împiedecată din lipsa de capital și de numărare. Pentru a asigura capacitatea de concurență și desvoltarea întreprinderii, ar fi

tare de dorit ca taxele de import la nasturii de modă, pregătiți din coarne și oase, să fie urcate.

Fabricarea articolelor mărunte de celuloid. Fabrica de celuloid, care există deja de 2 ani în orașul nostru, a lui Armin Grünfeld, în anul din chestiune a arătat un progres însemnat. În localul nou de fabrică, edificat pe terenul propriu au muncit circa 50 oameni. Cercul de activitate i-au fost: gulere, manșete, piepturi, articole mărunte de jucărie, păpuși, bureți și ținătoare de fotografii, oglinzi, evantaile și piepteni, cari ușor se pot desface în interiorul țării, deoarece atât în ce privește calitatea, cât și prețul, pot face într-o concurență fabricațiilor germane similare.

Aceasta întreprindere câștigă plăcile de celuloid necesare fabricațiilor, din Germania ca semifabricate.

Criza de numărare însă, care crește încontinuu, a cauzat lipsa de capital și la aceasta întreprindere, cece a împiedecat dezvoltarea ei mai intensivă.

Ar fi un considerabil favor pentru aceasta întreprindere, dacă taxele vamale la exportul produselor fabricii ar fi reduse, căci prin aceasta și-ar putea câștiga mari piețe în Grecia, Turcia, Ungaria, Bulgaria, ba chiar și în Asia mică.

În posesiunea și a altui sprijin din partea statului, fabrica ar putea conta și la câștigarea unui nou capital corespunzător, dela capitaliștii din țară.

Fabricarea cuielor de sârmă. Anul 1922 nu s'a apropiat de viața economică normală, mai ales ce privește fabricarea cuielor de sârmă, a cărei neajunsuri principale sunt următoarele:

Din cauza fluctuațiilor valutare, care au eschis orice calcul de rentabilitate, nu s'au putut încheia vânzări fixe și din cauza aceasta, atât valorizarea mărfii cât și comerțul cu aceia a fost împreunat totdeauna cu rizic atât din partea uneia, cât și a celeialalte părți.

Din cauza lipsei de numerar, băncile și-au ridicat etaloanele în așa măsură încât aproape au nimicit pe cei ce s'au folosit de credit, cu toate că creditul este suflul comerțului și a industriei.

La transporturile făcute de străinătate, din cauza deprecierei valutei nu se pot lua în considerare taxele de vamă fiind de puțină însemnătate, încât fără nici o pie-

decă se poate importa marfa, ceiace cauzează o concurență păgubitoare, dar păgubește chiar și pe consumenți, căci fabricatele din străinătate, în cele mai multe cazuri, sunt de calitate inferioară.

Ar fi lipsa urgentă de urcarea taxelor vamale la import.

Ne e de mai puțină însemnătate situația izvoarelor gazului natural. Ar fi de dori săparea fântânelor noi, ca în interesul prevederii continue a fabricilor cu gaz, să nu se poată întâmpla ca într'un timp oarecare la Mediaș, unde fabricele au rămas fără gaz, ceiace poate pricinui pagube enorme.

Tot astfel e păgubitoare și lipsa continuă de vagoane, întâmplându-se de multeori, că marfa din străinătate sosește mai îngrabă decât dela stațiunile interne.

Fabricarea de trass. Fabricarea de trass (trassul este un material de clădire ca și cimentul) numai atunci se poate desvolta, când se vor începe clădirile în mod corăspunzător, ceiace în anul precedent au lipsit aproape total, dar au lipsit și edificările de apă, la cari trassul se poate folosi cu mult succes. Urmarea acestora a fost apoi că și singura fabrică de trass din raionul Camerii noastre și a sistat producția.

Pentru progresarea industriei de trass ar fi o foarte salutară dispoziție, dacă s'ar suspenda taxa vamală impusă la exportul acestui fabricat. Sin' ură fabrica aceasta ar fi în stare de prezent nu numai a satisface tuturor cererilor interne, dar ar putea exporta și în străinătate un cvant considerabil.

Ar fi de dorit și micșorarea taxelor de transport pe căile ferate, cari fiind foarte urcate nu sunt deloc în porție cu prețul mic al acestor produse.

Comerțul cu ceasornice și bijuterii. Legăturile noi economice create de contractele de pace, taxele vamale oribile, și greutatea de transport, cari sustau și în ziua de azi, au îndrumat industria metalelor nobile din Ardeal spre o desvoltare puternică.

În Cluj pe lângă faptul că s'au înființat fabrici de bijuterii și articoli de argintărie, atelierele cele mai mici încă pot arăta un progres îmbucurător.

Situația comercianților mari și mici e cu mult mai nefavorabilă, față de cea a fabricanților din cauzele mai

sus amintite și în urmă influenței dăunătoare ce o are asupra circulației, impozitul de lux. de 15 la sută.

Detailiștii pot câștiga mărfurile, cari nu se pregătesc în Ardeal, numai din a doua și a treia mână, parte prin comercianții mari din București, parte prin cei de aici.

Deverul acestui comerț a scăzut cu cca 50 la sută, din cauza crizei de numerar, care aproape în continuu a durat, începând dela schimbarea coroanelor.

Fluctuațiunea continuă a prețului leului — mai ales în comerțul cu bijuterii — influențează foarte nefavorabil prețurile. Tot astfel și prețurile metalelor nobile, ca și a leului trebuie încontinuu și aproape zilnic să se acomodeze valutei francului elvețian și a dolarului.

Mărfurile, abstrăgând dela cele de preț mai mic și dela transporturile prin posta, cari se țin mai mult de cercul furniturii, sunt transportate la detailiști direct prin agenții voiajori.

Incepând din anul trecut, angroșiștii încheie deja și afaceri de credit cu termene mai scurte.

În general, atât circulațiunea anului trecut, cât și a anului prezent se poate numi foarte slabă, ba se poate observa chiar un regres continuu.

În privința firmelor, pe lângă „Prima fabrică de bijuterii din părțile Ardealului“ și „United“ mare comerț și atelier, s'a înființat fabrica de articole de argint „Tăcâmul“. Un mare comerț s'a sistat, 3 s'au transformat în societăți cu nume colectiv, și tot atâtea au devenit firme individuale, s'au deschis 4 prăvălii noi.

Organizarea conștientă a branșei s'a întâmplat deodată cu pornirea ziarului de branșă al ceasornicarilor și bijutierilor din România. Până atunci a funcționat numai o organizație foarte largă nefiind niciun rost de o viață socială mai serioasă.

La înființarea asociației locale și a asociației regionale cu o centrală în Cluj, a dat impuls legea nouă pentru sindicate din anul 1921.

Planul e, că în cadrele târgului de mostre, ce se va aranja în luna Septembrie cor. în Timișoara, se va ținea un congres regnicolar al acestei branșe, în care se va înființa „Asociațiunea regională“.

Ordinea de zi a congresului cuprinde cele mai importante lipsuri a acestei branșe.

Statorirea prețurilor sănătoase de vânzare și reparare, dar proporționale, față cu împrejurările diferitelor ținuturi, pregătirea ucenicilor, aranjarea chestiunii vamale și a verificării metalice, eliminarea jignirilor, ce obvin din partea legii contra speculei și a impozitului de lux de 15 la sută.

Conjucturile comerciale slabe de acum se vor putea sana numai prin descătușarea comerțului internațional.

Croitorie. În calea devoltării croitoriei în anul 1922, s'au pus mari și multe piedeci și diferitele situații variante au cauzat mari nemulțumiri.

În primul rând căderea valutei a produs o mare fluctuațiune în prețul stofelor, producătorul nu a fost nici odată sigur în privința prețurilor din străinătate, ce avut să plătească cu ocazia importului și acest fapt a avut ca urmare, că croitorii au fost taxați — evident greșit — de speculanți și au fost expuși la multe neplăceri.

Se aduc plângeri din partea măestrilor croitori și în privința concurenței nefaste, din motivul că foarte mulți indivizi exercită meseria numai de formă, pentru a-și acoperi comerțul de stofe, ce-l exercită, aceștia primesc comande mai ieftine, căci pentru comerțul de stofe nu plătesc impozite și astfel eventuala pagubă, ce ar rezulta din exercitarea meseriei de croitor, este acoperită prin câștigul realizat în comerțul de stofe.

Meseria de blănari. Din punct de vedere economic, anul 1922 a fost defavorabil.

Are efect păgubitor asupra branșei faptul, că pieile de animale sălbatice le cumpără comercianții străini și pentru ca să nu petreacă mult timp la noi în țară și ca să primească marfa repede și în cantități mari — dispunând de valute forte — dau prețuri exagerat de urcate. Aceste piei brute, ajung în Germania la prelucrare și apoi blănarii noștri sunt nevoiți să le cumpere în Lipsca, ca piei prelucrate, foarte scump. Această situație durează deja de circa 2 ani. În anul acesta, împrejurarea amintită a urcat simțitor prețurile, așa că această meserie are multe desavantajii. Ar fi de dorit ca comercianților străini, să nu li-se acorde permise de export pentru piei brute.

A avut o influență păgubitoare și împrejurarea că Ministerul a prohibit pentru blănarii noștri exportul în

scopul prelucrării și nobilitării pieilor de animale sălbatice, care ordonanță acum s'a abrogat, însă pieile exportate acum nu vor fi gata pentru timpul de plin sezon. Atari ordonanțe de prohibire, aduse fără considerarea de-zideratelor cercurilor interesate, cauzează enorme pagube, căci dacă pieile nu se pot exporta pentru nobilitare, meseriașii noștri sunt siliți să cumpere marfă gata din străinătate și neputând să dea ocupație corespunzătoare atelierelor naționale, — ramul acesta industrial nu se poate desvolta pe baze moderne și largi.

Fabricarea de pălării. Sezonul de primăvară în această branșe a fost în parte mulțumitor; a urmat însă ca absolut rău, sezonul de toamnă.

Cauza acestui fapt e decadența generală economică și împuținarea cumpărăturilor, provenită din greutatea cu cari a fost împreună posibilitatea de câștig, ceace se dovedește mai ales prin faptul, că în decursul ambelor sezoane producția mărfurilor noi abia a ajuns la cantitatea de 5% față de lucrările de reparaturi și transformări, ceace a avut ca urmare, că producția mărfurilor noi s'a redus la minimul posibil.

Comerțul cu ghete. Deverul din anul trecut la acest ram comercial se poate numi îndestulitor, însă în urma fluctuațiunilor continue de valori, ceace este urmarea situației valutare, nu a fost asigurat mersul normal în activitatea comercială.

Deprecierea valutei, taxele vamale grevate și greutatea de comunicație, au avut efect distructiv și asupra acestui ram comercial, deoarece importul din străinătate sau s'a redus la minim, sau a fost absolut imposibil, cu toate că industriile din țară nu sunt în stare a produce toți articlii necesari acestei branșe, în calitatea și cantitatea corăspunzătoare.

Comerțul cu textile și articole de modă. Din punct de vedere economic anul 1922, în urma fluctuațiunilor valutare, a cauzat micșorarea stocului în magazii. Comerțul nu este nici orientat asupra prețurilor zilei și având în vedere și dispozițiunile legii asupra speculei, valorizarea mărfurilor nu se făcea pe prețul de circulație din ziua respectivă, ci cu mult mai efitin, din care motiv reasortarea magaziei nu se putea face cu adaugerea câștigului realizat, ci numai cu o pierdere de 10

—20 la sută, care împrejurare e avut ca urmare micșorarea stocului de marfă din marazii.

Branșa textilelor a fost împiedecată în dezvoltare mai ales de împrejurarea, că comerțul mic a fost silit să întrerupă legătura ce o avea cu fabricile din străinătate, datorită transportului nesigur și neregulat și apoi în urma greutăților la vămuire. Acest mic comerț în urma situațiunei amintite, își acopere trebuințele de mărfuri numai prin intermediare din a treia sau a patra mână, care împrejurare înseamnă o mare diferență în preț, atât pentru comerț cât și pentru publicul consumător și în curând va zdruncina întregul comerț legitim, A mai contribuit la aceasta și activitatea intenzivă a precupeților și colportorilor, cari în timpul din urmă s'au sporit enorm și cari nu au prăvălie deschisă nicăiri, ci scutiți de impozitul pe cifra de afaceri, plătesc numai vama și valorizează mărfuri de o calitate inferioară în defavorul comerțului regulat, căci lucrează fără nici un calcul real. Această tristă constatare va fi dăunătoare pentru stat la venituri, deoarece dacă această situație va dura și pe mai departe, comerțul cinstit va înceta de a mai fi obiectul impozitului și locul acestuia îl va ocupa comerțul clandestin, care din venitul său va plăti foarte puțin statului.

Astfel în primul rând este interesul statului, ca comerțul de profesie, cinstit, să fie sanăt cu toate mijloacele posibile față cu vexațiunile colportorilor și precupeților, cari exercită comerț în mod nejust. Din acest motiv ar fi consult, ca să se acorde brevet industrial numai indivizilor cvalificați și cari își dovedesc specialitatea prin certificate, iar cei ce exercită de prezent comerț, să fie luați sub o revizuire, detragând dreptul celor ce exercită comerț în mod nejust, reducând în felul acesta iarăși la înflorire comerțul legitim, care este în continuă decadentă.

Pentru ca comerțul legitim să asigure acoperirea favorabilă a trebuințelor publicului consumator, în primul rând este necesară îmbunătățirea circulației poștale și a transportului C. F., pe lângă o deplină garanță, precum și sistarea mizeriilor la vamă, unde se cauzează mari pierderi de timp și totodată și spese ilegale. Prin atare dispozițiuni s'ar putea realiza, ca și cel mai mic import

de mărfuri să ajungă la destinație, fără întârziere, și să fie vămuit regulat, potrivit facturii, prin care fapt ar fi asigurată nu numai dezvoltarea comerțului de profesie, ci ar urma chiar și scăderea prețurilor urcate, ca urmare a multelor neajunsuri.

În legătură cu acestea, ar fi de dorit și restrângerea comerțului cu mărfuri, exercitat de bănci și instituțiile financiare, ajutând prin aceasta dezvoltarea comerțului mare, pentru indivizii chemați. Este necesar a se asigura comerțul liber și independent și a' l dispensa de toate vexațiunile, căci concurența liberă de sine ar reglementa prețurile zilei, independent de orice mijloace de represiune și ar împiedeca dispariția interimară din circulație, a unor articli curenți. În fine ar fi foarte dorită, reglementarea impozitului pe cifra de afaceri și lux cari impozite deasemenea contribue mult la urcarea prețurilor.

Fabricarea de piele. Imprejurările, cari au împiedecat dezvoltarea acestei industrii, au provocat o mare reacțiune și eliminarea aceloră este o datorință a statului. Din aceste cauze, cu efect dezastruos, amintim următoarele :

1. Camera noastră a amintit defectele în mai multe rânduri atât în raportul anual cât și memorii aparte și a cerut dispozițiuni referitoare la abatorii, ca jupuirea pieilor să o facă persoane specialiste, cari posed cunoștințele necesare în aceasta privință. Fabricile de piele se tânguesc și de prezent, că primesc multe piei defectuase, ca urmare a jupuirii necorecte și prin urmare calitatea aceloră, neputându-se prelucra exact, este inferioară. Pagubele cauzate prin jupuire sunt de caracter economico-național, au efect păgubitor nu numai pentru proprietarii lor ci și pentru fabrici și în fine diminuează averea națională. Din aceste considerațiuni este absolut indispensabilă, edarea unei ordonanțe în aceasta privință și prin respectarea aceleia, să fie îndrumate abatoriile, ca să admită jupuirea pieilor numai acelor persoane, cari posed în aceasta privință cunoștințe speciale.

2. Aprovizionarea fabricilor cu cărbuni și lumină, ca materii de combustibil sau forță motrică, deasemenea se isbește de multe greutăți, cauzate de dificultățile transportului, iar de alta parte de specula ce se face cu aceste materii.

3. Intreprinderile industriale fiind avizate la credite, astăzi în lipsa instituției Creditului Industrial de care se vorbește de atâta vreme, sunt avizate la credite bancare, cari sunt cât se poate de scumpe și de multe ori sub diferite titluri, băncile încasează enorme dobânzi. Este evident, că în astfel de condițiuni industria noastră nu va fi capabilă să concureze cu cea străină. Pentru înlăturarea cămătăriei bancare s'a proiectat de mult înființarea susmenționatei instituțiuni a Creditului Industrial, însă aceasta deocamdată întârzie și Banca Națională a României, în provinciile alipite, nu deschide credite pe seama întreprinderilor mari.

4. Politica vamală precum și reglementarea regimului de import și export, nu corespunde pe deplin intereselor acestei industrii. Unele fabrici au intervenit în repețite rânduri la Ministerii, pentru lăsarea liberă a exportului mărfurilor, din cari se găsesc mari cantități în țară, cantități cari întrec trebuințele populației; astfel a mărfurilor de pielărie, curelelor de transmisiune și încălțăminte. Cu toate intervențiile, rezultatele obținute sunt nesatisfăcătoare și astfel sunt constrânse fabricile a reduce producțiunea numai pentru trebuințele interne, deși ar putea foarte bine produce și pentru export, cantități însemnate. Este absolut necesar în interesul dezvoltării industriale, să se acorde reducerea taxelor vamale de import a unor articoli, cari nu se fabrică în țară și din cari industria de încălțăminte trebuie să importe cantități însemnate necesare la confecționarea încălțămintelor.

5. Se ivesc plângeri și cu privire la faptul, că vitele grase și bine dezvoltate se exportează și ca urmare acestui fapt, pieile de calitate superioară ajung în străinătate, rămânând industriei noastre numai piei de calitate inferioară jupuite de pe animale mai slabe.

6. Cu aceasta ocaziune amintim și impozitul pe cifra de afaceri, a căruia greutate este resimțită mai grav la acest ram industrial, căci pielea prelucrată, până ce ajunge la consumător trece minimum prin cinci mâni și în toate aceste cazuri de tranziție, trebuie plătit impozitul de 1%

Argăsitoria. Din punct de vedere general economic anul 1922 în privința micilor ateliere de argăsitorie, a

avut un rezultat mediu, din motivul că pielea de căpută neagră și talpa de opinci, ce se pregătesc în aceste ateliere, pierde tot mai mult terenul în consumație, locul acestor produse ocupându-l fabricatele mai nouă de piele. Chiar și populația din provincie, începe a se interesa de încălțăminte pregătite din piele de box, deprecind încălțămintele confecționate din piele unsuroasă, cari mai ales la sate, unde este noroi și apă, aceste încălțăminte sunt superioare celor confecționate din piele de box.

Aceasta tendință modernă, silește micile ateliere de a-și transforma fabricația, potrivit cerințelor, pentru a satisface pretensiunile publicului consumător. Însă pentru a ridică la nivelul recerut atelierul și pentru a le înzestra cu instrumentele necesare noului mod de fabricație, au nevoie de mari investiții și majoritatea dubelarilor nu sunt în acea situație materială, căci prin investiții s'ar micșora capitalul rulant. Pe lângă această mai recere, bine înțeles, și cunoștințe speciale, recerută pentru a putea trece dela producerea unei materii mijlocii, la o materie de calitate mai fină și astfel, în lipsa cunoștințelor, ar suferii numai pagube în toate privințele.

Războiul a dovedit în mod plauzibil importanța decisivă a industriei de argăsitorie și chiar din motivul că produsele bune și perfecte a acestei industrii sunt foarte esențiale și indispensabile pentru armată, este motivat, ca și însuși statul prin sprijinul său, să îmbrățișeze perfecționarea producției în aceasta branșă.

În interesul acestui scop din nou ne exprimăm dezi-deratul, ca statul să înființeze o școală bine organizată pentru argăsitorie, care să poată fi ușor cercetată, atât de patroni cât și de forțele de muncă auxiliare. Chemarea acestei școli ar fi să introducă în cunoștințele argăsitoriei moderne pe micii argăsitori independenți, deschizând înaintea lor marele secret, pe care îl monopolizează, ținându-l închis, toate întreprinderile mari.

Școala specială de argăsitorie ar aduce și acea binefacere, că publicul consumător ar ajunge în posesia unor calități de piele mai avantajios, deoarece prin supraproducție, plasarea producției ar aduce o mare concurență între producenți, în urma cărui fapt prețurile la piei s'ar forma într'o bază normală.

Școala de argăsitorie ar fi un favor chiar și pentru

industria mare, căci prin calificarea muncitorilor, s'ar așunge un favor de mare valoare și astfel pentru viitor s'ar elimina acele multe pierderi, ce rezultă din neștiința muncitorilor, cari pierderi până acum se impuneau întreprinderii și nu muncitorului, iar în ultima analiză era atins publicul consumător, căci a ajuns în circulație și fabricate proaste și consumentu a primit materii rele, fără valoare.

Situația naturală și cultura de vite înfloritoare a României-Mari este o împrejurare norocoasă, căci nu avem nevoie de sreintăte în ce privește materia primă pentru fabricație, materii prime avem în abundență, lipsește însă numai sârguința și cunoștințele speciale pentru prelucrarea acelora, dar o perfecționare ar putea pune acest ram industrial în serviciul publicului în mod avantajos, ar servi dezvoltarea industriei naționale și întărirea Statului însuși.

Comerțul de pielărie. Deverul branșei de pielărie a fost mai ferm și mai bun în primul semestru decât în al doilea, atât în privința circulațiunei cât și în privința rezultatului

Rezultatul a fost influențat în mod păgubitor de situațiunea valutară nesigură, care azi dominează într'o măsură și mai gravă.

Desvoltarea comerțului de piele este împiedecată în mod păgubitor de vama protecționistă prea urcată, întrucât asigură fabricilor naționale de piele o atare conjunctură specială, care supune comerțul intermediator, capriciilor industriei mari, bine organizate.

Concesionarea vămii protecționiste a fost motivată din partea fabricilor cu aceia, că după introducerea acelei vămii vor fi capabile de a lua concurența cu produsele streinătății și încât privește calitatea, însă acest angajament nici până în prezent nu s'a realizat.

La mărfurile importate comerțul de pielărie suferă o mare nedreptate atunci, când unele soiuri de piele, ca d. e. chewreaux, se vămuesc brutto-netto, așa, că adeseori greutatea unor lăi este atât de mare, încât se plătește mai multă vamă după ladă decât după conținutul ei. Dacă pentru a elimina acest inconvenient — marfa se transportează în saci, rareori să întâmplă, ca sacul în

decursul transportului să nu fie rupt, prin ce sufer o mare pagubă comercianții.

Este o mare greșală, că organele C. F. R. nu își țin de datorință, constatarea pagubei suferite și o fac aceasta numai după dârze insistențe din partea partidei, dar și atunci partida abia poate conta la despăgubire, deoarece o copie a procesului verbal de constatare nu se eliberează partidei și astfel în multe cazuri, valoarea mărfurilor asigurate numai cu mari greutate se poate esopera dela institutul respectiv de asigurare.

Industria Cărnii. Industria cărnii în anul precedent a regresat din motivul că pe lângă urcarea exagerată a prețurilor la vite, dispozițiunile întreprinse de autorități nu au fost corecte și corespunzătoare.

Imprejurările economice, respective acele cari au împiedecat desvoltarea acestei industrii în anul 1922 sunt următoarele :

Din punct de vedere economic au avut efect distrugător diferitele ordonanțe netemeinice, referitoare la export.

Statele cari dispun de o valută mai bună, a cumpărat o parte mare a stocului de vite cu preț mai mare decât cel din circulația internă și tăiatul viteilor bune s'a făcut imposibil în țară, în așa măsură încât se poate spune cu drept cuvânt, că nici într'un caz nu s'au putut tăia vite de clasa primă pentru consumul intern.

Efectul exportului a fost simțit în decursul anului întreg și se va simți și în viitor, căci numărul mare al vitelor de prima calitate exportate a micșorat stocul bun în așa măsură încât se prezintă, în privința aceasta, cea mai mare lipsă.

Tot ca o cauză a micșorării stocului de vite este și arândarea forțată a marilor proprietăți, care a provocat situația, că nu au fost puse la vânzare și nu sunt nici de pre ent, vite îngrășate deopotrivă în număr mai mare pe acelaș domeniu, până când în timp de pace era dată posibilitatea de a alege între diferitele calități de vite.

Desvoltarea industriei de măcelărie este stângenită de stabilirea în continuu a prețurilor forțate, ceiace a fost și în defavorul salubrității publice, căci pentru a evita cheltuelile s'au tăiat adeseori vite mai bune, fără

control medical, care împrejurare a fost baza împământării comerțului clandestin.

Maximarea prețurilor a fost întotdeauna unilaterală și nereală, în toate cazurile a avut ca efect, că nu s'au putut tăia vite bune, dar au fost și atari cazuri, când s'ar fi putut vinde carne de calitate superioară, pe lângă o concurență sănătoasă, sub prețurile stabilite, dar nu numai că s'ar fi putut întâmpla, ci de fapt au fost atari vânzări, cauzând surprinderea publicului.

Prohibirea exportului de piei a avut ca rezultat, că o parte a materiilor prime, cu toată prohibițiunea, a ajuns în streinătate în urma ordonanței de export, — cu toate că din punct de vedere al economiei naționale ar fi fost cu mult mai favorabil, dacă ar fi fost admis exportul materiilor gata, căci aceasta ar fi avut ca rezultat necondiționat, îmbunătățirea relațiilor muncitorești și din încurajarea industriei naționale. În general relațiile arătate mai sus au împiedecat orice prevedere rațională, au dus la desorientare complectă întreaga dezvoltare industrială și au avut efecte distrugătoare așa ca de exemplu la Cluj 75% dintre măcelari sunt în preajma ruinei materiale.

Pe lângă acestea se mai enumeră complectă lipsă de marfă.

Pentru dezvoltarea industriei, cu care este în strictă legătură și sanarea economiei de vite, e în primul rând necesară restabilirea pe toată linia a comerțului liber, prohibindu-se totodată exportul vitelor și față cu aceasta, admiterea exportului mărfurilor gata prelucrate.

Abator. La abatorul din Cluj s'a tăiat în decursul acestui an următorul stoc de vite:

173 tauri, 626 boi, 10.594 vaci, 8.000 junci, 4.067 juninci, 8.725 vițe sugaci, 676 bivoli, 3.000 vaci de bivol, 3.000 oi, 16.316 miei, 1.515 capre, 5.000 iezii, 22.677 porci, 250 porci, 401 cai.

După aceste animale s'a încassat în taxe de abator și examinare 950.141 Lei. După folosirea cântarelor s'au încassat Lei 35,370'50. De la 1 Aprilie până la finea lunii Decembrie din fabricarea gheții s'au încasat Lei 246.369.

La abator s'au făcut în anul 1921 și 1922 renovări și reparații în valoare de 2,500.000 Lei. Potrivit hotărârei consiliului sanitar, mai sunt de reparat și procurat obiecte în valoare de 2,000.000 Lei.

În decursul anului teritorul târgului de vite a fost îngrădit cu gard de beton.

Industria spirtului. Aflăm necesar să expunem în capitol separat situația acestei industrii, care în trecutul apropiat era în Ardeal și Banat, în deplină prosperare și înflorire, iar azi se luptă cu cea mai grea criză.

Prin legiferarea unei noi legi asupra impozitului pe spirt, trebuie cu urgență aduse atari dispozițiuni legislative, cari în concordanță cu legile fiscale, să fie în stare de a ocroti și vitalitatea, existența industriei spirtului.

Impozitul pe spirt este cel mai principal izvor de venituri pentru stat.

Legea ardeleană despre impozitul pe spirt, rămasă în vigoare, se bazează pe principii fundamentale necunoscute în legislațiunea vechiului regat și anume „sistemul contingentării și excontingentării“ și în legătură cu aceasta, deosebirea ce se face între fabricile de spirt „industriale“ și „agricole“.

Legea în vigoare în Ardeal și Banat soluționează, în mod norocos aceasta, determinând condițiunile principale, pe cari se bazează distincțiunea aceasta din urmă. Constatăm însă cu regret, că importanța acestor principii a devenit minimală și anume:

a) reforma agrară a sustras din proprietatea fabricilor de spirt agricole, o considerabilă parte de pământ.

b) premiul, care a dat posibilitate fabricilor de spirt agricole, ca să rămână capabile de producție față cu represiunea fabricilor industriale cu aranjamente mari, s'a sistat. Iar printr'o dispozițiune mai nouă, s'a sistat și posibilitatea intensificării producției de spirt până la 1680 hl., și față cu aceasta s'a asigurat posibilitatea producției nelimitate la fabricile industriale. În fine

c) a fost sdruncinată și dispozițiunea fundamentală a legii în vigoare, conform căreia nou contingent se poate acorda numai din contingentul fabricilor industriale de spirt și numai pentru noui fabrici agricole de spirt, adecă guvernul a acordat tocmai nouilor fabrici industriale de spirt, contingente foarte importante cu totul noi.

Între atari împrejurări fabricile agricole de spirt — la număr circa 160 — sunt în preajma ruinei. Astfel de prezent baza distincțiunii între fabricile de spirt industriale și agricole de fapt s'a distrus și cel mult se poate vorbi

numai de fabricile de spirt *mici și mari*. Considerând că nu se pot nimici 150—160 întreprinderi de atare natură, ceea ce nici nu e permis, trebuie să se ia măsuri urgente pentru eliminarea anomaliilor distrugătoare, cari sunt urmările celor întâmplute și dispuse în ultimii ani, astfel ca după posibilitate să fie restabilită situația de mai înainte pentru această branșă. Posibilitatea de modificare o acordă ordonanța de executare edată cu ordin regal relativ la art. 22 din legea asupra reformei agrare (Mon. of. Nr. 136 din 20 Sept 1922). Luând de răză această ordonanță, rugăm Guvernul, ca pentru a restabili măcar întru câtva proprietatea fabricilor agricole de spirt, să pună în aplicare atari dispozițiuni, pe lângă cari existența acelor să fie asigurată, și anume:

1. Înainte de toate să fie readusă în vigoare ordonanța No. 3688 din 16 Martie 1921 edată de Dl Ministru Garoflid, care ordonanță, după punerea ei în vigoare, a fost suspendată în urma unui memoriu nemotivat al Președintelui Comitetului agrar din Cluj, și fabricilor de spirt agricole, indiferent de dispozițiunile cuprinse în punctul c) Art. 3 din Regulamentul-supliment de executare, să li se asigure proprietate agricolă de o întindere minimum 300 jugăre, iar pentru cele cu aranjamente mai mari până la 500 jugăre.

Pretențiunile celor îndreptățiți la împrăprietărire pot fi îndestulite cu puțină bunăvoință, aplicându-se proceduri de împrăprietărire apte și nevă.ămătoare ramurilor industriale.

2. Pentru aranjarea chestiunei de proprietate a fabricilor agricole de spirt, să se creeze o comisiune dintre toți factorii competenți, care comisiune în cazuri cerute să-și poată exprima părerea, acordând expertize eventual prin esmiterea unui comisar sau a unei subcomisiuni din sânul său.

3. Înainte de deciderea Domnului Ministru al Agriculturii, ar fi de dorit să se asculte și opiniunea d-lor Miniștrii de Industrie și Finanțe.

4. Condițiunile și modalitățile din Art. 22. Legea Agrară și Art. 5 din Regulamentul de executare, să fie stabilite *în mod unitar și în prealabil*, considerând că aceasta în privința proprietăților fabricilor agricole de

spirt, cu excepția unor chestiuni mărunte, nu se izbește de nici o greutate.

Toate acestea ar trebui realizate cu posibilă urgență.

Nu rămâne altceva, decât intervenția statului pe cale legislativă, în aceia direcție, după cum s'a făcut deja în Austria, Ungaria și Cehoslovacia. În interesul asigurării și realizării modului unitar de valorizare și diviziune a producției, să se înființeze o mare societate anonimă, care să cuprindă toate industriile de spirt din țară și să stea sub supravegherea statului, căci pe aceasta cale ar fi deocamdată împiedecată criza, până când situația acestor fabrici nu ar fi soluționată în mod definitiv în forma propusă, ceiace numai prin organizarea și reglementarea potrivită relațiilor principiului „contingent și excontingent“ este posibilă și corăspunzătoare intereselor statului și industriei.

Nu se poate trage la indoială, că interesele mari economice naționale, cari au scos în relief în Ungaria apărarea și sporirea cât mai intenzivă a fabricilor agricole de spirt, merită și în România cel puțin aceeași apreciere și echitate, căci România, care prin câștigarea bogățiilor din nouile teritorii și a industriei dezvoltate este unilaterală în judecarea situației, considerând că după ce a suferit ca țară agricolă, devenind deodată stat industrial, ar putea prin o conducere sănătoasă să ajungă în curând capabilitatea de a-și acoperi toate trebuințele independente de streinătate.

Fabricarea de licheruri. Aceasta branșe în anul economic 1922, întocmai ca în anii anteriori, a fost pusă în fața unor grele probleme.

Cauza acesteia este în primul rând impozitul pe spirt, care în raport cu impozitul din țările situate în mijlocul Europei, este cel mai majorat. Acest impozit prea majorat, numai cu mare greutate poate fi suportat de comerțul de spirt, fabricația de licheruri însă nu il poate suporta. Aproape nu se poate explica, că cantitatea de spirt întrebuințată în scopuri industriale guvernul o scuțește de impozit sau se impune numai cu un impozit foarte redus, iar față cu aceasta menține în întregime impozitul pentru spirtul întrebuințat în fabricația de licher, bine înțeles în defavorul acestei branșe. După pă-

rerea noastră industria de licheruri, considerând că suntem un stat agrar, în urma cărui fapt avem o mare producție de spirt, astfel paralel cu aceasta ar trebui să se desvolte și o puternică industrie de licheruri, care în interesul îmbunătățirii economice (pentru întrebuințarea rațională a producției de spirt), ar trebui sprijinită între toate împrejurările. Considerând că fabricația de parfumi, ca industrie care produce articlii de lux, primește spirtul în preț favorabil, ar fi cu mult mai motivat a acorda favor la impozitul ce se plătește după cantitatea de spirt întrebuințată la fabricația de licheruri, căci pe lângă un atare sprijin, putem spera dezvoltarea puternică a unei industrii de licher.

Trebuie luat în considerare și împrejurare, că dela suspendarea contingentării spirtului, în țară este o mare supraproducție, căci pentru o mai ușoară valorizare și-au fiert întregul lor produs agricol, nu numai micile fabrici agricole de spirt, ci chiar și fabricile industriale, cari în cele mai multe cazuri cumpără pe credit cerealele, deasemenea au produs foarte mult. Datorită acestei supraproducțiuni, între fabricile de spirt industriale și agricole s'a încins o mare luptă economică și urmările destructive a acestei lupte le-au simțit în primul rând comercianții de spirt.

Industria de licheruri o distruge în primul rând impozitul pe spirt prea majorat, iar în rândul al doilea nerrespectarea noilor ordonanțe referitoare la aceasta industrie. Este știut în general că Ardealul aproape nu a avut în trecut, sau a avut numai foarte slabă industrie de licheruri, din simplul motiv că trebuințele de licher le satisfăceau marii fabrici din Budapesta. În urma deslipirii Ardealului de Ungaria, intervenind o situație schimbată, ar fi fost necesar ca dezvoltarea acestei industrii să fie ajutată prin dispozițiuni energice și urgente. Este adevărat că secția sanitară a Ministerului de Interne a adus unele ordonanțe bune pentru dezvoltarea industriei de licher, durere însă, aceste nu se respectează. Anume majoritatea indivizilor, cari au licență limitată sau nelimitată pentru vânzarea de beuturi, prețatește licherurile necesare scutite de orice impozit, pe cari le plătesc fabricile de licheruri și astfel existența fabricelor este în mare măsură periclitată.

Pentru sistarea acestei stări imposibile propunem următoarele:

Să se reducă impozitul după spirtul întrebuințat la fabricarea de licher la 15 Lei per litru grad și fabricile să primească zahăr scutit de impozit; pentru controlul cantităților de spirt întrebuințate la fabricarea de licher, să fie introduse ordonanțele referitoare la controlul celorlalte industrii de spirt. Din aceasta concesiune, statul ar avea mari foloase, căci pe de o parte ar sista pregătirea în mod clandestin al licherurilor, iar de altă parte ar ajutarea dezvoltarea unui ram puternic industrial național, formându-se totodată și o bază solidă de export.

Fabricarea de ipsos. Producția de ipsos în anul 1922 — care timp de 2 ani după terminarea războiului a fost absolut sistată — a devenit mai intensivă, dar din motivul că progresarea mult așteptată a edificărilor nu s'a realizat, fabricile de ipsos nu și'au putut dezvolta întreaga lor capacitate de producție. Astfel fabricile de ipsos din raionul Camerei noastre, au lucrat numai cu o capacitate redusă și chiar în felul acesta au fost nevoite a'și valoriza produsele în străinătate, deoarece cererea internă, din lipsă construcțiilor, era foarte redusă și moderată.

Fabrica de ipsos I. Krammer din Aghireș, în decursul acestui an a lucrat numai cu 100 muncitori și a produs în total 531 vagoane de ipsos, din care cantitate 65% s'a valorizat respective desfăcut pe piețele străine ca: Iugoslavia, Ungaria, Cehoslovacia și Polonia.

Dezvoltarea producției interne și exportul mai intensiv au fost împiedecate nu numai de anormalele situațiuni financiare, ci și de taxele vamale și taxele de transport prea urcate. Din partea statului ar fi o politică economică corectă și salutară, dacă exportul de ipsos ar fi promovat prin acordarea de favoruri la transport și scutire de taxe vamale. A avut deci efect distructiv asupra fabricilor de ipsos, noua urcare a taxelor de transport și faptul că multe stațiuni de frontieră încasează, în afară de taxele vamale, per vagon 1000 lei sub numirea comision vamal, așa că exportul de ipsos, fiind aceasta o materie proporțional efțină, nu poate suporta aceste mari spese, așa că exportul început în anul 1922, este în absolută decadență.

Din punct de vedere financiar și al încurajării industriei naționale, ne permitem deci a face propunerea, ca Domnul Ministru să binevoiască a exopera reducerea taxelor de transport pentru fabricile de ipsos, cari lucrează pentru export; a acorda scutire totală de taxe vamale, ca prin aceasta fabricile noastre să poată deveni capabile de concurență, intenzificându-și producția și majorându-și numărul de muncitori. Pe lângă atari dispozițiuni s'ar putea modera și prețul intern al ipsosului, care de sigur ar avea un efect binefăcător și pentru industria construcțiilor.

Industria și comerțul chimic. Industria noastră chimică și mai ales cea medico-chimică e poate singura industrie, care în România abia își trăiește epoca embrională și în privința aceasta, în proporție de aproape 100%, suntem avizați la străinătate și în primul rând la Germania.

Cu toate că dacă cercetăm cu atențiune comorile naturale ale țării noastre, aflăm, că chiar și în privința aceasta dispunem de material enorm, cu mult mai mare decât oricare altă țară din Europa de mijloc și Balcani. Că pe lângă o posibilitate naturală de atâta bogăție, industria noastră chimică e încă absolut nedezvoltată se poate atribui în primul loc, lipsei muncitorilor specialiști, cu pregătire și praxă corespunzătoare, iar în locul al doilea lipsei spiritului de întreprindere a capitalului. Se poate ascrie în contul spiritului timpului de azi faptul, că capitalul se ferește de orice investiție, care va aduce folos numai după o muncă sirguincioasă și continuă de ani de zile.

Din unii articlii, cum sunt spre pildă plantele medicinale, cari cresc fără nici o cultură, ar putea rezulta și un export însemnat, dacă s'ar ocupa cineva cu aceasta, având cunoștințe speciale, capital și paciință îndestulitoare. E o anomalie specială, ca unele plante medicinale pe cari în stare brută le exportăm noi, prelucrate (pentru a putea fi folosite în farmacii) le importăm din Hamburg.

Dar și pe teren chimic am putea produce mult, materie brută ca: fier, aramă, argint, piatră pucioasă, bismut etc. avem din belșug, din cari s'ar putea produce nenumărate feluri de articlii farmaceutici. Industria chi-

mică a țării noastre până acum s'a restrâns numai la fabricarea articlilor chimici, așa ziși grei.

Ce privește comerțul nostru cu articlii chimici și farmaceutici, trebuie să constatăm cu părere de rău, că acela nu stă pe nivelul dorit, ci e o formă tipică a comerțului exclusiv intermediator, pe care cei mai mulți îl consideră de improductiv. Când Germania din cauza forței economice își face vânzările în valută forte (Dolar, Font-Sterling, Franc din Svițera) și în proporția acestora valuta noastră e foarte depreciată; când prețurile mărfurilor din cauza transportului scump și a taxelor vamale urcate, au ajuns la o înălțime neînchipuită, atunci comerțul nostru ar fi avut datorința primordială, a aduce la cunoștință celor competenți posibilitățile și modalitățile, cari ar fi fost în stare, deoparte a încuraja în mod însemnat industria noastră chimică, de altă parte a micșora prețurile articlilor noștri farmaceutici.

Intreprinderile noastre comerciale din contră, căutând un drum mai ușor de valorare, s'au aruncat asupra fabricării articlilor cozmeci, la producerea cărora materialul brut, sticlele, ba chiar și vignetele le importează din străinătate și prin cari mai ușor și mai repede să poate ajunge la câștig. Azi în industria cozmecă am ajuns în starea de a putea exporta, având o producție a noastră atât de mare și variată, și cu toate acestea din articolii cozmeci și azi avem un import destul de însemnat, ceiace se poate atribui faptului, că publicul nostru de bune condițiuni, obicinuit fiind cu cozmecice franceze, și azi este statornic pe lângă acelea.

E aproape de neînțeles, ca atâți farmaciști cu pregătire, specialiști și comercianți isteți își pradă energia, cu o muncă ca aceasta, așa zicând absolut neserioasă. Față cu multele cozmecice, în anul trecut nu s'a scos pe piață nici o singură specialitate farmaceutică serioasă (nemaivorbind de articlii farmaceutici și chimici, pregătiți la noi în țară), până când Germania, ba chiar și Ungaria încă total nimicită, aduce zilnic lucruri noi. Pentru exemplu fabrica chimică „Chinoin“ din Budapesta—Ujpest, care în timp scurt de abia câțiva ani, s'a dezvoltat în fabrica chimico-farmaceutică de primul rang și recunoscută chiar și în relațiunile europene, iar azi are aplicați deja circa 40 chimiști specialiști diplomați,

Și așa se vede — zadarnice sunt tarifele vamale urcate pentru protecție, zadarnice sunt cheltuielile de transport enorme, și pierderile zilnice în decursul transportului, în privința aceasta încă multă vreme vom fi avizați la străinătate.

Dacă aruncăm o privire asupra bilanțului comercial al anului trecut, aflăm, că din articlii farmaceutici-chimici, importul a fost ceva mai urcat față de anul precedent, cauza căreia este că mărfurile primite din Germania în natură, ca compenzații, în cea mai mare parte s'au epuizat. Din unii articlii însă și azi mai avem cantități mai mari, cari pe piețele din țară și azi se mai pot afla sub paritate (Articol însemnat de acest fel este Chinina).

Partea cea mai mare a importului nostru, — putem zice 90% — e din Germania, și anume din mai multe motive. În locul prim, încă nici un stat nu a fost în stare a întrece industria chimică din Germania, mărfurile germane și azi sunt cele mai vrednice de încredere, de calitate absolut bună. În locul al doilea Germania produce medicamente conform dispozițiilor cărții pentru farmaceutica română III, (Ph. R. III.) și cărții pentru farmaceutica maghiară și azi încă în vigoare în Ardeal (Ph. H. III). Produsele chimice franceze, italiene și engleze — și mai ales cele de mai mare însemnătate — nu corespund prescrierilor acestor cărți de medicamente.

Durere, ce privește viitorul apropiat, nu avem prospecte mai bune, nu putem nădăjdui ameliorarea împrejurărilor în industria și comerțul chimic și farmaceutic.

Cu toate că nu e o dorință utopistică, a ne micșora și pe terenul acesta importul, ba chiar a ajunge la un export considerabil.

O industrie de tăiat, uscat și zdrobit, adică de prelucrare a plantelor medicinale, manipulată și provăzută cu investițiile necesare de specialitate, ar fi o strălucită întreprindere în România. Abstrăgând dela articlii, cari se produc în țările tropice, din acești articli, pe lângă satisfacerea totală a lipsurilor interne, s'ar putea ajunge la un export însemnat.

Un laborator chimic de prelucrare și estragere a materialelor cu influință din plantele medicinale, pe lângă

o conducere specială de prima forță, încă s'ar putea desvolta într'un ram industrial de mare însemnătate. În privința aceasta institutul de chimie din Cluj, a ajuns deja la frumoase rezultate prin cercetările sale, de sine se înțelege însă, că acest institut se ocupă cu aceste lucrări numai din punct de vedere științific, nu comercial.

Produse minerale, petrolifere, fier, aramă, argint, fosfor, var etc., se află în nenumărate variații în farmaceutică, și fac un procent considerabil al articlilor acestora. Din toate acestea produse avem belșug, iar prepararea corespunzătoare, a unei părți neînsemnate din acestea pentru scopurile farmaceutice, ar fi în toată privința o lucrare primordială. Le lipsește însă tuturor acestora spiritul de întreprindere a capitalului. Ar fi de dorit ca chiar și pe lângă importarea forțelor speciale de muncă, să se înființe e întreprinderi cu scopul, de a folosi energiile cari zac încă nefolosite, căci cererea din țara noastră, ba chiar și a țărilor vecine din Balcani e atât de mare, încât ar asigura existență strălucită chiar și mai multor întreprinderi de această natură.

Fabricarea cremei de ghețe. În această branșe anul 1922, din punct de vedere economic a fost foarte slab. Cu toate că primul semestru al acestui an — nesimțindu-se încă criza de bani — a fost favorabil, semestrul al doilea din punct de vedere al comerțului s'a înrăutățit în așa măsură, încât a nimicit și câștigul realizat în semestrul prim. Străinătatea nu a voit să intre cu noi în legături comerciale, — relațiunile de credit cu străinătatea s'au înrăutățit și în fine importorii s'au retras complet, nearătând nici o înclinare de a încheia afaceri comerciale. Stagnarea comerțului a fost cauzată de criza generală de bari și comercianții noștri nu sunt capabili a satisface îndatoririlor lor și aceasta este natural, că în primul rând să resimtă industria mare, deoarece material prim din străinătate nu se poate procura decât cu plată prealabilă, iar comercianții indigeni numai cu mare greu pot plăti datoriile la termen. Toate aceste desavantaje au o repercusiune naturală asupra dezvoltării industriei indigene.

Desvoltarea acestui ram industrial este împiedecată și de împrejurarea, că vămuirea materiilor prime și a semifabricatelor merge anevoios. Din aceasta deducem

că oficiile vamale n'au oameni de specialitate în număr recerut, cari ar putea constata calitatea materiilor.

În special aceasta branșe de fabricație în dezvoltare, este reținută și din motivul, că crema de ghete se importează, în foarte mari cantități. Acest import ar trebui să fie grevat cu taxe protecționiste de import sau prohibit în definitiv.

Ar fi foarte avantajoasă înființarea întreprinderilor vamale reale, deoarece în prezent dacă din vina exclusivă a oficiului vamal materialul brut necesar producției nu se poate transporta, totuși căile ferate încassează enorme taxe de locațiune, ceiace absolut nu e echitabil și are mare desavantajii și în ce privește capacitatea de concurență a producției naționale.

Curățirea vestimentelor. Anul economic în general a fost cel mai rău posibil în 1922.

Cea mai mare piedecă a dezvoltării acestei branșe este lipsa de muncitori specialiști, deoarece nu se pot angaja din străinătate. Ar fi de dorit și în interesul acestei branșe, ca dl. Ministru al Industriei, să binevoiască a interveni cu succes pe lângă Ministerul de Interne, ca să se ușureze venirea la noi a muncitorilor acestora.

Împiedecă dezvoltarea acestei branșe lipsa materialului brut, taxele vamale de import enorm de urcate, precum și greutatea de transport la Căile Ferate.

O mare piedecă a dezvoltării acestei branșe e și mizeria mare, în care se află clasa socială de mijloc.

Cea mai importantă piedecă e totuși lipsa de muncitori specialiști.

Industria de arte grafice (tipografii). Anul 1922, pe terenul acestei branși a fost în general mai rău decât anul 1921, ca urmare a scumpetei enorme, care este în continuă creștere. Din acest motiv producția tipografiilor s'a micșorat, iar ceace se produce nu corăspunde publicului, care a fost obișnuit a ceti cărți ieftine. Se constată o mare greutate și la turnatul nouilor litere în țară, căci acele nu pot concura cu cele din străinătate, nici în privința transportului și nici a promptității. Turnătoriile din București adeseori au fixat condițiunile imposibile că numai atunci efectuesc comanda, dacă acelea s'au făcut pentru minimum de 5 q. litere, până când firmele din străinătate nu fac atari restricțiuni.

Până când aceasta branșe își așteaptă îmbunătățirea existenței, de alte părți i-se duc tot mai mari piedeci. Majoritatea oficiilor publice își comandă stocul de imprimate la imprimăria statului, pe lângă rambursă, atunci când multe întreprinderi sunt fără muncă. Iar alte oficii, ca cele județene, nu comandă decât stocul de imprimate neapărat de lipsă, căci bugetul nu le permite de a se prevedea în mod corăspunzător.

Partide particulare aproape nu fac comande și aceasta fiind o urmare a scumpetei.

Cauza de scumpte pe de-o parte este, după cum se comunică din mai multe părți, oficiul pentru vânzarea hârtiei, care dictează prețurile după bunul plac și apoi numai cu întârziere de câteva luni satisface comanda. D. e. dacă cineva comandă dela fabrică, fabrica încu-coștințează oficiul pentru vânzarea hârtiei din București, acest oficiu acordă autorizațiunea pentru a putea cumpăra dela respectiva fabrică și altfel în multe cazuri comanda întârzie ceiace este păgubitor pentru întreprinderi.

Pe lângă aceste neajunsuri se mai adaugă și urcările continue de salarii la muncitorii din tipografii, cu toate că munca este redusă.

O greutate specială este și cea că prețul comandelor făcute de oficiile pendinte de stat, se plătește numai cu mare întârziere.

Materiile prime necesare în mare cantitate acestei branșe, se importează din străinătate, iar taxele vamale exagerate urcă prețul de pregătire a produselor de tipografie, deci ar fi de dorit că taxele vamale la acele materii prime necesare acestei branșe, cari absolute nu se produc în țară, să fie reduse esențial, corăspunzător recerințelor.

CHESTIUNI FINANCIARE ȘI DE CREDIT

Toate speranțele noastre de a vedea o ameliorare a situației financiare și de credit, în cursul anului 1922 au rămas nerealizate, ba putem constata în cursul acestui an un regres față cu trecutul de după războiu. Valuta noastră a suferit o devaluare de aproape 50% în cursul anului expirat, care devaluare s'a resimțit mai ales în interiorul țării, unde puterea de cumpărare a leului a scăzut în mod simțitor producând o scumpete generală și gradată — putem zice — dela lună la lună.

Deși în cursul anului 1922 a urmat o inflație monetară, căci circulația bancnotelor dela 1 Ianuarie până la 31 Decembrie 1922 s'a urcat cu 1,421.029.008, criza de numărare nu s'a putut combate și astfel instituțiile noastre financiare au fost necesitate să reducă în mod simțitor creditele, ba chiar să suspende discounturile.

Vorbind de inflațiunea monetară, am dori să ne precizăm și noi, punctul de vedere, cu privire la teoria inflaționistă și deflaționistă. Se afirmă, că raportul bancnotelor în circulație, după numărul populației este după războiu în desavantaj, față cu timpurile normale dinainte de războiu. Se afirmă că proporția circulației fiduciare se raportează la cea din timpul păcii, ca unu la trei și mai bine, și că de fapt suma bancnotelor în circulațiune ar trebui să fie în consecință de trei ori mai mare. Noi din parte-ne nu admitem această teorie a inflațiunei, căci vedem cum state cu o industrie infloritoare, cum este Austria și Germania, și-au distrus finanțele tocmai prin inflațiunea exagerată. Prin o deflațiune gradată și prin o urcare a producției, valuta unei țări — servindu-i la bază condiții sănătoase — se poate îmbunătăți. Ni se va obiecționa, că o intensificare a producției nu se poate închipui în mijlocul unei crize de numărare. Aceasta o concedem, însă vom întreba, cine poartă vina, că o mare

parte a biletelor noastre de bancă au fost exportate în străinătate, în locul producției noastre agricole. S'au făcut greșeli de neiertat și din partea clasei negustorești și industriale atunci, când aceștia nu au tins numai la un câștig normal din mărfurile și respective materiile prime, ci au speculat și la câștigul din diferențe valutare. Ravagiile ce le-a cauzat speculațiunile mai actuale cu mărci germane, nu se pot ierta nimănui, care le-a făcut, căci aceste speculațiuni au pus cununa devalvarei valutei noastre, și a fost cel mai periculos regim de export pentru leul nostru în Germania.

Dacă negustorii noștri s'au încărcat cu datorii în străinătate, în acele țări a căror valute au devenit forte, vina o poartă ei și consecințele ar trebui să le poarte tot ei și părerea noastră e, că statul n'ar trebui să-și ia angajamente pentru datoriile negustorești în streinătate, ci ar trebui să lase în faliment acele firme, căci prin căderea putregaiului din comerț, creditul nostru în streinătate ar fi salvat. Astfel însă s'au mântuit de pieire câteva firme mari și în schimb toată negustorimea și toate întreprinderile industriale și-au pierdut creditul, așa încât astăzi negustorii noștri nu se mai bucură nici de un credit de o para, în afară de granițele țării. Este deci evident din cele expuse să fie criză de numărare, căci comerțul nostru absoarbe azi prea mari capitale în lipsa creditului extern.

După aceste observațiuni constatăm, că atât Banca Națională, cât și marile bănci în capitală, s'au purtat în privința acordării de credite la băncile din circumscripția noastră, cu destulă vitregie. Dar situația gravă în operațiunile băncilor noastre a cauzat-o și reducerea depozitelor. Deponenții putându-și valoriza mai bine banii lor, i-au ridicat dela bănci și i-au folosit pentru speculațiuni mai ales imobilitare, sau i-au plasat în diferite întreprinderi pe lângă dobânzi de uzură. Ar fi timpul suprem ca legea uzurelor valabilă și astăzi în Ardeal să se execute literal în Ardeal și puterea ei să se estindă și asupra vechiului Regat. Prin aceasta s'ar pune o stavilă la dobânzi exagerate de 30 și peste 30%. Este lucru natural, că un etalon atât de urcat, paralizează orice activitate industrială și comercială și mărește scumpetea în mod insuportabil.

O mare plângere din partea celor interesați este și din motivul că statul nu plătește sumele, cu cari dărește mării industriei și în general livranților săi, sumă care se evaluează la 3,000.000.000. Mai departe, statul nici în cursul anului expirat nu a luat nici o dispoziție pentru rescumpărarea obligațiilor de războiu și a celorlalte datorii de stat ce derivă dela fosta monarhie Austro-Ungară. Pe lângă acestea, nu a fost încă învrednicit centrul ținuturilor realpitate transilvănene, orașul Cluj, ca să-și poată înființa o bursă de efecte și mărfuri, pentru ca valorile din trezorul băncilor noastre, să poată fi date circulației și transformate în numărar și rugăm și cu această ocazie pe Inaltul Guvern al Țării, ca să soluționeze, după indicația necesităților, cererea Camerei noastre înființarea unei burse, în interesul bine priceput al acestor ținuturi.

Dispozițiile Inaltului Guvern, prin care se stanjenește libertatea de acțiune a băncilor, prin obligamentul de a-și câștiga autoritatea de funcționare, iar pentru noi fondări autorizarea de înființare, cauzează mari greutăți și aceste motive esplică faptul, că în cursul anului 1922 au fost foarte puține înființări de noi institute, în schimb însă institutele existente au tins ca prin urcări de capitale să satisfacă obligamentele, ce li se impune pentru promovarea industriei și a comerțului.

Ca un fapt îmbucurător, trebuie să constatăm, că cele mai mult dintre institutele financiare au abandonat ramul operațiunilor de comerț cu mărfuri, la care au fost ademenite de situațiile conjuncturale de după războiu și de abundența de atunci a numerarului, și s'au restrâns mai mult la operațiuni pur bancare, căci și băncile s'au convins în fine, că rostul comerțului cu mărfuri este pentru negustorii specialiști, cari posed practica recerută și pot mai ușor exploata situațiile conjuncturale momentane.

De încheiere rugăm pe Inaltul Guvern al Țării, ca pentru ușurarea crizei extraordinare, care amenință cu ruină întregul comerț și industrie, să binevoiască

- a) a achita de urgență datoriile ce le are față cu industria și comerțul țării ca livranți ai statului,
- b) să ia de urgență dispoziții pentru rescumpărarea

obligațiunilor de războiu și a celorlalte datorii de stat, cari derivă dela fosta monarhie Austro-Ungară,

c) să admită înființarea unei burse de efecte și mărfuri cu sediul în Cluj.

d) Să dispună executarea legii de uzură din Ardeal și să extindă puterea acestei legi și asupra vechiului regat.

Facem aceste cereri pentru ca să se ușureze criza atât de arzătoare, ce domnește în teritoriile noastre, și constatăm că dacă aceste patru deziderate se vor mai amâna mult, întreagă viața noastră economică va fi în scurtă vreme nimicită.

Chestiunea asigurărilor. Incât privește chestiunea asigurărilor anul expirat, a fost anul consolidării. Instituțiunile au terminat operațiunile împreunate cu naționalizarea și atât cele vechi din Ardeal, cât cele din vechiul Regat au început munca de organizare. În multe privințe s'a aranjat și situația dintre diferitele instituții de asigurare, în urma cărui fapt s'a normalizat concurența nesănătoasă și dăunătoare, care se putea observa în întreagă Europa mijlocie. Se poate considera ca un rezultat al ținutei demne a instituțiunilor conducătoare, că în jumătatea a doua a anului a încetat înființarea nemotivată a instituțiunilor noi. Cu toate că aceasta consolidare recunoscută și în străinătate a îmbunătățit mult situațiunea chestiunii de asigurare din România, totuși și acest ram al vieții economice a simțit adânc efectele și urmările nesiguranței în viața economică.

Tendința spre majorare la asigurările în contra incendiului arată că nici o întreprindere industrială, comercială, sau economică nu se poate lipsi de asigurarea în contra incendiului. Fiindcă însă diferența dintre valorile reale și anume nu din cauza primelor ce sunt a se plăti, fiind acele și în prezent în proporție destul de mici, ci în urma fluctuațiunilor și a schimbării valorilor. Acestei împrejurări i-se pot atribui multele asigurări complementare, cari azi sunt la ordinea zilei și cari se prezintă ca cel mai eficace și real mijloc de apărare în contra deprecierei leului.

Asigurări în contra incendiului și grindinei. Față cu tendința de urcare la asigurările în contra incendiului, a întreprinderilor comerciale și industriale, asigurările agricole s'au micșorat în mod simțitor ca urmare naturală.

a reformei agrare. Extenzivitatea micilor gospodării formate din împărțirea marilor proprietăți, se lipsește ușor de asigurări în contra incendiului.

Asemenea este situațiunea și la *asigurări în contra pagubelor de grindină*, cu toate că datele statistice ale biroului central de grindină, arată în mod plauzibil, că atât pagubele rezultate din grindină în anul 1921 cât și cele din 1922 au întrecut mediul ultimilor 5 ani cu 10—12%.

Asigurări asupra vieții. În aceasta ramură de asigurare în anul trecut s'a observat o simptomă surprinzătoare: asigurări de capitale de către micile existențe. Că comerciantul, fabricantul și industriașul bine situat și-a asigurat viața a fost un lucru obișnuit și regulat. Statistica anului trecut însă arată în mod surprinzător tendința funcționarilor și împiegaților în asigurări de capitaluri. Este surprinzător și faptul, că întreprinderile mai mari comerciale și industriale, în loc de penziuni pentru funcționarii lor de conducere și împiegați, fac asigurări asupra vieții, ambiționându-i în forma aceasta și asigurându-și cele mai bune forțe de muncă.

Anul trecut al asigurării în contra accidentelor, spargerilor, arată un mare progres, datorit relațiunilor slabe pe teren administrativ și de circulațiune.

Statistica anului trecut în ramura *asigurărilor de transporturi* arată o față foarte tristă. Cererile față cu situația din anul 1921 s'au urcat cu 22%. Cu toate acestea, aceasta este acel ram de afaceri, care este mai neglijat de către comercianți.

COMUNICAȚIA

Căile ferate. Prin repararea succesivă a stricăciunilor cauzate în decursul războiului și a revoluției ce a urmat aceleia, ni-se înmulțește nu numai parcul de vagoane, ci în baza contractelor încheiate cu Ceho-Slovia, locomotivele trimise spre reparare se reîntorc acasă reparate și se predau circulației. Germania în contul reparațiilor ne trimite un număr mai mare de locomotive, încât Căile noastre ferate vor fi în stare să facă a rula nu numai vagoanele proprii — cari prin reparări se înmulțesc zi de zi — ci și cele împrumutate dela statele învecinate (Ceho-Slovia și Ungaria). Înmulțirea parcului de vagoane și a statului locomotivelor, face posibilă înmulțirea numărului trenurilor de persoane, încât la începutul anului nou s'a pus în circulație pe linia principală București—Oradea-Mare, un nou tren accelerat și un nou tren de persoane. Tot astfel se pune în circulație două trenuri directe între Galați și Cluj, cari au menirea a aduce mai aproape Ardealul de Galați, portul cel mai important al României.

Repararea vagoanelor afară de alielerele căilor ferate, o mai îndeplinesc și întreprinderile cari sunt în legătură contractuală cu căile ferate, și nu numai în atelierele lor, ci prin așa-numitele trupe volante de muncitori, aproape în toate gările mai mari. Dintre întreprinderile ardelen de reparare, dintre firmele mai nou înființate, lucrează mai cu mult rezultat „Unio“ din Satul-Mare, vagoanele de persoane reparate de aceasta, fac concurență chiar și firmelor celor mai însemnate din Ceho-Slovia.

În baza conferinței din Portorose, distribuindu-se interimal între statele moștenitoare, în parte, parcul de vagoane C. F. al fostei monarhii Austro-Ungare, va fi

posibilă trecerea vagoanelor pe teritoriul statelor vecine, considerând că prin împărțirea vagoanelor s'a făcut posibil controlul reînapoierii individuale a vagoanelor.

Inceputul circulației vagoanelor, a adus după sine ca o necesitate, compunerea instituțiilor și regulamentelor referitoare la regularea acestei circulații. Aceasta s'a și întâmplat în conferința reprezentanților căilor ferate din Europa de mijloc, ținută la Stresa, unde s'au satorit re_ulele referitoare la folosirea reciprocă a vagoanelor în circulația internațională a căilor ferate și s'a înființat Asociațiunea pentru controlul acestor reguli și pentru efectuarea decontărilor obvenite din circulația reciprocă.

Complexul acestor reguli a fost edat de această Asociație într'un op pus în circulațiune sub numele R. I. V.

După ce s'au asigurat regulile, referitoare la folosirea vagoanelor, nimic nu a mai stat în calea preluării circulațiunii, afară de regularea modalităților de preluare și predare a mărfurilor în stațiunile comune de frontieră, pertractările începute deja în anul trecut în aceasta chestiune s'au sfârșit și învoielile referitoare la desfacerea circulației directe cu statele vecine s'au încheiat. Circulația mărfurilor prin facturi directe s'a deschis prima oară între România,—Ceho-Slovacia, mai apoi România—Polonia, România—Ungaria și în fine după multe pertractări între România și Jugoslavia.

In baza acestor pertractări s'au deschis pentru circulația căilor ferate internaționale stațiunile de frontieră Valea lui Mihai, Nyirábrán și Cheteghian.

Tot o mare piedecă era încă, pentru circulația internațională, că circulația s'a putut desface numai între cele două state vecine și numai la sfârșitul anului a succes a se ajunge de acord, la conferința căilor ferate din Lipsca și cu privire la circulația de transit. Aplicarea acestor hotărâri însă a rămas pentru anul 1923. Mult împiedecă circulația internațională și diferența de vaiută dintre statele singuratice și fluctuațiunea continua a valurilor, făcând imposibilă satorirea taxelor directe de transport.

Scăderea cotinună a valorii banilor a adus cu sine necesitatea urcării noi a taxelor de transport. Considerând că taxele căilor noastre ferate, nici după aceasta urcare, nu au întrecut taxele parității mondiale, această urcare nu a avut

nici o influență rea asupra circulației. În legătură cu urcarea taxelor a intrat în vigoare și cântărirea obligatoare a mărfurilor predate pentru transport, fără considerare la calitatea mărfii. — Tot cu aceasta ocaziune C. F. R. pentru taxele de transport, a trecut la sistemul miriametric, adică a stabilit taxele numai pentru depărțări de 10—10 chmtrii.

În anul acesta, regulând trenurile cari manipulează mărfurile cu bucata, a succes să se înceapă și circulația mărfurilor nelimitate cu bucata peste întreg teritoriul țării. Mare avantaj a fost pentru urcarea circulației și sistarea „Comisiunii de transport pentru concesionarea vagoanelor“. Sistemul nou de a procura vagoane deși nu a revenit la stările din timpul de pace, totuși s'a apropiat de împrejurările normale.

Deși frachtul unui transport per vagon, trebuia depozitat cu luni mai înainte, aceasta pe sfârșitul anului s'a ameliorat în mod simțitor. Ameliorarea aceasta a fost urmarea alor două cauze. Prima a fost gruparea într'un bloc a firmelor cu producție mai mare (Forestiera, Valea Mureșului, Valea Someșului și Stern) în urma careia s'a făcut posibilă desfacerea regulată, prin trenuri complete a circulației, în aceeași direcțiune. Iar cealaltă cauză a fost, că a succes să se câștige din Ungaria vecină, pentru transporturile în și peste acea țară, un număr mai mare de vagoane, prin punerea la dispoziție a vagoanelor A. V. Hungaria, zilnic cam 250—500., prin folosirea coresponzătoare a căroră, a succes să se satisfacă toate pretenșiunile.

Când putem aminti urcarea îmbucurătoare a circulației de export prin stațiunile de frontieră de pe uscat și apropierea aceleia de cadrele pretensiunilor, cu părere de rău trebuie să constatăm, că nu putem vorbi tot astfel despre circulația noastră de export maritimă. Aceasta încă urmează din două cauze anume: trei direcțiuni stau la dispoziție, pentru transporturile din Ardeal îndreptate către mare. Dintre acestea însă: două, către Predeal și Ghimeș, din cauza urcării terenului, sunt atât de nefavorabile, încât posibilitatea lor de acțiune mai ales în lunile de iarnă este redusă la minimum posibil, iar 2—3 luni e aproape sistată. Direcțiunea a treia, prin Turnul-Roșu de și situațiunea terenului ce privește ur-

cărea e cu mult mai favorabilă, prin slaba construire a căii ferate însă, nu poate realiza numai o circulație limitată. Se restringe puțința de acțiune a celor trei direcții, în mare măsură, prin faptul, că cea mai mare parte a materialului combustibil pentru C. F. R. se transportă din Ardeal, din regiunea de mine Petroșani, tot prin aceste trei direcții. În fine porturile de mare nu sunt aranjate pentru terminarea unei circulațiuni mai mari de export, astfel încât, după o circulațiune normală de vr'o câteva săptămâni, sunt blocate.

Până când în întreg cursul anului exportul a arătat o urcare vădită, importul a scăzut gradat, urmare care a cauzat urcarea în proporții mari a valutei țării, de unde ne vinea importul.

Despre activitatea direcțiunei Regionale din Cluj ne poate da o iconă fidelă tabloul de mai jos:

T A B L O U

despre activitatea Direcțiunei IV. Regionale din Cluj a C. F. R.
BCU Cluj / General Library Cluj

Anul	Numărul stațiilor	Lungimea liniei ferate în km	Urcarea circulației				Desvoltarea circulației internaționale	
			s'a transportat		marfa predată pentru expediare		vag. încărcate sosite	vag. încărcate eșite
			per-soane	bagaj	vagon	tone		
1921	246	1849	4.476.614	139.979	253.845	1.591.644	16.781	19.912
1922	247	1903	7.481.132	129.087	374.238	4.147.394	7.996	75.440

În anul trecut s'a predat circulațiunei publice trenul cu motor electric dintre Borgosuseni-Dorna-Helgei, construit în decursul războiului de către Comandamentul Militar și prin care s'a legat direct Ardealul cu Bucovina. Posibilitatea de acțiune a acestei căi ferate nu stă însă nici decum în raport cu pretențiile la cari ne putem aștepta, căci construcția acestei linii, nu poate suporta vagoanele regulate și astfel transporturile expediate în aceasta direcție sunt expuse la două descărcări. În anul acesta au decurs lucrările de construire a liniei Salonta-Mare—Ineu, astfel încât linia aceasta de mare însămnă-

tate pentru viața comercială a orașelor Arad și Oradea-Mare și pentru exportul și importul către sudul Ardealului—Banat și Cehoslovacia se va putea preda circulației publice în viitorul apropiat.

În tot decursul anului s'a lucrat cu putere îndoită la ridicarea la linie de prima clasa a liniei Valea-Mihai—Episcopia-Bihorului, a căii ferate de interes local din Bihor. Lucrările au înaintat deja în așa măsură, încât podurile reconstruite vor putea fi predate circulației nu peste multă vreme, putând circula trenurile accelerate pe aceasta linie — devenită principală internațională — cu o viteză de 70—80 chm. prin ce Sătmarul și Sighetul-Marmației vor fi aduse cu cel puțin o oră mai aproape de Centrul Țării.

Lupta dusă pentru scărițarea competițiilor de expunere a vagoanelor pe liniile de garaj, a fost încoronată în parte de succes, întrucât ne-a reușit să exoperam, că competiția fără considerare la mărimea vagoanelor s'a statorit unitar în 36 lei și că pe viitor nu va trebui să se țină seamă la statorirea acestor competițe de lungimea liniei de garaj. Tot astfel a succes să se esopezeze, că firmele cari dispun de aranjamentele proprii și își expun însăși vagoanele, să fie scutite dela plățirea acestei competițe.

Ca o competiță suplimentară nouă, se ivește în anul acesta pentru prima dată taxa pentru folosirea locomotivelor din punctul de vedere al taxării manevrărilor, îndeplinite pentru privați sau alte căi ferate și aceasta competiță s'a statorit pentru fiecare oră începută cu 300 Lei.

S'a discutat foarte mult dacă după competițele statorite în învoieli și contracte se pot computa competițele suplimentare da 35% și respective 25%. Direcțiunea Generală a decis că după astfel de competițe, nu trebuie computate competițe suplimentare.

Din punct de vedere al urcării circulației a fost de mare lipsă construirea liniei Brașov-Nehoiși, pentru decongestionarea liniei ferate Cluj—Predeal—Ploești, precum și ridicarea la linie de rangul prim a liniei Copșa-Mică—Sibiu—Turnu-Roșu—Câineni—Peatra-Olt, chiar și numai în interesul provederii Regatului vechiu cu material de lemne de foc și lemne de construcție, ca astfel

să se poată intențifica cele trei linii de prezent existente și pe lângă acestea, linia Peatra Olt, care corespunde mai mult necesităților transportului și care se luptă cu cele mai puține greutăți naturale, ca cu atât mai vârtos și mai intențiv să se poată folosi.

Din punctul de vedere al aprovizionării cetățenilor din Cluj și al dezvoltării acestui oraș, ar fi de dorit ca liniile ferate plănuite deja de mult și cari nu sunt împiedecate de nici o piedecă naturală mai mare, între Cluj—Gilău și Cluj—Zălau să se construiască.

Pentru legarea directă a Ardealului cu Bucovina ținem mai departe de lipsă terminarea liniei de primul rand Ilva-Mică—Dornavatra, pentru că aceasta ar putea satisface mai bine și mai cu folos circulația Ardealului, îndreptată spre răsărit și ar fi chemată să degreveze în parte linia grea a Ghimeșului.

Deoarece linia Halmei—Câmpulung la Tisza și folosirea acesteia în comun (peage): cu Cehoslovacia nu corespunde intereselor noastre economice, ținem de absolut necesară construirea cât mai grabnică a unei linii ferate noi, între Baia-Mare—Sighetul-Marmăției.

În interesul protecției industriei în dezvoltare a Ardealului, am ținut de necesară înființarea unui favor de încurajare a industriei, a cărui folosire nu ar fi atât de greoi ca a celui de 45% în vigoare azi și câștigarea căruia nu ar fi legată de atâtea formalități ca și a favorului prezent. Mai ales ținem de necesar ca pentru articlii aceia, a căror producție e mai mare decât lipsa din lanțul țării, să se fixeze taxe de export reduse. Aceasta reducere ar trebui să fie însă de cel puțin 50% a taxelor de transport prezente.

Tot în anul 1912. s'a ivit chestiunea *camionajului*. Anume Calea ferată pentru decongestionarea magaziilor sale, s'a folosit de dreptul asigurat prin § 56. al regulamentului de căi ferate, ca pentru transportarea la casă a mărfurilor sosite, să încredințeze întreprinzători particulari. Cu chestiunea aceasta ne ocupăm mai pe larg în altă parte a raportului nostru.

Șosele naționale. Cu bucurie constatăm că lucrările necesare pentru aducerea în ordine a șoselelor și-a luat deja începutul și pe terenul acesta s'a ajuns deja la un rezultat destul de îmbucurător.

Pe terenul *circulației pe ape* lipsa aranjamentelor ne transport pe calea ferată, a dat naștere Societății de navigație din Satmar, carea și-a întemeiat activitatea pe circulațiunea lemnului de foc, pentru a dirija producția de lemne de foc a căilor ferate cu linii înguste din jurul Sătmarului, deoarece aceasta linie ferată nu a fost în stare a satisface cerințelor într'o parte de an.

Construcția de șosele. În decursul anului din chestiune, pe teritoriul raionului Camerei noastre, lucrări mai importante pentru construirea de drumuri abia s'au făcut. Cea mai mare parte a lucrărilor a constat din pavajul cu pietris, reparațiuni de drumuri și poduri etc., cu toate că șoselele sunt deteriorate în măsură, încât în unele locuri se necesită reconstruiri generale și construirea de noi poduri. Pentru susținerea drumurilor și podurilor, deși s'a spesat o sumă de peste opt milioane, dar din aceasta într'un singur județ s'au spesat cinci milioane iar pentru celelalte 6 județe din raionul Camerei noastre abia sa folosit suma de 3.000.000.

Șoselele sunt de prezent într'o stare neglijată, deasemenea și podurile, cu toate că însemnătatea acestora din punct de vedere comercial și industrial este foarte mare. Bugetul unor oficii de poduri și șosele, datorită economisirii prea exagerate și nemotivate, au fost reduse esențial și astfel este natural ca executarea unor lucrări mai complete și importante a fost imposibilă. Cele mai multe lucrări s'au executat pentru eliminarea lipsurilor momentane, însă fără nici o temeinicie, iar urmarea acestui fapt va fi că atât șoselele cât și podurile, în mod treptat zi de zi, se vor distruge și deteriora și astfel ceiace azi ar costa sume bagatele, peste câțva timp, va costa sume înzecite.

Unele oficii de poduri și șosele nu dispun de numărul corâspuzător de ingineri, care fapt are desavntajul. că executarea și controlul lucrărilor nu se poate face în mod corâspunzător.

Pentru aprobarea unor lucrări de șosele și poduri am făcut memoriu amănunțit, cuprinzând următoarele puncte:

1. Pe șoseaua națională Cluj—Șimleul-Silvaniei un sector cca 4 km.
2. Pe șoseaua națională Târgul-Murăș—Cranimat un sector de cca 2 km. ar trebui reconstruit.

3. Pregătirea zidului de apărare al malului fluviului Someș în comuna Gilău.

4. Sectorul de drum între km. 210—214.5 pe șoseaua Oradea-Mare—Brașov să fie transmutat.

5. În legătură cu lucrările de sub punctul 4 și 5, edificarea unui pod nou peste râul Mureș.

6. Regularea râului între Beclean-Moisa și Salva Cârlibaba, deoarece râul adeseori aduce mari stricăciuni șoselei naționale și șoselei județene.

7. Terminarea construirii podului de beton armat „Budoc“, a cărui construire s'a început încă în anul 1917.

În locul acesta mai accentuăm acea dorință a noastră, ca Domnul Ministru se intervie la forul competent pentru a se acorda respective aproba sumele absolut necesare, ce se iau în bugetele diferitelor oficii de poduri și șosele, căci acele sume sunt preliminate în mod absolut just și după cum reclamă necesitatea evidentă. O economisire pe acest teren, este în defavorul contribuabililor. De altă parte cheltuielile pentru susținerea podurilor și a șoselelor, pe lângă o circulație normală și bună se restituiesc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CHESTIUNEA DE LOCUINȚE

Mizeria de locuințe în orașe și în primul rând în Cluj, a avut și în anul trecut, proporții atât de mari, în cât întreprinderile industriale și comerciale nu și-au putut dezvolta toată intenzivitatea puterii lor.

Construcțiile făcute de privați, în raport cu lipsa mare abia au ameliorat într-o câțva situația.

O ameliorare mai considerabilă se va putea observa, dacă însuși statul va premerge cu exemplu bun, edificând cvartierele și clădirile de birouri necesare, pentru plasarea diferitelor servicii și mai ales a miliției și ofițerimei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ar avea o înfuiță binefăcătoare dacă dispozițiile legii pentru construcție, cari de altcum s'au crezut salutare, se vor executa cu cea mai mare rigoare, obligând, fără excepțiune, toate întreprinderile mai mari, cari dispun de un capital mai mare de 5.000.000 lei, să se înrigească prin edificare, de locuințele necesare angajaților proprii.

O astfel de dispoziție, în măsura în care ar ameliora stările insuportabile de locuințe prin construcțiile ce s'ar începe, ar da de lucru și diferiților rami industriali, — în legătură cu industria construcțiilor, — înmulțind venitul acelorora și ameliorând și comerțul nostru întren.

FALIMENTE

În raionul Camerei noastre în decursul acestui an s'au deschis trei cazuri de faliment, dintre cari s'a terminat un caz. Concordate forțate au fost 6 cazuri, s'au terminat 4 cazuri.

Numărul minimal al cazurilor de falimente și concordatelor forțate însă durere, nu exprimă în mod fidel situația economică generală a comerțului. În general comercianții de prezent sunt mai grevați cu datorii, ca înainte de războiu, au mari datorii la bănci și în străinătate. Cu mari sforțări s'a obținut în viața comercială, în privința datoriilor (streine), o oarecare îmbunătățire, dar cu toate aceste multe firme, chiar și din cele vechi și cu renume bun, au o situație cu totul nesigură. Nu trecem la expunerea amănunțită a cauzelor acestei nesiguranțe, deoarece s'au expus în partea generală a raportului anual.

CUPRINSUL

	Pag.
Partea generală	3
Agricultura	14
Chestiunea minieră	30
Instrucția comercială	33
Industria și Comerțul	53
Chestiuni financiare și de Credit	90
Comunicația	95
Chestiunea de locuințe	103
Falimente	104

ERATA

Erorile de tipar mai principale, cari conturbă înțelesul:

- Pag. 6 șiru! 3 în loc de: „raporturile“ se citește: „rapoartele“
„ 9 „ 3 „ „ „ „ *„marcă* de produse industriale liberale“,
se citește *„lege liberală pentru marcă*
de produse industriale“.
„ 16 „ 12 „ „ „ „ *„corăspunzător“* se citește: „corăspun-
zătoare“.
„ 17 „ 1 titlul principal: „Sindicatul cerealiștilor“ e a se
considera de titlu secundar, aparținând
articlului „Agricultura“.
„ 17 „ 16 în loc de: „primite“ se citește: „pornite“.
„ 28 „ 37 „ „ „ „ *„prin frunctiferi“* se citește: „pomi
fructiferi“
„ 53 „ 9 „ „ „ „ *„apuca“* se citește: „ocupa“.
„ 54 „ 29 „ „ „ „ *„înceiem“* se citește: „încheiem“.
„ „ 30 „ „ „ „ *„înceiată“* se citește: „înceată“.
„ 53 „ 9 „ „ „ „ *„comerțul“* se citește: „comerțului“.

